עקספּאָזע פון פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי אויף דער נעכטיגער סיים־זיצונג זעה 3 זייט

NAJER FOLKSBLAT

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

22 זייטען — פּרייז 30 גראָשען

נייער פאָלקסבלאַט

14־טער יאָהרגאַנג | לאָדז, פרייטאָג פ׳ בהעלותך ט״ו סיון תרצ״ו | אַדרעס: לאָדז, פּעטריקאָווער 21 טעל. 224-71 — Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | Łódź, Piątek, 5 czerwca 1936 | № 129

שרפות אין מינסק

כוליגאַנעס אונטערגעצינדען דעם יודישען קוואַרטאַל אין מינסק מאַזאָוויעצק אין דריי זייטען. — אין שטאָט געבליבען נאָר פרויען, קינדער און זקנים

ענערגישע שריט פון דער מאַכט צוריקצושטעלען די אָרדנונג

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש)

די לאַגע אין מינסק־מאַזאָוויעצק איז ווייטער שרעקליכע.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די טראַגעדיע פון מינסק, שטייגט ווייט איבער די טראַגעדיע פון פּשיטיק. דאָס וואָס איז איצט געשעהען אין דעם דאָזיגען אומגליקליכען שטעטעל, איז נאָך אין דעם פּרייטען פוילען ביז איצט נישט פאָרגעקומען.

ווי בעוואוסט, איז כמעט דאָס גאַנצע שטעטעל יודען אַנטלאָפען, דאָס הייסט אַנ׳ערך ביז 5000 מאַן. געבליבען זענען בלויז די, וואָס האָבען נישט געקענט אַנטלויפען, און נעמליך: קראַנקע, פרויען, קינדער און זקנים.

זיי זענען אַלע צוזאַמענגענומען געוואָרען דורך קריסטליכע שכנים אין יודישען ראַיאָן, און גרופּען פון 30 ביז 40 מאַן, בעהאַלטען זיך אויס ביי די קריסטליכע שכנים אין די קעלערס.

צוזאַמען זענען געבליבען אין דעם שטעטעל אַנ׳ערך 500 נפשות.

נישט קוקענדיג אויף די אַלאַרמען וועגען דער פאַרזאָרגונג פון די דאָזיגע אומגליקליכע יודען מיט עסען, האָט זיך דער ענין נישט גערירט פון אָרט. 4 טעג געפינען זיי זיך שוין בעהאַלטען, און ביז איצט איז נישט געלונגען זיי צו בעזאָרגען מיט עסען. זיי געפינען זיך ווי אָפּגעשניטען פון דער גאַנצער וועלט. אין משך פון נעכטיגען טאָג איז די לאַגע געווען אַ זער ערנסטע. מ׳האָט מורא געהאַט פאַר אונרוהען בעת דער לויה פון ערמאָרדעטען בויאַק. אין דער צייט פון דער לויה איז דער גאַנצער יודישער ראַיאָן אַרומגעשטעלט געוואָרען מיט אַ שטאַרקער עסקאָרטע פּאָליציי.

נאָך דער לויה, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט אויך מיליטערישע אָפּטיילונגען, איז אָנגענומען געוואָרען מיטלען, אַז דאָס מיליטער זאָל נישט קומען אין יודישען קוואַרטאַל. זיי זענען תיכף אָפּגעפיהרט געוואָרען אין די קאַזאַרמעס, און עס איז ביי זיי צוגענומען געוואָרען די פּושעפּוסטקעס, אויף עטליכע טעג, כדי זיי זאָלען נישט קענען פאַרלאָזען די קאַזאַרמעס.

אין דער לויה פון טראַגיש־אומגעקומענעם וואַכמייסטער בויאַק, האָבען זיך בעטייליגט ביז 35000 מענשען. יונגע עבדעקעס האָבען געפּרובט צו פאַרזאַמלען אַ וואָס גרעסערע צאָהל פויערים פון דער גאַנצער אומגעגנד.

די פּאָליציי איז אָבער איבעראַל געוועזען אויף דער וואַך און האָט נישט דערלאָזט צו קיין שום אַרויסטרעטונגען.

נאָך דער לויה האָט מען געהאָפט, אַז עס וועט ווערען רוהיגער און עס וועט צוריקגעשטעלט ווערען די אָרדנונג. לייְדער האָבען זיך די האָפנונגען נישט בעשטעטיגט. די לאַגע איז נאָך ווייטער געשפּאַנט פּונקט ווי פריהער.

אין וואַרשאַ איז מען צוגעטרעטען צו אַ גרויסער הילפס־אַקציע, בכדי צו פאַרזאָרגען די טויזענדער אַנטלאָפענע יודען פון מינסק, וועלכע געפינען זיך אין וואַרשאַ און אין פאַרשידענע שטעטלעך ווי אויך די געבליבענע פרויען, קינדער און זקנים אין מינסק.

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

עדות פאַר׳ן געריכט

אין פּשיטיק־פּראָצעס זענען נעכטען אויסגעהערט געוואָרען די ערשטע בעשולדיגונגס־עדות

איינדרוקען

דער היינטיגער טאָג האָט אין געריכטס־זאַל צוריקגערופען נאָך אַ טרויעריגען עולם צוליב דעם, וואָס מען האָט ערוואַרטעט דעם אָנהויב פון די וויכטיגסטע בעשולדיגונגס־עדות. דער עולם, וועלכער האָט געהאַט „דאָס גליק" צו בעקומען אַיינטריטס־קאַרטען, איז זעהר פריה, כדי צו פאַרנעהמען אַ פּלאַץ אין די ערשטע רייהען פאַרן פּובליקום.

ס׳וואַרפט זיך אין די אויגען, אַז אין דער ערשטער רייה, אויפען אָרט, וואו ס׳איז געזעסען דער ענגלישער אָנפיהרער אין פּשיטיק, דער טרויעריג־בעריהמטער ווינצענטי קאָרטשאַק זיצט שוין אַ מינוט אַנדערש, ווי ס׳איז בעקאַנט איז קאָרטשאַק אַרעסטירט געוואָרען. דער דאָזיגער אַרעסט האָט געמאַכט אַ רושם אין די געריכטס־קולואַרען.

פאַרן אָנהויב פון די געריכטס־פאַרהאַנדלונגען דיסקוטירט מען וועגען דער נעכטיגער זיצונג קודם כל וועגען דער מעגליכער לאָקאַלער ווירקונג אין פּשיטיק.

דער פאַרשלאָג וועגען אַרויספיהרען די וויזיטע אין פּראָצעס אַרויסצוטראָגן געוואָרען דורך אַדוו. שאַלים, דאָס געריכט האָט נאָך וועגען דעם נישט גענומען קיין דעציזיע. אין די אַדוואָקאַטען־קרייזען האָט מען, אַז הגם אַ לאָקאַלע וויזיע איז אין אַזאַ פּראָצעס זעהר נויטיג, קודם כל צוליב די סתירות בעת די דערקלערונגען פון די אָנגעקלאָגטע, וואָלט דאָך אַזאַ וויזיע געווען פאַרבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען, דאָס איבערפיהרען 57 בעשולדיגטע אויף אַ געביט, וואו ס׳איז נאָך פריש אין זכרון דער בלוטיגער פרייטאָג, איז נישט געוואונשען, דער אַרגומענט ווערט אַרויסגערוקט פון איין זייט, פון דער אַנדערער זייט איז אָבער קלאָר, אַז אויב די לאָקאַלע וויזיע קען דינען דער טובה פון דער גערעכטיגקייט, דאַרף זי אָרגאַניזירט ווערען.

אין היינטיגען טאָג זענען אויסגעהערט געוואָרען בעשולדיגונגס־עדות, לרוב פּאָליציי־בעאַמטע. פון די פראַגען, וועלכע ס׳האָבען געשטעלט די קריסטליכע פאַרטיידיגער איז געווען קלאָר צו זעהן, אַז זיי ווילען אַרויספיהרען דעם פּראָצעס אויף אַזאַ וועג, אַז די אונרוהען אין פּשיטיק דעם 9 מערץ האָבען זיך אָנגעהויבען ערשט נאָכדעם, ווי וויעשניאַק איז דערהרג׳עט געוואָרען.

די פאַרטיידיגער פון די יודען האָבען פּאָלישטען בעפּרייט די צופּלאַפּט דעם האַרציגען פּרוב און נישט חערלאָזט אפילו צו אַזאַ השערה.

ווייטער איז די פאַרטיידיגונג פון די יודען געלונגען פון קרייץ־פאַרהער פון די עדות פעסטצושטעלען, אַז איין טאָג פון די אונרוהען האָט די פּאָליציי אין פּשיטיק בלויז ראַפּאָרטירט קיין ראַדאָם וועגען די אונרוהען, אָבער קיין ממשות׳דיגע הילף איז נישט געווען.

וועגען דעם צי די בּאָיקאָטאַקציע געגען די יודען אין פּשיטיק איז פאָרגעקומען נאָר מינדליך אָדער אויך פּיזיש איז פאָרגעקומען אַ געשיקט ווערטליך געפעכט צווישען די פאַרטיידיגער פון ביידע צדדים, דערביי זענען געקומען צום פאַרשיין די דראַסטישע מעטאָדען, וועלכע זענען אָנגעווענדעט געוואָרען דורך די פּשיטיקער ענדעקעס אין זייער וואַהלזיניגער אַגיטאַציע.

ס׳איז נאָך געבליבען אויסצוהערען איינעם פון די בעשולדיגטע, דעם זקן פעלדבערג. נעכטען איז ער געווען אַזוי שוואַך און קראַנק, אַז מ׳האָט איהם בעפּרייט פון דער אויספאָרשונג.

ווען אונרוהען נאָך פאַר דעם 9 מערץ.

פעלדבערג: ס׳זענען געווען מיט עטליכע חדשים פריהער איז שוין געפיהרט געוואָרען אַ געפעהרליכע אַגיטאַציע, וואָס האָט דערפיהרט צו פסדר׳דיגע אונרוהען. מ׳האָט נישט געלאָזען די יודען אויף די מערק, אין פיל פאַלען האָט מען יודען געשלאָגען. נאָכדעם ווי פעלדבערג ענדיגט זיינע ערקלערונגען, שטעלט זיך אויף אַדוו. פּעטרישעוויטש פון יו"נגא און טראָגט אַריין פאַלגענדען פאַרשלאָג.

אַדוו. פּעטרושעוויטש: צוליב דעם הויכען עלטער פון אָנגעקלאָגטען לייזער פעלדבערג און צוליב זיין שוואַכען געזונד־צושטאַנד לייג איך פאָר, אַז דאָס געריכט זאָל בעשליסען איהם צו בעפרייען פון פּורמע אויף דער צייט פון פּראָצעס.

נאָך אַ קורצער בעראַטונג ווערט דער פאַרשלאַג אָפּגעוואָרפען דורכ׳ן געריכט.

אָנהויב פון עדות־פאַרהער

דער ערשטער עדות איז דער לייטער פון דער אויספאָרשונגס־אָפּטיילונג אין דער ראַדאָמער פּאָליציי קאָמיסאַר מיקע.

(ווייטער זעה 19־טע זייט)

דער „בעריהמטער" קאָרטשאַק פאַרשטעלט זיך דאָס פּנים פאַר דעם פאָטאָגראַף־אָביעקטיוו

„צו שפּעט, אַז איך זאָל עובר זיין אויפ׳ן לא תרצח"

ביים אָנהויב פון די היינטיגע געריכטס־פאַרהאַנדלונגען, עטליכע מינוט נאָך 8 אַ זייגער, האָט דער פאָרזיצער אָפּעליִרט צו די אָנגעקלאָגטע, אַז זיי זאָלען מיט זייער פאַרהאַלטען זיך נישט צווינגען דאָס געריכט אָנצוווענדען ענטשפּרעכענדע ריפּרע־סיעס און זיי זאָלען ענטפערן אויף די פראַגען פון דער פאַרטיידיגונג אָהן אונטערשיד דערויף, וואָס פאַראַ פאַרטיידיגער עס פרעגט זיי.

דער אַפּעל איז געקומען צוליב דעם נעכטיגען פאַרהאַלטען זיך פון די בעשולדיגטע ענדעקעס, וועלכע האָבען דעמאָנסטראַטיוו נישט געוואָלט ענטפערן אויף די פראַגען פון די יודישע פאַרטיידיגער. דאַן טרעט צו דער פאָרזיצער צו די געריכטס־פאַרהאַנדלונגען.

פאָרזיצער: אָנגעקלאָגטער לייזער פרידבערג, צי ווילט איהר געבען דערקלערונגען וועגען די פאָרוואָרפען, וואָס עס שטעלט אייך דער בעשולדיגונגס־אַקט?

ס׳שטעלט זיך אויף דער אַלטיטשקער פעלדבערג, וועלכער איז זעהר שוואַך און האַלט זיך קוים אויף די פיס.

פעלדבערג: איך בין אין גאַרנישט שולדיג, איך בין פיל מאָל געפאָהרען קיין ראַדאָם צו דער מאַכט אינטערווענירען וועגען דעם, וואָס טוט זיך אָפּ אין פּשיטיק. מען בעשולדיגט די יודען, אַז זיי האָבען געגרינדעט אַ זעלבסטשוץ, דאָס איז נישט אמת, אויב די יוגענד האָט אפילו געוואָלט גרינדען אַ זעלבסטשוץ, האָב איך זי בערוהיגט און פאַרזיכערט, אַז די מאַכט איז אויף דער וואַך און וועט נישט דערלאָזען, אַז מ׳זאָל אונז אויסראָטען. איך בין שוין 68 יאָהר אַלט, זאָגט פעלדבערג, און אויף מיינע יאָהרען איז שוין צו שפּעט, אַז איך זאָל עובר זיין אויפ׳ן „לא תרצח".

אַדוו. עטינגער: צי זענען אין פּשיטיק גע־

דער ערמאָרדעטער מינקאָווסקי

די לעצטע מאָדעלען זומער-שיך ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון פלעטשאנקעס
A. Ogórek Łódź, Zawadzka 11
— tel. 202-86 —
בעקוועם מען נאָר ביי
בעמ.: א ספּעציעלער אויסוואהל פון מענער-פלעטשאנקעס!

גליק פאר יודישע ארבייטער

מיר גיבען דאָ די פאָטאָגראַפ... די ראַדאָמער איינוואוינער ה"ה ... אַבאַזשאַנעק און הערשל פריס, ... פון פּערטעלען פון לאָס פון נומער ... אויף וועלכען עס איז געפאַלען ... 4-טער קלאַס פון דער 35-טער לאָטעריע ... א געווינס פון 50 טויזענט זל.

די דערמאַנטע הערן ... פאַך שוסטער-געהילפען. קיין איינ... וואַרשטאַט האָבען זיי נישט ... דער פון זיי האָט יעצט בעקומען 10.000 זל און זיי וועלען שוין ... זיך קענען איינאָרדענען.

די ציהונג צו דער 1-טער ... פון דער 36-טער לאָטעריע ... שוין אַן דעם 18-טען ה. מ. ... ויך צואיילען מיטען איינקויפען ... ווייל, ווי עס האָט שוין נישט ... פּאַסירט, אז לאָסען האָבען אויסגע...

דאס קאנצעסיאנירטע
עקספעדיציאנס-הויז
R. SOBOL, Łódź,
Piotrkowska 6, tel. 153-96, 242-72
מאַכט בעקאַנט דער ג. קונדשאַפט, אז פון 1 יוני 1936 אָן, האָט זי געעפענט
אָפּטיילונגען!
אין וואַרשא און אין קראָקא,
וואו עס ווערט יעדען טאָג טראַנספּאָרטירט יעדער קוואַנטום סחורה מיט אייגענע לאַסט-אויטאָס. זעמטליכע עקספּעדיציע-ענינים ווערען פּינקטליך ערלעדיגט. —::— יעדער טראַנספּאָרט סחורה איז אַסעקורירט!
פינאַנסיעלע מיטהילף ביים איינקויף!

מוסדות החנוך
„ארחות נעם"
„ארחות נעם" הראשון, — סילינסקיעגא 50, טעל. 215-26.
„ארחות נעם" השני, — אל. 1-טער מאי 20, טעל. 200-43.

די איינציגע רעליגיעזע שולען אין לאדז, וואָס זענען קאָנצעסיאָנירט אלס שולען פון דער העכסטער מדרגה, ד. ה. (3-ci stopień)

צוליב דער שטאַרק פערגרעסערטער פרעקווענץ פון תלמידים אין אונזער לערן- און ערציהונגס-אנשטאַלטען צום נייעם שול-יאהר 1936/37 — בעטען מיר אונזערע עלטערן צוצואיילען מיט דעם בענייען די איינשרייבונגען פון זייערע קינדער.

איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען אין די קאַנצעלאַריעס ביי די אויבען-דערמאַנטע שולען טעגליך פון 9—1 און פון 4—7.

די ליי טונג.

פערזיכערונגען
געגען פייער און גנבה
פון וואוינונגען, געשעפטען און פאַבריקען ווי אויך לעבענס- און אַלע אַרט אַנדערע פערזיכערונגען, ערלעדיגט אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען די פון 1905 עקזיסטירענדע אגענטור פון
מ. שיינבערג
16 נאַרוטאָוויטשא 16, טעל. 129-04 און 266-58.
בעראַטונגען אין פערזיכערונגס אַנגעלעגענהייטען, ערטיילט איך פערזענליך טעגליך פון 1—3. סאָלידע אַגענטען קענען זיך מעלדען טעגליך פון 11—2.

לעבער
ווערען אויסגענומען ביליג ביי ג. נאַרדמאַן
שרודמיעסקא 8

אכטונג, קאנקורענץ-פרייזן!
הערען-שניידער-מייסטער
א. ח. קוטשינסקי,
13 נאַרוטאָוויטשא 13
קורער אפּיצינע, 1-טער שטאָק. טעל. 247-90
מאַכט בעקאַנט, אז צום פריהלינג און זומער-סעזאָן ווערען אָנגענומען אַלערליי בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורות מיט די נייעסטע מאָדעלען.
ערשטקלאַסיגע אַרבייט! מעסיגע פרייזען!
בעמ.: גרויסער אויסוואהל פון סחורות
קומט און איבערצייגט אייך!

Z intencji zaślubin
Sali Mincberżanki
z Pinkusem Wolfem
życzymy dużo szczęścia na nowej drodze życia.
B-cia Oberferszt.

Z intencji zaślubin
Guty Wyszyńskiej
z panem
Jakiem Cieśniewskim
życzę na nowej drodze życia
dużo pomyślności
Sala Szylitówna

Podziękowanie.
Za czułą i troskliwą opiekę podczas pobytu naszej córeczki w szpitalu im. małż. Poznańskich serdecznie dziękujemy wszystkim lekarzom, miłym siostrom, administracji, a szczególnie dyrektorowi i serdecznemu p. dr. E. Mortkowiczowi.
HENGELTRAUBOWIE

א הארציגען מזל-טוב
ווינשען מיר אונזער חשובן פריינד ה'
אהרן פישל בריזע און פרוי
בכלל און זייער ליבען זוהן
מענדעלע און פרוי בפרט
צום געבורט פון זייער
אייניקעל און זוהן
איהר זאָלט זוכה זיין מכניס צו זיין בבית של אברהם אבינו און צו האָבען פיל נחת אמן. נאם ידידכם
אברהם מרדכי ווײנדלער
וועלוועל פינקוס יעקב קאַלענבערענער
הערצקע סאָסנע

מזל-טוב
סל מלא ברכות ובתוכם ברכת מזל-טוב אנו שולחים לידידינו היקר איש אשכולת מהר"ר ר' אהרן פישל קריזע וזוגתו תחי' בכלל ולבנם היקר ידידינו מענדעלע בפרט לבנם הנולד למו"ט ולשמו"צ יהי רצוו שתכניס בבריתו של אברהם אבינו היום ויראה מהם רוב נחת ויאיר מזלכם כשמש בצהרים אמן
נאם הסבר
אברהם מרדכי ווײנדלער
ישראל זאב פינקוס
יעקב קאַללעובערענער
הערצקע סאָסנע

מזל-טוב
א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן פערוואַלט.-מיטגליד ר' חיים נ"י ווישינסקי און פרוי צו דער חתונה פון זייער טערטע טאָכטער פרל.
גוטשע ווישינסקא מיט ה' יצחק פרזשעשניעווסקי
איהר זאָלט האָבען פון זיי פיל נחת אויך דעם יונגען פּאָר ווינשען מיר א גליקליך צוזאַמענלעבען
די פערוואַלטונג פון „גמילת חסדים" גלובניע 62

פאר קראַנקע און רעקאָנוואַלעסצענטען !!!
אָריגינעלע ריטווילנער
ווי אויך אונגאַר-ווײנען
און דער בעסטער קוואַליטעט צו זעהר צוגענגליכע פרייזען
בעקומט מען אין דעם בעקאַנטען חמר-געשעפט פון
ע. שיקער לאדז, פּולנאַצנא 1
אינה.: ישראל שיקער
טעל. 107-84.

ווינטיג פאר אלע!
דרוקערײ
בראַמבערג
8 - לאדז - 8
צעגעלניאַנא
טעלעפאָן 255-09.
קאָנפעקציאָנערען
טיטען-עטיקעטען
שניידער-מייסטער
מאָס-ביכער
בעקער-מייסטער
ברויט-עטיקעטן
בריפבויגנס, קאָנווערטען, רעכנונגען ווי אויך
חתונה-קאַרטען צו ביליגע פרייזען.

ביילייד
דערמיט דריקען מיר אויס דעם טיפסטען ביילייד אונזער ב' פרעזעס ר' שמואל שטרויסמאַן נ"י צוליב דעם פריהצייטיגן טויט פון זיין איידעם אין א"י
נ"ע מאיר דוד פיאַוועק
זייט געטרייסט, מיט אייער הילפס-אַרבייט לטובת אונזער פעראיין.
די פערוואַלטונג
פון „מחזיקי חולים" דאַווראַרשטשיקוב 28

דעם איניגסטען ביילייד דריקען מיר אויס אונזער ח' פרעזעס ר' שמואל שטרויסמאַן נ"י און אונזער פערוואַלטונגס-מיטגליד ר' קלמן פיאוועק נ"י צוליב דעם יונג-פערשטאָרבענעם זוהן און איידעם אין א"י
נ"ע מאיר דוד פיאוועק
זיים געטרייסט מיט די טראַדיציאָנעלע ווערטער: המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
די פערוואַלטונג פון „גמילת חסדים" גלובנע 62
די גבאים און מתפללים פון שוהל „סיני" גלובנע 62

גם אנכי בין המיחמים
שמואל צבי מאירוביץ

דעם טיפסטען ביילייד, דריקען מיר אויס אונזער ב' פערוואַלטונגס-מיטגליד ר' אליעזר פרץ סראָוויעצקי נ"י צוליב דעם טויט פון זיין אונפערגעסליכע מוטער
נ"ע רבקה קראָוויעצקא
המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים און איהר זאָלט שוין מעהר נישט וויסען פון קיין צער
די פערוואַלטונג
פון „גמילת חסדים" גלובנע 62

מיר דריקען אויס מיטגעפיהל דער פאַמיליע קליגער צוליב דעם טויט פון זייער ליבען פאָטער
ר' ב"ע עוזר קליגער
המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבילי ציון וירושלים.
משה, משה נטע, קלמן.
יהושע און פראַניס.

7 קל. לעהר-אנשטאַלט
„תחכמוני"
שיענקיעוויטשא 3, טעל. 143-78
איינשרייבונגען פון נייע שילער נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון „תחכמוני" טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 5 ביז 8 אָוו.
בעמערקונג: א דאַנק די בעמיהונגען פון דער שול-ליַיטונג אַרעקגעשטעלען די לימודי-קודש אין דער געהעריגער הויך ווערט צום נייעם שול-יאָהר דער יודאיסטישער פּערסאָנאַל פערגרעסערט דורך אַנגאַזשירען דעם מיליטער-ראַבינער ד"ר ד. קאַלדשטיין אין „תחכמוני". דירעקטאָר ב. מארעק

פאלק-שול און האנדל-שול
„בית-יעקב"
לאדז, שרודמיעסקא 32
טעלעפאָן 170-28
נעמט שוין אָן אין אַלע קלאַסען תלמידות אויפ'ן לערן-יאָר 1936/1937. איינשרייבונגען קומען-פאָר יעדען טאָג, פון 8 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שול.
די ליי טונג.

7-קלאסיגע פריוואַטע מענער-שול
א. ג.
„Nauka i Wychowanie"
אין לאדז, פילסודסקיעגא 62 טעל. 245-97
איינשרייבונגען פון נייע שילער אין אַלע אָפּטיילונגען צום נייעם שול-יאָהר 1936/37 קומען פאָר טעגליך פון 1—10 פריה און פון 5 ביז 7 אין אָוונד.
די איינטריטס-עקזאַמענס לויט לעקציע-סיסטעם הייבען זיך אָן דעם 10 יוני ה. י. אין דער ערשטער אָפּטיילונג הייבען זיך אָן די לעקציעס 9 אין דער פריה.
בעמ.: ספּעציעל אַכט ווערט געלייגט אויף העברע-איש און בכלל יודאיסטישע לימודים. די ליי טונג.

„אין דער פּוילישער רעפּובליק טאָר מען קיינעם נישט בע'עוולה'ן"
ערקלערט פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי אין זיין עקספּאָזע

וואַרשאַ, 4 (טעלעפאָניש)
היינט איז זיך דער סיים צונויפגעקומען אויף ער ערשטער זיצונג פון דער אויסערגעוועהנליכער עסיע. צוליב דעם, וואָס עס איז געווען בעקאַנט, דער פּרעמיער סלאַוואָי־סקלאַדקאָווסקי וועט האַל- ען אַן עקספּאָזע, האָט עס גורם געווען, אַז די יצונג האָט אַרויסגערופן אַן אויסערגעוועהנליכע ראינטערעסירונג. די בענק פאַר די סענאַטאָרען, רעסע־לאָזשע, אין די לאָזשעס פאַר די דיפּלאָ־ אַטען און בעאַמטע, ווי אויך די גאַלעריע פאַרן בליקום זענען געווען איבערפולט.

אַרום 1 אַ זייגער האָט דער מאַרשאַלעק צאַר עפענט די זיצונג, פאָרלייענענדיג די פאַראָרדנונג ן מלוכה־פּרעזידענט וועגן עפענען די אויסער- וועהנליכע סעסיע.

דאַן האָט דער מאַרשאַלעק פאָרגעלייענט אַ בריף פון פּרעמיער, וואָס מעלדעט דעם סיים וועגן דער שאַפונג פון דער נייער רעגירונג, ווי אויך אַ בריף פון ענגלישען אַמבאַסאַדאָר, וואָס דריקט אויס דעם סיים אַ דאַנק אין נאָמען פון קעניג עדוואַרד דעם אַכטען פאַר דער פערעהרונג פון אָנדענקען פון דעם פערשטאָרבענעם קעניג־דזאָרדזש דעם 5־טן.

אויף דער נעכטיגער זיצונג האָט אויך אָפּ- געגעבען די שבועה דער נייער ידישער דעפּוטאַט ד״ר גאָטליב.

דאַן האָט דער סיים־מאַרשאַלעק איבערגעשיקט אין די קאָמיסיעס אַלע פּראָיעקטען, וואָס זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען אויף דער אויסערגעוועהנ- ליכער סעסיע און דאַן האָט געגומען אַ וואָרט דער פּרעמיער סלאַוואָי־סקלאַדקאָווסקי.

רעדע פון פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי

ווען פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי איז אַרויף אויף ער טריבונע, איז ער אויפגענומען געוואָרען מיט פּלאַדיסמענטען. פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי האָט עזאָגט:

קאָלעגען! לאָזט אָפּ די אַפּלאָדיסמענטען, ביז ס מאָמענט, ווען מיר וועלען בעוויזען אויסצולאָ- זענען די אַרבייטסלאָזיגקייט און אָנזעטיגען די ונגעריגע (אַפּלאָדיסמענטען).

הויכער סיים, איך האָב דעם כבוד זיך פאָר- ושטעלען דעם הויכען סיים. אויפן בעפעהל פון לוכה־פּרעזידענט און געגעראַל שמיגלי בין איך עוואָרען פּרעמיער.

עס איז אַ פּאַרלאַמענטאַרישער מנהג, אַז דער עמיער האַלט אַן עקספּאָזע. געוואַגט ל'ך וואָלט די קספּאָזע געהאַלטען אויף אַזאַ אופן, אַז דער פּרע- יער ברענגט מיט זיך אַ פּאַק פּאַפּירען, וועלכע לייענט שפּעטער, מישענדיג אין בלעטער נאָכן יטען, און די גאַנצע קאַמער קוקט מיט שרעק, עס איז איהם נאָך פאַרבליבען אַזוי פ ל קאַרט- הויכער סיים. אין אַזאַ עקספּאָזע איז געוועהנ- אַלץ פאָרגעזעהען, אַלץ איבערטראַכט און שפּע- ווי אָפט נישט אויסגעפיהרט. ווען מען זאָל מענגעהמען די עקספּאָזעס פון אַלע רעגירונגען די וועלט געווען רייך, שעהן, אָרגאַניזירט, נישט געקעמפט מיט די פּסיכישע און ווירט- פּטליכע שוועריגקייטען, אין וועלכע זי איז פער- און מיט אַנדערע אויך פּוילען.

קאָלעגען, איך קען אַזאַ עקספּאָזע נישט האַל ען און ערוואַרט דאָס נישט פון מיר. איך זאָג אייך פאַראויס. איך בעדויער, אָבער איך קען אָס נישט טון.

דעריבער אויך וועל איך נאָר אין קורצע טער זאָגען אין וואָס עס בעשטעהט, לויט מיין ונג די אויפגאַבע פון מיין רעגירונג.

די אויפגאַבע פון דער דאָזיגער רע- ונג איז די בעסערונג פון דער ווירט- אַפטליכער סיטואַציע.

דער גלייכצייטיגער פאַרשטאַרקונג פון די שטי- גען אין לאַנד און די פאַרזיכערונג פון מאָרגען.

די פּוילישע נערוועז זענען אויסגעמאַטערט. דאָזיגע נערוועז מוזען אויסהאַלטען ביז צום מענט ווען די ווירטשאַפטליכע לאַגע וועט זיך בעסערען.

די געזעלשאַפט האָט דאָס רעכט צו וויסען, עס וועט איהר די בערוזען רעפּאַרירען. מיט ן וואָרט, אין הסכם מיט'ן פּאַרלאַמענטאַרישען הג, דאַרף מען פאָרשטעלען דאָס אַזוי־גערופענע ליטישע פּנים פון קאַבינעט. און אָט, דער קאַ- עט, וועלכען איך האָב דעם כבוד צו רעפּרעזענ ען, וועט אין קיין שום פאַל נישט צו רודערן סטרעם ליגקס צו יענע, וועלכע, האָבענדיג אַ קהנע טראַדיציע פון קאַמף פאַר דער אומאָפּהענגיג ט, האָבענדיג אַ שעהנע טראַדיציע פון דער לחמה מיט די באָלשעוויקעס, אונטערהאַנדלען זיי און שליסען נישט־אַגרעסיע־אָפּמאַכען מיט קאָמוניסטען. אויף דער זייט וועט מיין רעגירונג שט געהען. (אַפּלאָדיסמענטען). מיין רעגירונג וועט אויך נישט ווענדען צו די עקסטרעמע רעכטע, לכע האָבען אַמאָל לאַקירט זייערע נאַציאָנאַלע עאַלען אין שאָטען פון קלאַס פון צאַרישען סלאַנד, און וועלכע האָבען נאָכ'ן צופאַלען זיך ן דעם דאָזיגען קלאַס, נישט געפינען קיין מעהר ימעסיגען און מעהר רעאַלען אין דעם מאָמענט מבאַל, ווי דעם אַמאָל שעהנעם און דראָהענדיגען ווערד פון כראָברי, אָבער די דאָזיגע שווערד כראָברי האָבען זיי פערקלענערט ביז צום בע- יף פון אַ שנורעטעל, וואָס ווערט געטראָגען אין קלאַפּע פון דער מאַרינאַרקע.

און אַלס אַ פערווירקליכונג פון דאָזי- ן סימבאָל האָט זי געמאַכט דאָס שלאָ- ן יודען

אין דער ריכטונג וועט מיין רעגירונג אויך שט געהען. מיין רעגירונג האַלט, אַז אין פּוילען מען קיינעם נישט בע'עוולה'ן. — פּונקט ווי אַן אַנאָרכישער בעל־בית ע״לו בט קיי- נישט אין זיין הויז צו בע'עוולה'ן. אַן עקאָ- מישער קאַמף, בימע זעהר, אָבער קיין שום עוולה. דאָס פּאָליטישע פּנים פון מיין רעגירונג מעט זיין געווענדעט כסדר דאָרט, וואו עס הערשט דער פּוילישער מלוכה־אינטערעס. דאָס וואויל פון פאָלק, אַלס גאַנצעס און אַלט מלוכה. דערויף האָט אונז אין זיין רעדע אָנגעוויזען געגעראַל שמיגלי, וועל- כער האָט געזאָגט, אַז דער פּוילישער מלוכה־אינ- טערעס איז איצט דער „שוץ פון פּוילען", דער שוץ אין ברייטען זין פון וואָרט. דאָס איז נישט נאָר אַ שוץ געגען אויסערליכע שונאים, נאָר אויך דער שוץ פון פּוילען אין אונז אַליין, שאַפען אין אונז אַליין די פּאָטענצען, די געדאַנקען, אַז דער שוץ פון פאָטערלאַנד זאָל זיין געזיכערט. דער דאָ- זיגער ווילן מוז פון אונז אויסשטראַלן, מיר מוזן

מאַכען פערבאַנדען פון דיסציפּלינירטע מענשען, שטאַרקע אונטערגעוואָרפען איינהייטליכע דיספּאָזיציעס

און דאָס מוזען טון, נישט נאָר די, וואָס האָבען אין 1914 אָדער 1918 געגעבען אַ ביישפּיל פון דיס- ציפּלין און פּאַטריאָטיזם — עס איז איצט נישט וויכטיג, וואָס עמיצער האָט געטון אין 1914.

היינט איז וויכטיג, די איינער טראַכט און ווי אַזוי ער וויל בויען פּוילען אין 1936.

אָבער מען בעמיהט זיך אונז איינצורעדען, אַז מיר האָבען אויף דעם געביט קיין שום איינ- פלוס, אַז די וואַהלען זענען פיקטיווע וואַהלען, אַז מיר זענען אייגענטליך נישט קיין דעפּוטאַטען, און דאָס וואָרט סיים שרייבט מען היינט אין אַנ- פיהרונגס־צייכענס. ווען איך זעה די העצע אויף אונז, ווען איך הער, אַז מיר האָבען כלומרשט נישט קיין איינפלוס אין לאַנד, דערמאָהנען זיך מיר די וואַהלען אין יאָהר 1928. דאַן, ווען די פּאַרטייען, וועגען וועלכער דער קאָמענדאַנט האָט געזאָגט, אַז מען דאַרף פאַר איהר שטימען, האָט בעקומען 182 מאַנדאַטען, האָבען בלינדע, פערביסענע פ ל טיקער אנערקענט דעם פאַקט פאַר אונגלויבליך און גע- שטיצט אויף פאַלשע וואַהלען. עס האָט זיך די דאָזיגע פּאָליטיקער נישט געגלויבט, אַז די אָרגאַ- ניזאַציע, וואָס איז אונטערשטיצט דורכ'ן קאָמענ- דאַנט זאָל קענען, להיפוך צו זייערע פאָראויסזעהונ- גען, בעקומען אַוש 128 מאַנדאַטען.

איך בעט אייך, קאָלעגען, וואו זענען איצט די מענשען, וואָס האָבען אַזוי געזאָגט. די דאָ- זיגע מענשען ענטוישט, פערביטערט, האָבען זיך געפינען מחוץ פון סיים.

איניגע פון די דאָזיגע פּאָליטיקער האָבען אין אַ פּאָר יאָהר אַרום זיך ערלויבט צו קריטיקירען די האַנדלונג פון מלוכה־פּרעזידענט נאָר דערפאַר, ווייל ער איז געגאַנגען לויט די אָנווייזונגען און געדאַנקען פון זשעני פון פאָלק, און דעריבער פער- משפט דורך די פּוילישע געריכטען און

נישט האָבענדיג די דרייסטקייט צו טראָגען די קאָנסעקווענצען דערפאַר, וואָס זיי האָבען געטון,

זענען זיי אַנטלאָפען קיין אויסלאַנד, און זיצען דאָרט ביז איצט ווי אויף אַ פערדינטען גלות. זיי דראָ- העַן, אַז זיי וועלען צוריקקומען. זאָלען זיי צוריק- קומען. דער פּסק־דין וואַרט אויף זיי.

דעריבער בעט איך, די קאָלעגען, מיר וועלען זיין רוהיג וועגען דער מיינונג איבער אונזער סיים. די מיינונג וועגען אונז, און וועגען דעם, וואָס מיר טון, איז נישט אָפּהענגיג פון אונזער געגנער נאָר איז אָפּהענגיג דערפון, וואָס מיר וועלען בעוויזען אויפצוטון.

ווייטער האָט דער פּרעמיער געזאָגט: ווען נאַ- פּאָלעאָן איז געוואָרען מעכטיג, האָט ער בעשלאָסען צו בעלוינען אַלע זיינע באַהענגער, וואָס האָבען איהם געהאָלפען. דער קאָמענדאַנט האָט אונז נישט געגעבען קיין שום טיטולען, ער האָט אונז נישט געגעבען קיין גיטער, ער האָט אונז נאָר געגעבען דעם כבוד, אַז ער האָט אונז נאָר בעפוילען און בעשטראָפט, אויב עס איז געווען עפּיס שלעכטס. און דעריבער האָט זיך אונז אין קאָפּ נישט איבער- געדרעהט, ווייל מיר געדענקען פון וואַנען מיר קו- מען, מיר געדענקען, אַז דאָס רוב קומען מיר פון כאַטעס, אָדער פון קליינע הייזלעך פון אַרבייטס- מענשען. אויף דער אַרבייט פון די דאָזיגע מענשען פון די כאַטקעס און הייזלעך וועלען מיר שטיצען אונזער פּאָליטישע אַרבייט. מיר וועלען זיך קודם־ כל ווענדען צו די מאַסען, צו די פּויערים, נישט נאָר דערפאַר, וואָס זיי זענען די מעהרהייט, נאָר אויך דערפאַר, ווייל דאָ איז פאַרהאַן אַממייסטען בעהאַל- טענע ענערגיע און קראַפט. צו די אַרבייטער, האַנד- ווערקער און אַרבייטענדער אינטעליגענץ. בכדי צו גרייכען צו די דאָזיגע מאַסען, דאַרף מען וויסען, וואָס זיי טראַכטען און פיהלען.

דעריבער האָב איך פערווערט די מאַסען־קאָנפיסקאַציעס, ווי אויך די מאַסען־אַרעסטען

ווייל ווען מען אַרעסטירט מאַסענוויז, אַרעסטירט מען די אָרימסטע מענשען, וואָס קענען זיך נישט פערטיידיגען, און ווען מען קאָנפיסקירט מאַסענ- וויז הייסט דאָס, אַז די רעגירונג האָט מורא פאַר דעם וואָס מען שרייבט וועגן איהר, אַ שטאַר- קע רעגירונג דאַרף נישט מורא האָבען וועגן דעם, וואָס מען שרייבט. מיט איין וואָרט, מיר מוזען וויסען, ווי אַזוי עס טראַכט און פיהלט דער אַזוי־ גערופענער „גרויער מענש". איך בעט אייך קאָ- לעגען, דאָס איז פאַר מיר אַ העסליכע בעצייכענונג — איך בעקעמף זי. אַ „גרויער מענש" דאָס האָט עמיצער נישט געזאָגט, נאָר אויסגעשפּיגען. גרוי- קייט, דאָס איז די פאַרב פון מתים. אפילו דער אָרימסטער מענש האָט זיינע לעבענס־אידעאַלען, צו וועלכע ער שטרעבט. מען דאַרף איהם נאָר געבען די מעגליכקייט צו אַרבייטען.

איך האָב מיך איבערצייגט, אַז דאָרט, וואו עס איז פאַרהאַן נאָר אַביסעל אַרבייט, און עס איז נישט פאַרהאַן קיין הונגער, דאָרט איז נישט פער- האַן קיין קאָמוניזם. לאָמיר זיך נישט גענאַרען, אַז מיט פּאָליציייאישע מיטלען וועלען מיר בעקעמפען דעם קאָמוניזם. די קאָמוניסטען נוצען אָהן שום ספק אויס דאָס, וואָס מענשען זענען הונגעריג. אָבער דאָס איז נישט קיין מעטאָדע פון רעגירען, אַז די אמת'ע קאָמוניסטען זאָלען אין פּוילען אַרומ- געהען פריי און הונגעריגע מענשען ווערען איינ- געזעצט אין תפיסה. מען דאַרף פערקעהרט טון — געבען הונגעריגע ברויט און קאָמוניסטען איינזעצען אין תפיסה. איך בין טיף איבערצייגט, אַז אונזער הויפּט־אויפגאַבע איז געבען די הונגע- ריגע עסען דורך פאַרזיכערן זיי אַרבייט.

אויב איך וועל דאָס נישט בעוויזען,

אויב איך וועל אָנערקענען, אַז דאָס איז פאַר מיר נישט אויספיהרבאַר, וועל איך אַוועקגעהן

זאָל דאָס מאַכען דער, וואָס וועט עס בעוויזען צו מאַכען.

די מעטאָדע פון אַרעסטירען און פייניגען וועט נישט העלפען. מיר וועלען זיכער האָבען רוה, אויב מיר וועלען כאָטש צום טייל אויסלאָדענען די אַרבייטסלאָזיגקייט. איך גלויב טיף אין דעם. דעריבער בעט איך אייך צו בעהמען זיך צום ווירט- שאַפטליכען פּראָגראַם. און וואָס איז דאָס פאַר אַ פּראָגראַם? דאָס איז טאַקע דאָס פּראָבלעם פון אַר- בייטסלאָזיגקייט, דאָס איז די איבערבעפעלקערונג פון דאָרף, דאָס אויפהאַלטען די וואַלוטע, גלייכ- געוויכט פון בודזשעט.

ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע, בעזונדערס פון דער אינדוסטריע, וואָס אַרבייט פאַר דער לאַנד - פערטיידיגונג.

מיר מוזען דערצו האָבען אַ פּלאַן פון קאַמף. דעם דאָזיגען פּלאַן פון קאַמף וועל איך אייך נישט זאָגען. דער פּלאַן ווערט געמאַכט. איך וועל אייך נישט זאָ- גען נישט נאָר דערפאַר, וואָס עס איז פריהצייטיג, וואָס ער איז נישט פערטיג, נאַר דערפאַר, וואָס דאָס וואָלט געווען נישט פערגינפטיג און געפערליך. איך בעט, איהר זאָלט האָבען צוטרוי צו דער רע- גירונג. איהר זאָלט וואַרטען, וואָס זי וועט מאַכען. און שפּעטער זאַכליך זיך צו איהר בעציהען. איבע- ריגענס וועט וויצע־פּרעמיער קוויאַטקאָווסקי אויף דער קאָמיסיע גענויער רעדען וועגען ווירטשאַפט- ליכען פּלאַן פון דער רעגירונג.

צום סוף אַפּעלירט דער פּרעמיער צום סיים וועגען פולמאַכטען פאַר דער רעגירונג און פּרעזידענט: די עפּאָכע פון זשעני פון קאָמענדאַנט האָט זיך נישט פערענדיגט מיט זיין טויט. מיר לעבען ווייטער אין דער עפּאָכע, מיר האָבען אַ פיהרער, וועלכן דער קאָמענדאַנט האָט בעשטימט אַלס אַ שומר פון דער גאַנצקייט פון דער רעפּובליק און וועלכער האָט גלייכצייטיג אַ וואַכזאַם אויג איבער דער נשמה פון פאָלק. דעם דאָזיגען פיהרער מוזען מיר אָפּגעבען אַלע אונזערע כחות, מיר מוזען איהם מקריב זיין דעם לעצטען טראָפּען בלוט, ווי מיר האָבען עס געטון פאַר'ן קאָמענדאַנט.

און צום סוף פערענדיגט דער פּרעמיער: „מען דאַרף אָנהויבען אַ האַרט לעבען"

———*✻*———

א לאָס געקויפט ביי קאַפטאַל'ן

ווערט אַ פּאַספּאָרט אין לאַנד אַריין פון גליק און וואוילשטאַנד.
דאָס בעווייזט וועגען דעם אַמבעסטען די גרויסע צאָהל געווינסטען, וואָס ס'זענען געפאַלען

ביי קאַפּטאַל'ן

ביי דער פאָריגער לאָטעריע, ווי צום ביישפּיל:

100.000 זל.	אויף נומער 183796
50.000 זל.	אויף נומער 56737
50.000 זל.	אויף נומער 122152
50.000 זל.	אויף נומער 194562
30.000 זל.	אויף נומער 42008
30.000 זל.	אויף נומער 112631

און אַ סך אַנדערע געווינסטען קלענערע פון 30.000 זל.
אויב מיר זאָלען צו דעם דאָזיגען קראַנץ גרויסע געווינסטען, צוגעבען נאָך געווינסטען פון די פריהערדיגע לאָטעריען ווי:

א מיליאָן זל. אויף נומער 61415 אין דער 26־טער לאָטעריע.
א מיליאָן זל. אויף נומער 72450 אין דער 31־טער לאָטעריע. ווי אויך די געווינסטען צו: 200.000 זל., 100.000 זל., 80.000 זל., 75.000 זל., 60.000 זל., 50.000 זל. 40.000 זל., 30.000 זל. א. ז. וו. אויף צעהנדליגער מיליאָנען זלאָטעס. וועט יעדער לייכט פערשטעהן, פאַרוואָס קאַפּטאַל'ס קאָלעקטור שם'ט מיט אַזאַ גרויסער פּאָפּולאַריטעט צווישען די שפּילער צוליב דער דערגעהנטערונג פון דער ציהונג פון דער 1־טער קלאַס, וואָס קומט פאָר שוין דעם 18־טען יוני, דאַרף מען זיך איילען מיט'ן קויפען אַ לאָס אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון

KAFTAL

Łódź, Piotrkowska 54.

בריפליכע בעשטעלונגען ערלעדיגען מיר תיכף. קאָנטאָ: P. K. O. 304761.

לאגער מיט געוועהר

איז געפונען געווארן בעת אנ'אבלאווע אויף אראבישע טעראריסטן

קאלעקטיווע שטראפן אויף אראבישע דערפער.—ווייטערע סאבאטאזש-אקטן.—טאנקען קיין שכם.—באמבעס אויף פאסט-אמטן.—ישוב פערלאנגט פארשטעהער אין פאליטישן דעפארטאמענט.—רעגירונג וועט בעפעהלן די אראבישע סוחרים צו עפענען די געוועלבער

היינט געעפענט די יודישע געוועלבער אין דער פארשטאט פון יפו

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אָנפאַל אויף 2 יודען, וועלכע זענען נעכטען פאַרוואונדעט געוואָרן אין ראשון לציון, האָט די פּאָליציי אדורכגעפיהרט אַ אָבלאַווע אין בית־וגן. מ'האָט ענטדעקט אַ גרויסן לאַגער פון דינאַמיט, ביקסען, רעוואָלווערן און אויפרייס־מאַטעריאַלן. די פּאָליציי האָט אַלץ קאָנפיסקירט.

קאָלעקטיווע שטראָפן

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

היינט זענען ארויפגעלעגט געוואָרן קאָלעקטיווע שטראָפן אויף אַ רייהע אַראַבישע דערפער, וואו ס'זענען איבערגעריסן געוואָרן די טעלעפאָן־פאַרבינדונגען. די דערפער וועלן מוזן דעקן אַלע היזקות, וועלכע זענען ענטשטאַנען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן איבעררייסן די פאַרבינדונג.

רעגירונג ערלויבט נישט קיין אַראַבישע צייטונג.

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

היינט איז ערשינען אַ נייע אַראַבישע צייטונג. זי איז אָבער גלייך אָפּגעשטעלט געוואָרן. ווי בעקאַנט זענען אַלע אַראַבישע צייטונגען געשלאָסן.

אויסגעריסן 3000 בוימער

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין אבן־יהודה (אין שרון) האָבן אַראַבישע טעראָריסטן היינט אויסגעריסן 3000 בוימער.

פּאַניק אין טבריה

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין טבריה איז היינט ענטשטאַנען אַ גרויסע פּאַניק. אַראַבישע טעראָריסטן האָבן אָנגעגריפן 2 יודען. ס'איז אַלאַרמירט געוואָרן די פּאָליציי, וועלכע האָט צוטריבן די פאַרזאַמעלטע אַראַבער און 6 פון זיי אַרעסטירט.

אַראַבישע טעראָריסטן האָבן ווייטער געשאָסן צו די קאָלאָניעס בית־אלפא, מחנה ישראל און דער יודישער כדורי־שול. קיינער האָט נישט געליטן.

דראָהט - פערצוימונגען אין שכם

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

די בערגיגע מקומות אין שכם זענען פאַרצוימט געוואָרן מיט שטעכעדיגע דראָט, כדי נישט צו דערלאָזן, אַז די אַראַבער זאָלן זיך דאָרט פאַרזאַמלען און אויסבעהאַלטען. קיין שכם זענען געשיקט געוואָרן נייע מיליטער־פאַרשטאַרקונגען און 8 טאַנקען.

אָפיציעלער קאָמוניקאַט...

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין היינטיגען אָפיציעלן קאָמוניקאַט ווערט געזאָגט, אַז אין דער פאַרגאַנגענער נאַכט זענען געוואָרפן געוואָרן 8 באָמבעס, דערונטער אויף די פאָסט־אַמטען אין שכם, חיפה און עזה.

אין 6 ערטער זענען איבערגעשניטען געוואָרן די טעלעפאָן־פאַרבינדונגען.

די אַראַבישע טעראָריסטן האָבן אָנגעמאַכט גרויסע היזקות אין די פרדסים פון תל־מאָנד.

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

די פּאָליציי האָט היינט געשלאָסן דעם לאָקאַל פון דער אראבישער ארבייטער־אָרגאַניזאַציע.

אַראַבער בעקומען געלד

לאָנדאָן, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

אין היינטיגען „טיימס" איז אָפּגעדרוקט אַנ'אַרטיקעל, אין וועלכן ס'ווערט אויפגעוויזן, אַז די מאַשין־געוועהר, וואָס איז געפונען געוואָרן ביי די אַראַבער אין דער לעצטער צייט איז אַ בעווייז, אַז די אַראַבער ווערען פון ערגעץ געשטיצט מיט גרויסע געלט־מיטלען.

די צייטונג האָט אָבער, אַז די פּאַלעסטינער רעגירונג וועט דערווייל נישט מאַכען קיין געברויך פון די אויסנאַהמס - פאַראָרדנונגען, וועלכע זענען לעצטענס ארויסגעגעבען געוואָרען.

דער „דיילי עקספּרעס" טיילט מיט, אַז בעת דעם לעצטען געשפּרעך צווישען עמיר אַבדולאַה און דעם הויך־קאָמיסאַר וואַוקאָפּ האָט דער לעצטער געפּרובט צו בעווייזען אַבדולאַה, אַז ער זאָל ווירקען אויף די אַראַבער אָפּצושטעלען די טעראָר־אַקציע. דער רעזולטאַט פון דעם געשפּרעך איז נאָך נישט בעקאַנט.

קאָנפערענץ פון ציונ. גרופּירונגען

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

היינט איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די ציוניסטישע גרופּירונגען. ס'איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס צו פאָדערן פון דער עקזעקוטיווע, אַז אין פּאָליטישען דעפּאַרטאַמענט ביי דער עקזעקוטיווע זאָל צוקאָאָפּטירט ווערען אַ פאָרשטעהער פון ישוב.

אין בעשלוס ווערט געזאָגט, אַז הגם דעם עקזעקוטיווע יועהלט דער קאָנגרעס, איז נויטיג, ביי דער איצטיגער לאַגע זאָל זיין אין דעם פּאָליטישען דעפּאַרטאַמענט אַ פאָרשטעהער פון ישוב.

איבעררייסען דעם שטרייק.

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער „הבוקר" טיילט מיט, אַז אויפ'ן יסוד פון די אויסנאַהם־פאַראָרדנונגען וועט די רעגירונג קומענדיגען זונטאָג אַרויסגעבען אַ בעפעהל צו די אַראַבישע סוחרים צו עפענען זייערע געוועלבער. ווי בעקאַנט איז פאַרגעזעהן אַ שטראָף פון 8 חדשים תפיסה פאַר נישט עפענען די האַנדעלס־אונטערנעהמונגען אויפ'ן בעפעהל פון דער רעגירונג.

מ'נעמט אַרויס דאָס געלד

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

דאָס ערשטע מאָל זייט 7 וואָכען זענען היינט געעפענט געוואָרען די יודישע געשעפטען אין דער פאָרשטאָט פון יפו. די אַנגלאָ־פּאַלעסטיין־באַנק, וועלכע איז נעכטען געעפענט געוואָרען איז בעלאַגערט געוואָרען דורך די אַראַבער, וועלכע זענען געקומען אָפּנעהמען זייערע אָפּשפּאָרונגען, ווייל זיי זענען אויסגעהונגערט דורכ'ן שטרייק.

אין ירושלים איז דער שטרייק נישט שוואַכער געוואָרען. מ'האַלט בכלל, אַז ירושלים וועט זיין די לעצטע שטאָט, וואו ס'וועלען אויסגענוצט ווערען די אויסנאַהם־פאַראָרדנונגען.

פערוואונדעט 6 יודען

חיפה, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

ס'איז געוואָרפען געוואָרען אַ באָמבע אויף אַ דורכפאָהרענדען יודישען אויטאָבוס. 6 יודען, 1 עגיפּטער און 1 אַראַבער זענען פערוואונדעט געוואָרען און אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

די באָמבע איז געוואָרפען געוואָרען נישט ווייט פון פּאָליציי־אַמט.

אין אַ האַלבער שעה שפּעטער איז געוואָרפען געוואָרען אַ באָמבע אויף דעם פאָסט־אַמט. ס'האָט קיינעם נישט געשאַדט.

פּרוב אויפצורייסען אַ באַהן-בריק

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער בעריכט פון „האַוואַס" לויט וועלכען עס איז ערקלערט געוואָרען קריגס־צושטאַנד אין פּאַלעסטינאַ שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט.

אויפ'ן וועג שכם — טול־כרם האָט אַנ'אַראַבישע באַנדע געפּרובט אויפרייסען די באַהן־בריק. דער פּרוב איז נישט געלונגען.

אַראַבישע פיהרער שטעלען אַ אולטימאַטום

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

די פיהרער פון אַראַבישען שטרייק־קאָמיטעט האָבען איבערגעשיקט דער רעגירונג אַ וואַרנונג, אַז אויב אין משך פון דריי טעג וועלען נישט נאָכגעגעבען ווערען די אַראַבישע פאָדערונגען, וועלען

Komunikat.

[N]ie gałki, lecz szyszki [N]ovopin do kąpieli, gdyż [je]dynie szyszki Novopin [da]ją gwarancję skuteczności, wzmacniają organizm i odmładzają ciało. Żądajcie tylko szyszek Novopin do kąpieli.

פאַרשטאַרקען די מוניציפּאַליטעטן פון די [...]בישע שטעט, פון די מוזולמענישע רעליגיעזע [...] סטיטוציעס און די אַראַבישע רעגירונגס־[...]

אין כפר־סבה זענען היינט אויסגעריסן [...] וואָרען 6000 בוימער.

די 2 אַראַבער, וואָס זענען אַרעסטירט [...] אין שייכות מיט'ן באַנדיטען־אָנפאַל אין [...] פאַרן קינאָ „עדיסאָן", זענען היינט געשטעלט [...] וואָרען פאַר'ן געריכט. איין אַראַבער [...] געהאַט ביי זיך אַ רעוואָלווער, איז פערמשפּט וואָרען אויף 9 חדשים תפיסה. דער צווייטער [...] בעפרייט געוואָרען.

וולאַדעק אנגעקומען קיין ארץ־[ישראל]

תל־אביב, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

היינט איז אָנגעקומען קיין ארץ־ישראל [דער] בעקאַנטער יודישער אַרבייטער־טוער פון [...] וולאַדעק.

איטאליענישע איינוואוינער פון [...]

ווערען אויסגעפּאָרשט וועגען דער פינאנסירונג פון [...] טעראריסטישער אקציע

ירושלים, 4 (יט"א טעלעגראַפיש)

ווי יט"א דערוויסט זיך, זענען אַ רייהע איטאַליענער איינוואוינער פון ארץ־ישראל אַרויסגערופען געוואָרען אין דער פּאָליציי, וואו זיי זענען אויסגעפרעגט געוואָרען אין שייכות מיט דער פינאַנסירונג פון דער אַראַבישער טעראָריסטען־אַקציע.

הגם דער ענין ווערט געהאַלטען בסוד, יועדען דאָך ערוואַרט גרויסע סענסאַציאָנעלע ענטדעקונגען.

נישט ווייט פון ירושלים איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַנ'איינברוך אין מיליטערישען געוועהר־אַרסענאַל.

ס'זענען צוגענומען געוואָרען גרויסע זאַפּאַסען אַמוניציע און געוועהר.

די איינוואוינער פון [...]שבע זענען [...] געוואָרען, אַז אויב זיי וועלען נישט אויס[...] די טעראָר־אַקציעס, וועלען זיי קאָלעקטיוו שטראָפט ווערען.

אין משך פון 2 וואָכען איז דאָרט איבער[...] געוואָרען די טעלעפאָן־פאַרבינדונג. 36 [...] סלופּעס זענען אויסגעריסען געוואָרען.

אַראַבישע סוחרים זענען געוואָרנט [...], אַז אויב זיי וועלען נישט עפענען די ג[...] וועלען זיי בעשטראָפט ווערען אין הסכם [...] פאָרשריפטען וועגען אויסנאַהם־צושטאַנד.

כוויפט פון דער ערשטער [...]

קינדער־
וועגעלעך
מעטאַל־
בעטען
אין פאַבריקס־לאַגער
„DOBROPOL"
Piotrkowska 73 אין הויף

רעפאַרמאַצקע [...]

[...] דער [...]
כער בעקאַנט [...]
רעגנלירען [...]
פון רעפאָרמאַ[...]
בער־ליידע[...]
קעט. אַטרעסט[...]
מען בלוט [...]
שטילען די [...]
מאַראידע[...]
בלוט [...]
אבמאָרוסנ[...]
צו געבראַוכען 1 אָדער 2 [...]
פּרייז און אַ שאַכטעל [...]
צו פאַרלאַנגען אין די [...]
סקלאַדען מיט'ן גייסטליכען [...]

אַכטונג!

ווער עס ווייס די אַדרעס, וואו עס וואוינט ה'

יוסף צווערנער

געוואוינט פריהער קאַמיענאַ 5, אַ זאָקען־פאַבריקאַנט, ווערט געבעטען אָפּצוגעבען די אַדרעס אין אַדמיני. פון „נייעם פאָלקסבלאַט" פאַר "K".

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז איך האָב זיך איבערגעצויגען פון זאַוואַדזקאַ 17 אויף אַל. 1 מאַי 7, פאַרטער פראָנט

איך ערלעדיג אַלערליי פלענער אין אַלע אינסטאַנצען. בוי־טעכניקער

י. פּרינץ

Cukiernia dobrze prosperująca

nowocześnie urządzona i świeżo wyremontowaną z całkowitem urządzeniem do wypieku, w centrum miasta, tanio do sprzedania od zaraz spowodu choroby. Oferty sub. „Cukiernia" do biura ogł. S. Fuchsa. Piotrkowska 87.

בעקאַנטמאַכונג

געלעגענהייטליך צו פערקויפן שפּייזצימער אין גוטען צושטאַנד אויך זעמסל. איינריכטונג פון אַ קאָרד־געשעפט אויך פאַרשידענע ראַמש־סחורות ווי קאַמגאַרן און שטרייכגאַרן פּרייזווירדיג. ערקונדיגען ביי פירמע וולאַסקי, נאָוואָמיעסקאַ 3.

Z prawami szkół państwowych

PRYWATNE GIMNAZJUM ŻEŃSKIE im. J. ABA

I PRYWATNA SZKOŁA POWSZECHNA

w Łodzi, Legjonów 10, tel. 122-12.

איינטריטס־עקזאַמענס צום ערשטען טערמין הויבען זיך אָן דעם 8־טען יוני ד. י.

אייער פּערזענליכער אינטערעס
באַר צו קויפען די ווייבעצ
מיט דער מאַרקע
„באַרווין"
נאָוואָמיעסקאַ 30,
טעל. 210-58
וועלכע גאַראַנטירט אייך גענוס און צופרידענהייט פאַר ביליג געלד.

דערמיט האָב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער ג' קונדשאַפט, אַז די שוין גוט־בעקאַנטע

„MLECZARNIA WOLFA"

איז געוואָרען איבערטראַגען אויף

4 זאַוואַדזקאַ 4

און איך גיב ווייטער אַרויס פרישטיקען, יאַרסקע מיטאָגן אייך קאָלאַציעס און איך מערהאָף, אַז מיינע קונדען וועלען מיך ווייטער בעזוכען.

מיט אַכטונג

ראובן וואַלף.

Lecznica dla zwierząt
Mag. Wet.
H. WARRIKOFF
ul. Kopernika 22, tel. 172-07

אַפּטיילונגען אינטערנע און אַ כירורגישע. איינשפּריצונגען פון הינט געגען משוגעת. שערען פון הינט און פערד, בעזעצן הינט. קאָווען פערד, ניטשען די קאַפּיטאַס. אויפנאַהמס־שעה'ן אין דער לעטשניצע פון 7–3 און פון 8–1.

FABRYKA NAPOI GAZOWYCH

R. Frydwald

Piłsudskiego 69, tel. 190-48

עטפּפּעהלט

סאָדעוואַסער־לעמאָנאַד

וואָס ווערט אַפּגעשיקט פּינקטליך אַהיים בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען אַ גאַנצען טאָג.

די טראגעדיע פשיטיק פאר'ן ראדאמער געריכט

פאר'ן טויער פון תפיסה

(איינדרוקע!)

דער שטעטישער זייגער האט נאך נישט בעוויזען צו שלאגען 7 אינדערפריה, ווען מיר האבען זיך געפונען נעבען דער ראדאמער תפיסה. לויט אלע ווארשיינליכקייטען וועט מען באלד ארויספיהרען די אנגעקלאגטע, וועלכע מוזען זיך אין דער צייט שטעלען צום פראצעס. די גאס פאר דער תפיסה ווימעלט פון א סך הונדערטער מענשען. די ראדאמער אינפארמירען, אז דער המון בעשטעהט אויס פון פשיטיקער, וואס זענען געקומען בכדי צו כאפען א בליק אויף זייערע נאהענטסטע, אויף זיהן, פאטערס, ברידער, וועלכע עס טיילט פון דער וועלט פון די עקדישע תענוגים די דיקע תפיסה מויער.

לויט דעם אויסזעהן, ווארשיינליכקייטס חשבון האט מען אויך געדארפט ערווארטען א געוויסע צאל טוריסטען פון עטליכע דריסיג זשורנאליסטען. דער זיכט געפינען זיך אהן א שיער זשורנאליסטען, און די האטעלען וואוינען צו עטליכע אין א צימער. אויף די גאסען וואס א שריט — א זשורנאליסט, אלע פענסטערלעך אויף דער פאסט, אלע אבינעס אויף דער טעלעפאן-סטאנציע, אלע טישלעך אין די קאפעס און קלובען האבען פערנומען די זשור אליסטען.

אבער דא פארטאגס, ביי דעם ערשטען ארויספיהרען די בעשולדיגטע צום פראצעס, ביים ערשטען קאנטאקט פון מענשען וואס דער חותם פון פערברעכען איז נאך נישט אויף זיי פערזיגעלט, מיט מענשען, וואס דער חותם פון ליידען און מרויער איז שוין בעזיגעלט, ביי דעם ערשטען צוזאמענשטויס אויף דער ליכט ביידע גרופען בעשולדיגטע: און 43 און די 14 — אין דעם מאמענט זענען די איבעראל זייענדיגע פען-חברים געלעגען אין די בעטען.

עס קומען וואן 4 תפיסה קארעטקעס און איינגעט ליך צו דעם צווייטען צוגעפאסטע לאסטראוויטאס מיט פארזיכטיגבעוואפענטע. צווישען דעם המון וואס ווארט אויף די קרובים האט אטעם פערפעהלט. די שטענדיג טומעלדיגע, שטענדיג בערעדעוודיגע און איהר קוואל מענשליכע מאסע, איז מיט א מאל שטיל געווארען. שטיל ווי אין אנ'אויער.

עס עפענען זיך די תפיסהטויערען. עס בעווייזט זיך די ערשטע גרופע בעשולדיגטע. דאס זענען די 43, די 14-טע גרופע ווידער פון דער צווייטער צאהל. די דריטע גרופע, יודען — בעשולדיגטע זעהט מען נאך אליין נישט. די גנפיהלסרשפאר כחנג פון די ווארטענדיגע פשיטיקער, וואס זענען פערבעגט אויף אנבליק פון זייערע ארעט זיינענע, גרייכט ביז צו דער העכסטער שטופע. ענדליך פאהרט צו דער פירטער אויטא. איצט פיהרט מען ארויס „א יונגען יוד אין בריליען" — לעסקא, און די קירישענצוויינגס, און דעם זקן, האלופערע, און א יצחק באנדע און די איבעריגע ארעסטירטע.

אין המון ביי וועלכען די נערוון זענען ערשעפט דערהערט זיך א געיאמער. עמיצער האט א געשריי געטאן אין דער זייט פון די אנגעקלאגטע:

— האט נישט קיין נשמת נפש! דער רבונו של עולם וועט איבער אייך!

א אנדערער האט צוגעווארפען:

— דער רבונו של עולם וועט אפראטעוועט אונשולדיגע!

פון הונדערטער ברוסטען האט זיך דערהערט ווי אנ'עכא:

— דער רבונו של עולם וועט אפראטעווען!...

און דערווייל איז דער תפיסה וואגען אוועק צום בנין פון סיימיק

נ. פ.

— איך האב זיך איבערנאכט איבערלעגט, אז איך בין קיין שום פערברעכן נישט בעגאנגען לגבי די, וואס האבען געשטורמט מיין פאטערס וואוינונג.

דער ענדעק אדוו. קאוואלסקי פרעגט לעסקא'ן צו וועלכער ארגאניזאציע ער געהערט.

לעסקא וויל נישט ענטפערען אויף דער פראגע און ערקלערט דעם געריכטס-פארזיצער, אז צוליב דעם, וואס דער קריסטליכער אנגעקלאגטער קוביאק האט נישט געוואלט ענטפערען אויף אדוו. מארגא־ליס'עס פראגען, וועט ער נישט ענטפערען אויף די פראגען פון די קריסטליכע אדוואקאטען. די קריסט־ליכע אדוואקאטען שטעלען זייערע פראגען דעם פארזיצער, וועלכער יודע'האלט זיי פאר לעסקא'ן.

אדוואקאט גאיעוויטש (דורך דער פערמיטלונג פון געריכטס-פארזיצער): ווער האט אייך געלערנט שיסען?

לעסקא: דער קריסט, וואס האט מיר פע־קויפט דעם רעוואלווער.

אדוו. גאיעוויטש: פאר'וואס האט איהר נישט געהאט קיין ערלויבניש?

לעסקא: איך האב געבעטען אנ'ערלויבניש, מ'האט מיר אבער אבגעזאגט, ווייל איך בין מינ־דעריעהריג.

אדוו. שומאנסקי, לעסקא'ס פערטיידיגער, פרעגט: ווי הויך איז דאס פענסטער?

לעסקא: עס דערגרייכט מיר ביז צו דער ברוסט.

אדוו. עטינגער: ווי לאנג טראגט איהר ברי־לען?

לעסקא: 10 יאהר. איך בין זעהר שוואכ־זיכטיג.

ווי עס ווייזט זיך ארויס, האט לעסקא א צייט לאנג געלערנט אין דער אסטראווצער ישיבה, פונ־וואנען ער איז צוריקגעקומען מיט א יאהר צוריק. אדוו. קאוואלסקי פרעגט, צי מען לערנט אין דע־ישיבה ספארט.

לעסקא: ניין.

די לעקישעוואטע פראגע פון „קל.גען" ענ־דעקישען אדוואקאט רופט ארויס אין זאל גרויס הייטערקייט.

די ערקלערונגען פון אנגעקלאגטען לעסקא האבען געמאכט א שטארקען איינדרוק.

* * *

א פויזע, נאך א פאר שעה'דיגער מיהפולער אבסערווירען די געריכטס פראצעדור וואלט זיך געוואלט א ביסעל בעוועגען. אבער דאך באלד היג־טער די טירן, וואס יפרן פון קא־ידאר א ן געריכטס־זאל פערשווינדט דער דאזיגער חשק, דורך אזא געדיכטען המון, וועט זיך קיינער נישט בעוויזען אדורכצוררייסען.

עדות, קרובים פון די אנגעקלאגטע, גאנץ פשיטיק און האלב ראדאם — דאס אלץ האט זיך אריינגעשטופט אין ענגען האלז פון קארידאר פון סיימיק, פערגאסען די טרעפ און אויסגעפיהלט דעם גאנצען הויף פון בנין. א ים פון קעפ. און פון פענסטער פון ערשטען שטאק וואנדערט דער בליק אויף עפעס א אונהיימליך בערגעל מיט הונ־דערטער קליינע שווארצע אויסגעבליאקטע היטע־לעך, די דאזיגע טראדיציאנעלע יודיש-פוילישע היטעלעך, וואס מען זעהט זיי אין יע... ש פ... ער צענטער...

ק—וו.

אדוו. קאוואלסקי

אין געיעג נאך פאפולאריטעט

אדוואקאט קאוואלסקי, אונזער גוט-בעקאנטער בענקעל-ווארפער, אונזער לאדזער „שטאליץ" און „וועלט-חכם" האט זיך ווידער געוואלט ווערען פא־פולער און דעריבער האט ער זיך נעשטופט אויפן פשיטיקער פראצעס קיין ראדאם.

איך בעטאן „געשטופט" ווייל קיינער האט איהם אלס אדוואקאט אהין נישט געבעטען. קיינער האט איהם נישט בעשטעלט. נאר ער האט אליין פאר־געלעגט זיין קאנדידאטור...

אין די געריכטס - קולואַרען אין ראדאם איז נישט קיין סוד, אז די אנטאגאניזמע ענדעקישע פער טיידיגונגס באנק האט אפילו דעם דאזיגען אנבאט נישט געוואלט אננעהמען. ווייל מ'קען גוט דעם ווערט פון זיין פערטיידיגונגס קראפט. אבער מ'האט געמאכט א הרוק און דער לאדזער „פיהרער" איז צוגעלאזען געווארען דורך זיינע איינענע חברים נישט אלס פערטיידיגער, נאר אלס ציוויל-מאהנער, האט היינט אלס הילף פון דער בעשולדיגונג, האט דער ענדעקישער פערטיידיגונג נישט געקענט ברענ־גען קיין שאדען.

טריומפירט קאוואלסקי, ער איז שטענדיג דער ערשטער צו דער געריכטס-זיצונג און דער לעצטער צום אוועקגעהען. דרעהט ער זיך ארום מיט די הענד אין די טאשען, קוקט אריבער מיט זייגע גרויסע אויסדרוקסלאזע אויגען איבער די ברילען, מישט זיך אריין אומעטום און וויל ווערען פאפולער...

ס'איז כאראקטעריסטיש אז מ'האט גליך דער־שנאפט דעם „אויטאריטעט" און מ'לאכט אין די פויסטען.

געכטען האט מען אין געריכטסזאל געקענט זע־הען אזא בילד: שטעהט קאוואלסקי, אין א רע־דעל פון ענדעקישע זשורנאליסטען און דרשנט בזה הלשון:

„דער פראקוראר שטעלט קאלר פעסט אונס בע־שולדיגונגס אקט און די אנגעקלאגטע פאליאקען האבען איבערגעטריעבען סטראגאנעס, פונאנדערגעווארפען די סחורות און זיי פערניכטעט. פון דעם קען מען דערזעהן אז קיין רויב איז נישט געווען. מ'האט פערניכטעט עפעס פיינדליכעס, אבער מ'האט נישט געוואלט דערהייבן רייך ווערען. דאס ווייזט אז אויף דעם הויכען עטישען ניוואָ פון די בעשולדיגטע פא־ליאקען"...

די דאזיגע חרשה האט געהערט איינער פון די אנפיהרענדע ענדעקישע אדוואקאטען און האט מע־זאגט אין א זייט: „אויב קאוואלסקי זאל אזוי ארום וועלען פערטיידיגען קליענטען, בין איך זיי נישט מקנא".

קאוואלסקי האט אבער אנגענומען א פאזע ווי ער וואלט געזאגט א גרויסע חכמה און האט געשמייכעלט ווי זיין שטיינער איז אונטער די צוטשווירענע היטלער-וואנסעס.

אבער ער בעגנאגענט זיך נישט מיט וואס ער מאכט זיך אליין רעקלאמע, ער לאזט זיך נאך מאכען רעקלאמע דורך זיין לייב-ארגאן דעם „ארענדאוויר ניק". שטעהט ער אין מיטען זאל בדייט פונאנדערגע שפרייט דעם נעכטיגען נומער פון „ארענדאוויניק", וועלכער שרייבט: „א גרויסען איינדרוק צווישען דעם פערזאמעלטען פובליקום אין זאל, ווי אויך אויף דער פערטיידיגונגס-באנק און פרעסע האט געמאכט דאס אנקומען אויפן פראצעס פון לאדזער אדוואקאט קא־וואלסקי, זיין קומען האט פערשטעהט זיך, א ספע־ציעלע אויפרודערונג געמאכט צווישען יודען".

דערויף האט א זשורנאליסט פון דער סאנאציע־ פרעסע געענטפערט: „אמת, דאס איז איינע פון די „אונאנגענעהמסטע סענסאציעס אויפ'ן פראצעס".

בעת דער הפסקה געהט אויך קאוואלסקי נישט ארויס פון געריכטסבנין, ער היצט זיך מאכט מיט די הענט, עבט יודיש און שרייט:

„איך קען דאס נישט פערשטעהן ווי אזוי קע־נען פוילישע אדוואקאטען ווי פאסכאלסקי, שומאנ־סקי און פעטרושעוויטש זיך אונטערנעהמען צו פער־טיידיגען יודען. נאך מעהר פערשטעה איך נישט דעם אדוו. פאסכאלסקי, דעם פרעזעס פון דער הויפט־פערוואלטונג פון סטשעלצעס - פערבאנד, בלויז צו־ליב זיין אמט האט ער נישט נעדארפט אננעהמען די פערטיידיגונג פון יודען. די אומשטענדען האבען זיך צוזאמענגעטראפען, אז ווען די ענדעקישע אד־וואקאטען פערטיידיגען דעם פרעזעס פון „סטשע־לעץ" - פערבאנד אין פשיטיק. פיטלעווסקי פער־טיידיגט דער פרעזעס פון דער הויפטפערוואל־טונג נישט זיין ארגאניזאציע - קאלעגע, נאר פער־טיידיגט די יודען".

און נאך דער דאזיגער רעדע פאלט דאס קלוגס־טע ווארט, געווים פערשטעהט ער דאס נישט. דאס איז נישט פאר זיין קאפ...

אין געריכט-זאל

מאמענטען פון די פערהאנדלונגען

עס האט דער פרוזעס אנגעהויבן זיין אפעל די עדות, ווארפענדיג דעם ערשטען בליק נישט אויף די עדות, נאר — אויף דער בעשולדיגונגס־באנק.

אפשר א צופאל בלויז. אהן בעדייטונג.

ניין. זיין אפעל איז אזוי ריהרענד געווען טאקע צוליב דעם, וואס ער האט פריהער א בליק-געטון אויף דער בעשולדיגונגס-באנק און זיך דער־מאהנט, אז פון דארט איז מיט א שעה צוריק גע־פאלען דער ענטשלאסענער „ניע, ניע פשיזנאיע שיען"...

קיינער פון זיי האט זיך נישט מודה געווען. קיינער האט זיך נישט מודה געווען, אז דער פערנער פערבלוטיגטער פרעגט, וואס ליגט פאר'ן געריכטס־טיש, געהערט צו איהם.

קיינער האט זיך נישט מודה געווען, אז די יאק און ידי קלאניצעס און די דרענגער, וואס ליגען א האבען זיך געפינען אין זייערע הענד.

— ניע, ניע פשיזנאיע שיען...

מינקאווסקי'ס יתומים שטעהען א־צט פנים אל פנים מיט די מע־דער פון זייערע עלטערען.

אבער —

„ניע פשיזנאיע שיען"...

עס האט קיינער גארנישט געטון.

* * *

א גרויסע בעוועגונג רופט ארויס אין זאל ווען דאס געריכט טרעט-צו צו פע־הערען דעם אנ־געקלאגטען שלום-יחיאל לעסקא. עס ווילט זיך נישט גלויבען, אז לעסקא, א בלייך בחור'ל זאל האבען ערמארדעט א מענש.

מיט א שטילער שטימע ענטפערט לעסקא, אז ער איז זיך נישט מודה, ער זאל האבען געשאסען אויף וויעשניאק'ן. ער האט בלויז דורכ'ן פענסטער א מאל אויסגעשאסען אין דער לופטען.

— צי האט איהר געשאסען אין סופיט? פרעגט איהם דאס געריכט.

— איך האב געשאסען דורך דער שויב, וואס איז געווען אויסגעהאקט, — ענטפערט לעסקא.

— צי האט איהר בעמערקט, אז א פאליציאנט האט אנגעשטעלט אויף אייך א ביקס?

— ניין.

— וואו זענט איהר געווען בעת עס איז אנגע־קומען פאליציי?

— איך בין ארויס דורך דער הינטער-טיר.

דער פראקוראר דיטקעוויטש הויבט אן צו שטעלען לעסקא'ן פראגען. דאס דויערט א שעה ...

— פאר וואס האט איהר געשאסען? — פרעגט דער פראקוראר.

— ווייל די אנפאלער האבען געשטורעמט מיין פאטערס געוועלב, — ענטפערט לעסקא.

— וואו זענט איהר געווען פריהער?

— ביי מיינעם א בעקאנטען, טענענבוים.

— וואס האט איהר דארט געטון?

— טענענבוים פיהרט די בוכהאלטעריע פון ... מיין פאטער.

— ווי לאנג זענט איהר דארט געווען?

— אנדערטהאלבען שעה. דורכגעהענדיג דורכ'ן ... מארק האב איך געזעהען ווי מען ראבירט אונזער סטראגאן, איך בין דאן אוועק צו יידען און פון איהם דורך א הינטער-גאס אהיים. איך בין נישט געגאנגען מיט'ן געוועהנליכען וועג ווייל דארט זענען שוין פארגעקומען אנפאלען.

ווייטער דערצעהלט לעסקא, אז ער האט איג־דערהיים געהאט נאך 3 קוילען, וועלכע ער האט נישט אנגעלאדען.

פראקוראר: צי האט איהר געזעהען, ווי א מענש איז געפאלען?

לעסקא: ניין.

— זיכער, איך קיין שום פאל?

— זיכער!

— וואו האט איהר אהינגעטון דעם רעוואל־ווער?

— איך האב איהם אריינגעווארפען אין טייך.

— פארוואס?

— איך האב געזעהען, ווי מען ארעסטירט מיין פאטער, קיין ערלויבניש צו געוועהר האב איך נישט געהאט, האב איך דעם רעוואלווער אוועק־געווארפען.

— מיר האבען דאך דעם רעוואלווער געזוכט אין טייך און נישט געפונען?

— אפשר האט איהם עמיצער אויפגעהויבען.

— וואו האט איהר דעם רעוואלווער געקויפט?

— 6 וואכען פאר די געשעהענישען האב איך דעם רעוואלווער געקויפט אין ראדאם ביי א אונ־בעקאנטען קריסט.

— צו וואס?

— איך בין געפאהרען אויף יריד'ים און צוליב די אפטע אנפאלען אויף דורכרייזענדע האב איך געמוזט האבען א רעוואלווער.

— וויפיל האט איהר פאר'ן רעוואלווער בע־צאהלט?

— 35 זל.

— פארוואס האט איהר זיך באלד נישט מודה געווען, אז איהר האט געשאסען?

דאס לעבען אין ארץ-ישראל

ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען אגענטור

רעגירונגס - דאקומענטען ווערען אריבערגעפיהרט קיין תל-אביב.

תל - אביב. (יט"א). ערב שבועות האט מען אנגעהויבען אריבערפיהרען די רעגירונגס בוהאלטען פון יפו קיין תל-אביב. צענדליגער יודישע ארבייטער האבען אונטער דעם שוץ פון א פאליציי-בעוואכונג אנגעלאדען די מעבעל מיט די רעגירונגס דאקומענ־טען אויף 5 גרויסע לאסט אויטאמאבילען און זיי אריבערגעפיהרט קיין תל-אביב, דערווייל זענען אין יפו נאך פערבליבען די אפטיילונגען פאר בעוואל־טיגונג און דעם פארט.

אפגעלעגט די וואהלען צום ראט פון הרבנות הראשית

ירושלים (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט דער איצטיגער לאגע אין א"י האט די וואהל-קאמיסיע צום ראט פון הויפט-ראבינאט פון א"י בעשלאס־סען אפצולעגען די וואהלען, וועלכע האבען גע־זאלט פארקומען דעם 1-טען יוני, ביז די לאגע וועט ווידער רוהיג ווערען.

יודישע ארבייטער אויפן ראמלער עראדראם

ירושלים. אזוי ווי די אראבישע ארבייטער אויפן מיליטערישען פליה-פעלד אין רמלה האבען פער־שטרייקט, האט די רעגירונגס - אפטיילונג פאר עפענטליכע ארבייטען צוגענומען אויף זייער ארט 100 יודישע ארבייטער.

ענגלישע בעאמטע ציהען זיך ארי־בער קיין תל-אביב.

תל-אביב. (יט"א). מחמת דער פערשטארק־טער אונזיכערקייט אין יפו ציהען זיך א סך הויכע בריטישע בעאמטע מיט זייערע פאמיליעס אריבער קיין תל-אביב.

פאריגע וואך האט א בריטישע קריגסשיף א־ריבערגעפיהרט פון יפו קיין חיפה די פרויען מיט די קינדער פון בריטישע בעאמטע.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעלעפאן 141-32
עמפאנגס-שעה'ן 8-10. 12-2 און 5-8 אווענד

דער שידוך מיט'ן ים

דער שידוך אדער די חתונה מיט'ן ים — אזוי שרייבען די יודישע צייטונגען אין א"י און אין גלות וועגען דער שמחה, וואס איז די טעג פארגעקומען אין תל־אביב צוליב דער דערעפענונג פון דער אויסלאדונגס ־ סטאציע ביים ים־ברעג.

אנ'אויסלאדונגס ־ סטאציע — דאס ווארט זאגט גאר נישט; עס איז א זעהר פראזאאיש ווארט, וואס רעדט נישט צום הארצען און נישט צום קאפ. און פאקטיש בעצייכענט מען דערמיט נישט מעהר ווי א הילצערן בריקעל פון א פאר צעהנדליגער מעטער די לענג, א פראוויזארישע ,,סטאציע'', וואו עס ווערען אויסגעלאדען כל המינים סחורות. אבער סחורות, וואס ווערען געבראכט מיט א שיף, קומען אן מיטן ים.

— און ביי די ברעגעס פון תל־אביב האבען זיך ביז אהער קיינמאל קיין שיפען נישט אפגע־שטעלט... און קיין סחורות נישט אויסגעלאדען...

— תל־אביב, די קולטורוויכטיגסטע, די רייכסטע און גרעסטע האנדעלס און אינדוסטריע ־ שטאט אין א"י, איז נישט קיין פארטאווע שטאט; אלע סחורות פאר א"י, דערהויפט פארן בעדארף פון דער יודישער בעפעלקערונג, ווערען אריינגעבראכט איבער דעם אראבישען פארט יפו.

און זיין אנגעוויזען אויף אראבישע פערמיט־לונג, אויף אראבישע הענד, איז גאר עפעס אנ־דערש ווי צו האבען אנ'אייגענע ,,סטאציע''.

די נייגעשאפענע אויסלאדונגס ־ סטאציע האט דעריבער גאר אנ'אנדער בעדייטונג — די בעדיי־טונג פון א פאליטישען אויפטו, פון א נאציאנאלער עראבערונג, פון א וויכטיגען ווענדעפונקט אין סאציאלען און עקאנאמישען לעבען פון די א"י־יודען. פאר תל־אביב, פארן גאנצען ישוב, מ'קען זאגען, פארן נאציאנאלען יודענטום און דער גאנ־צער וועלט איז דאס ,,בריקעל'' א סימבאל. עס איז דער אנהויב פון א נייעם בלעטעל אין דער געשיכטע פון יודישען אויפבוי אין א"י. עס איז דער גרונד־שטיין, דער ערשטער ציגעל אין דעם פונדאמענט פון דעם פארט, וואס דארף ענטשטעהען אויף דעם דאזיגען ארט ביי די ברעגעס פון תל־אביב און פערבינדען א"י מיט דער גרויסער וועלט.

דאס איז א טויער, געעפענט אין מזרח, דורך וועלכען עס געהט א וועג דירעקט קיין מערב, פון דאנען הויבט זיך אן דער שליאך, דער ברייטער וואסער־שאסיי, אויף וועלכען עס דארף פארקומען אין דער צוקונפט א שטענדיגער אויסטויש נישט נאר פון מאטעריעלע סחורות נאר אויך פון גייס־טיגע ווערטען צווישען דעם יודישען לאנד און די לענדער פון דער קולטור־וועלט.

דאס איז א נייער גרויסער נצחון פון יודישער ארבייט, פון פרידליכער, קאנסטרוקטיווער און שע־פערישער ארבייט. דאס איז די עראבערונג פון ים, די עראבערונג פון א נייער פעסטער יודישער פא־זיציע אין לאנד. דאס איז דער אנהויב פון דער עקספאנסיע פון יודישען ישוב אין א ריכטונג, וואו קיינער קען זי נישט שטערען און בעגרעניצען.

— ארץ־ישראל פערגרעסערט זיך, א"י פער־ברייטערט זיך.

ווי אונזערע חכמים האבען שוין פאראויסגע־זעהען:

— עתידה ארץ ישראל שתתפשט....

— א"י וועט גרויסער און וואס ווייטער אלץ מעהר אויפנאהמספעהיג פאר נייע צעהנדלי־גער טויזענדער עולים, חלוצים און בויער פון דער נאציאנאלער היים.

אט אין דעם ליגט אייגענטליך דער זין און די אמת'ע בעדייטונג פון דער אויסלאדונגס־סטאציע.

נאך אין אויגוסט 1935, בעת'ן 19־טען ציו־ניסטישען קאנגרעס, האט בן־גוריון אין איינפאכע ווערטער טרעפליך כאראקטעריזירט די אויסערגע־וועהנליכע בעדייטונג פון ים פאר דער צוקונפטי־

צו דער דערעפענונג פון דער אויסלאדונגס־סטאציע אין תל־אביב

פון ישעיה אונגער

גער ענטוויקלונג פון יודישען לאנד.

אין זיין גרויסער רעדע, וואו ער האט בעריהרט די ציוניסטישע פראבלעמען אין דער תקופה פון פערווירקליכונג, האט ער גלייך אין אנהויב געזאגט:

— א"י פערמאגט צוויי ימים: דעם מיטעל־לענדישען און דעם ים־סוף. יעדער פון זיי האט א ריזיגע בעדייטונג. דאס איז נישט נאר די פראגע פון דער שיפס־בעוועגונג, וואס לעבט שוין היינט אויך בלויז פון יודען, איז אבער וויכטיגער, — דאס איז א פיל וויכטיגערע פראגע. דער ים מוז זיין נישט די גרעניץ פון א"י, נאר א פארזעצונג א פערלענגערונג פון א"י, א לעבעדיגער באנד, וואס פערבינדעט אונז מיט דער גרויסער וועלט און שפייזט צעהנדליגער טויזענדער פאמיליעס. דער מיטעללענדישער ים פערבינדעט אונז מיט'ן מערב, מיט דער גרויסער וועלט. מיר קומען קיין מזרח אבער מיר ברענגען מיט זיך די קולטור פון מערב און מיר ווילען אויף דער דאזיגער קולטור נישט מוותר זיין. מיר האבען אויך א צווייטען ים — דעם ים־סוף... מיר מוזען זיך אויפשטעלען א פער־בינדונג נישט נאר מיטן מערב, נאר אויך מיט דעם ריזיגען הינטערלאנד אין מזרח. דאס איז דער וועג צום קאלאסאלען אזיאטישען קאנטינענט, הא האבען מיר די מעגליכקייט פון א פרייען צוטריט קיין אזיען, נישט דארפענדיג אנקומען צום קינסט־ליכען וועג פון סועץ־קאנאל.

אט דאס זענען די פראבלעמען פון אונזער ,,צוקונפט אויפן וואסער'':

— די פערבינדונג מיט דער קולטור פון מערב... און ארבייטס־ און פערדינסט ־ מעגליכקייטען פאר צעהנדליגער טויזענדער פאמיליעס...

בן־גוריון האט זיך נישט פארגעשטעלט, אז שוין אין עטליכע חדשים ארום וועט פארקומען —

— א חתונה פון יודישען תל־אביב מיטן ים און אז —

— דאס שטיק ים, וואס איז קנאפע 2 טויזענד יאהר געווען מיטעללענדיש, וועט ווידער ווערען א יודישער ים...

אבער עס איז געשעהען גיכער ווי מ'האט זיך עס פארגעשטעלט. דאס ,,יונגע פארל'' האט נאך אפילו א זעהר בעשיידענע איינריכטונג —

— איינגאנצען א הילצערן בריקעל פון איינציג און צוואנציג מעטער די לענג.

אבער דאס הילצערנע בריקעל וועט זיך זיכער באלד פערוואנדלען אין א גרויסע אייזערנער בריק און עס וועלען אויסוואקסען אלע נויטיגע מאדערנע פארט ־ איינריכטונגען און אזוי, לאמיר האפען, וועט תל־אביב ווערען א גרויסע פארטאווע שטאט ווי חיפה און אלעקסאנדריע.

— ,,נמל! נמל! — (א פארט, א פארט!)

האבען טויזענדער ביים תל־אביב'ער ים־ברעג געשריגען מיט אנ'אומגעוועהנליכען ענטוזיאזם, בעת מ'האט אראפגעטראגען די ערשטע זעקלעך צעמענט פון דער יוגאסלאווישער שיף אויף די ברעגעס פון תל־אביב.

,,נמל'' — אט חלום איז איצט דער שיינער חלום, דער הייסעסטער בעגעהר פון ישוב.

דערוויל איז געלעגט געווארען דער גרונדשטיין געמאכט געווארען די התחלה.

דער אנהויב פון א פארט און —

— דער אנהויב פון א נייער תקופה אין דער יודישער אויפבוי ־ ארבייט.

אויב די אלטע רוימער פלעגען זאגען:

— ,,נאוויגארע נעצעסע עסט, וויווערע נאן עסט נעצעסע'' (איבער ימים פאהרען איז נויטיג, לעבען אבער איז נישט נויטיג)

זאגען מיר מאדערנע יודען:

— מיר ווילען גראד יא לעבען און זיך אויס־לעבען אין אונזער לאנד אלס פאלק מיט לייטען גלייך.

און אט דערצו טאקע איז אונז נויטיג —

— צו האבען אונזער ים.... צו פאהרען אויף אונזערע שיפען....

* * *

די יודישע צייטונגען שרייבען:

— ווער עס האט נישט געזעהען מיט די אייגענע אויגען די שמחה, דעם ענטוזיאזם פון די טוי־זענדער, בעת עס האט זיך צום ערשטען מאל אפ־געשטעלט א שיף אין די וואסערען פון תל אביב און מ'האט די אויסגעלאדענע סחורה גענומען צו־פיהרען אויף קליינע שיפלעך צו דער איבער נאכט געשאפענער ,,סטאציע'', דעם ,,ערשטען סימן פון קומענדיגען פארט'' — דער קען ריכטיג נישט בע־גריפען די פולע בעדייטונג פון דעם דאזיגען געשע־העניש פאר דער צוקונפט פון א"י.

דאס איז געווען א נאציאנאלער יום טוב, דער ערשטער יודישער ,,יום טוב פון ים'', זייט א פאר טויזענד יאהר. אבער א יום טוב נישט קיין צוגע־גרייטער, נאר א אימפראוויזירטער, נישט קיין ארגא־ניזירטע שמחה מיט א פאראד, מיט פעהנער און טראנספאראנטען, נאר א ספאנטאנער אויסברוך פון פרייד, א עלעמענטארע ערופציע פון ענטוזיאזם און פאלקס ־ בעגייסטערונג ווי מען זעהט עס נאר, ווען א חלום ווערט פלוצלונג א ווירקליכקייט, ווען א אי־לוזיע — א רעאלער פאקט.

און עס איז געווען איבער וואס זיך צו פרע־הען. די שיינע בלויע וואסערען אויף דער פראכט־זייט פון דעם לעבעדיגען און בליהענדיגען תל־אביב זענען געווען ביז אהער ,,א טויטער ים''.

— מ'האט אויף זיי קיינמאל נישט געזעהען קיין דאמפער, קיין זעגעל־שיף, קיין שפאציר־יאכט, קיין קליינע שיפלעך... א טויטער וואסער־מדבר...

העכסטענס פלעגט אויפן האריזאנט אמאל זיך בעוויזען א שיף פארבייגעהענדיג אין דער ריכ־טונג פון חיפה.

— פון איצט אן אבער הויבט זיך אן באלעבען דער תל־אביבער ים.

— לעבען און בעוועגונג, ארבייט און אויפבוי אומעטום, אויפן לאנד און אויפן וואסער.

— פון איצט אן הויבט אן דער ים צו ארביי־טען מיטן ישוב, און פארן ישוב.

וואס פאר פערספעקטיווען עס עפענען זיך פאר א"י! — וואס פאר ווייטע און ברייטע האריזאנ־טען פאר דער צוקונפט! — וועגען דער פאליטי־שער און ווירטשאפטליכער בעדייטונג פון אט דער עראבערונג פון ים פארן ישוב לאזט זיך איצט קוים געבען א דייטליכען בעגריף.

עס איז גענוג אנצווייזען אז נישט איין לאנד ביים מיטעללענדישען ים ראנגלען זיך פערצוויי־פעלט פאר א שטיקעל פלאץ, ,,ביים וואסער'', פאר א שמאלען צוטריט צום ים, און —

— ארץ ישראל האט א ים־ברעג פון 190 קי־לאמעטער די לענג.

א יודישער פארט אין תל־אביב הייסט פאר'ן ישוב:

— א פערבינדונג מיט דער גרויסער וועלט: אר־בייט און עקזיסטענץ־מעגליכקייטען פאר צעהנדליגער און צעהנדליגער טויזענדער יודישע פארטארבייטער, טרעגער, מאטראסען, שיפס־לייט; די ענטוויק־לונג פון שיפס־וועזען, פון פאסאזשיר [illegible] סחורות ־ טראנספארט, פיש־פאנג, און פון אנד[illegible] רע האנדעלס־ און אינדוסטריע ־ צווייגען, וואס [illegible] נען פערבונדען מיט דער עקספלאטאציע פון [illegible]

עס עפענט זיך א נייער קוואל פון שפע [illegible] ארבייט און פרנסה פאר טויזענדער און טויזענ[illegible] ארץ־ישראל ווערט גרעסער און ברייטער.

א פאר ציפער פון א אפיציעלען רעכענ[illegible] בעריכט קענען געבען מעהר אדער ווייניגער א [illegible] גריף וועגען דער גרויסער ווירטשאפטליכער בע[illegible] טונג פון דער ,,פערבינדונג'' מיטן ים.

— אין יאהר 1934 זענען אנגעקומען אין [illegible] פארטען פון א"י אומגעפעהר 300 טויזענד [illegible] זאן (עולים, טוריסטען א.אז.וו.); די הכנסה [illegible] פאסאזשיר ־ טראנספארט פאר דעמזעלבען [illegible] האט בעטראפען כמעט 3 מיליאן פונט; פון [illegible] רות ־ טראנספארט — אנ'ערך א מיליאן [illegible] טויזענד פונט.

צוזאמען אלזא בעטרעפט די הכנסה [illegible] מיליאן פונט. יודען זענען בעטייליגט א [illegible] זיגער סומע מיט 2 מיליאן 700 טויזענד [illegible] דאך געפינען זיך צווישען די 14 טויזענד [illegible] טער, וואס ווערען בעשעפטיגט פאר דעם [illegible] געלט, נישט מעהר ווי 110 יודען.

איצט ערשט הויבען אן די א"י־יודען [illegible] צו פערשטעהן וואס פאר א בעדייטונג [illegible] האט פאר זייער צוקונפט און זייער קיום. [illegible] פאר יאהר איז די יודישע יוגענט אין א"י [illegible] גלות זיך מכין צו פערשידענע ארבייטען [illegible] מיר האבען שוין ים־חלוצים. עס איז פאראן א [illegible] סע ארגאניזאציע ,,זבולון'' מיט אפטיילונגען [illegible] א"י, ענגלאנד, פוילען, קאנאדא און אנדער[illegible] דער; זי גרינדעט שולען, וואו יונגע יודען [illegible] מען טעארעטיש און פראקטיש א געהעריג[illegible] הכשרה''. א חוץ דעם איז אין טשיוויט[illegible] (איטאליען) פאראן א גוט אויסגעשטעלט[illegible] נע־שולע פאר יודען.

אויך דאס יודישע שיפס־וועזען ענטוויקל[illegible] וואס אמאל מעהר זייט א פאר יאהר. די [illegible] די פיאנערען אויף דעם געביט זענען די ה"ה [illegible] בערקאוויטש, א רומענישער יוד, און ארנ[illegible] שטיין פון האמבורג.

עס שווימען שוין יודישע שיפען אין [illegible] דענע ריכטונגען:

— די קליינע שיפען ,,דארא'' און [illegible] די 5000־טאן־שיפען ,,הר ציון'' און ,,הר[illegible] די גרויסע 10.000־טאן־שיף ,,תל אביב''; [illegible] אויך פאראן א מאדערנע פישער ־ שיף [illegible] אויסגעפערטיגט אין איטאליען.

און אויף די קאפיטענע שיפען זענען [illegible] יודישע קאפיטאנען, יודישע מאטראסען [illegible] העברעאיש.

שטאלץ פלאטערט שוין זייט א געווי[illegible] דער א"י־פלאג, די יודישע פאהן איבער [illegible] לענדישען ים. דאס זענען אבער ערשט [illegible] המנות — די תנאים אזוי צו זאגען...

איצט ענדליך איז פארגעקומען די [illegible] און דער טייל פון מיטעללענדישען ים [illegible] גען פון א"י נעהמט איצט ווערען דער יוד[illegible] און ער וועט עס ווערען אויף דער נא[illegible] האפען מיר.

דער טרויער און די ווילדע אנפאל[illegible] אזיאטישע מערדער, די אראבישע באנד[illegible] קען אונז נישט אפ. מיר טראגען ווייטער [illegible] לאנד פון אונזער צוקונפט —

— אייראפעאישע קולטור, יודישע [illegible] פראגרעס, שאפונגס ־ פרייד, וואוילשטאנד [illegible] דע'.

— א ברכה פארן לאנד און אלע [illegible] וואוינער.

וועגן דער יודישער ליטעראטור

פון אברה"ם רייזען *)

אויב אונז יונגע אין ווארשע — צווישען וועל־כע ס'האט זיך אויך געפונען דער דעמאלט פיל־צו־זאגענדיגער יונגער ליבמאן־לעווי, און טאכדעם משה טייטש און דוד קאסעל און באלד נאך זיי דער איצט בעריהמטער י. מ. ווייסענבערג — איז געווען בע־סער ווי די יונגע, מיט יאהרען שפעטער, אין אמע־ריקע — איז דאס די שולד פון אדער ריכטיגער, א דאנק — דער צייט אליין. ווען עס זענען אויפ־געקומען די ,,יונגע'' אין אמעריקע, האט שוין די יודישע ליטעראטור געהאט צו פערצייכענען סיי ביי אונז, סיי אין אמעריקע, א צאהל בעריהמטע שרייבער און אנ'אויפשטייג פון ליטעראַרישע שאפונגען בכלל. עס איז שוין געווען א טעגליכע פרעסע, אין פוילען און רוסלאנד: דער ,,פריינד'', דער ,,היינט'', ,,אונזער לעבען'', ,,די נייע וועלט''. אין אמעריקע — דער ,,פארווערטס'', ,,די וואהרהייט'', דער ,,מארגען זשורנאל'', דער ,,טאגעבלאט''. דערצו זענען מיר אין ווארשע, אין דעם ערשטען פעריאד, אין דער צייט פון ,,יוד'', די ,,יודישע פאלקס־צייטונג'', געקומען גלייך מיט מעהר אדער ווייניגער רייפע זאכען. ס'איז אמאל א מעלה און אמאל א חסרון. מיר האבען אבער נישט עקספערימענטירט. אויב יא, איז דאס געווען ביי זיך אין צימער, ביים שרייבטיש. דער איינציגער, וואס איז געקומען מיט נישט גאר רייפע זאכען, איז געווען שלום אש, א־בער שוין אין זיין ערצעהלונג אין ,,יודישער פא־מיליע'' — ,,א פשוט'ע מעשה'', האט זיך דערפיהלט רייפקייט און זיין גרויסען טאלאנט. אויך נאמבערג האט די ערשטע צייט געשאפען אין א מאדערניס־טישען, שיער נישט דעקאדענטישען סטיל... אזעלכע ערצעהלונגען און פאנטאזיעס זענען געווען ,,דער ריז'' און אנדערע, אומרעאליסטיש און נישט צו־קינסטלערישע זאכען. האט מען זיי טאקע נישט אנגענומען און ,,דער ריז'' למשל, איז ערשט געווען מיט יאהרען שפעטער אפגעדרוקט אין העברעאיש איבערזעצט פון נאמבערג אליין, אין א יאהר־בוך ,,ספר השנה''. דעמאלט איז שוין נאמבערג געווען א בעריהמטקייט און די העברעאישע רעדאקטארען האבען זיך שוין געקוואפעט אויף זיין נאמען, און אויף העברעאיש האט זיך דאס ראמאנטיש־דעקא־דענטישע האן מעהר געפאסט, הגם עס איז שוין אין דער העברעאישער ליטעראטור געווען פערעפענט־ליכט די ראמאנען און די ערצעהלונגען פון אזא רעאליסטישען שרייבער ווי ס'איז געווען דער יונג־פערשטארבענער י. בערשאדסקי און טיילוויז בער־דיטשעווסקי, וואס האט נאך אין יענער צייט געשא־פען אין העברעאיש האלב פסיכאלאגיש ־ רעאליס־טיש.

אין אמעריקע אבער, מיט דער אויסנאהם פון דעם איצט בעוואוסטען נאוועליסט און עסעאיסט מ. יונה כאימאוויטש, איינער פון די דעמאלסדיגע ,,יונגע'', וואס שוין אין זיין ערשטער ערצעהלונג צי אין איינער פון זיינע ערשטע ערצעהלונגען, ,,דער רב'', האט זיך געפיהלט רייפקייט און בעוואוסטקייט אין דעם ציל פון זיין שאפען — האבען דאס רוב ,,יונגע'' געזוכט א וועג, עקספערימענטירט. אזוי דער איצט בעריהמטער שרייבער דוד איגנאטאוו, דער ,,הויפטמאן'' פון די ,,יונגע אין אמעריקע''. אויך דער פריהער ־ דערמאהנטער ראבאי. אפאמאר־שו, אמת, האט שוין אין זיינע ערשטע ערצעהלונ־גען, ווי ,,איבערן בריק'', אנגעצייכענט זיין ווייטער־דיגען ליטעראַרישען וועג, אבער די אמת'ע רייפקייט אין זיין שאפען האט ער דערגרייכט אין זיינע רא־מאנען ,,אליין'', ,,פוילישע וועלדער'' און אין דער היסטארישער גרעסערער ערציילונגען ,,א טאג אין רעגענסבורג'' און אין אנדערע.

געווים האט די ,,יונגע'' דא געפעהלט נישט נאר א פרץ, ווער עס זאל זיין דער וועג־ווייזער, און אמאל טאקע דער רבי, נאך אפילו א יעקב דינעג־זאהן, וואס זאל זיי שטארקען דעם מוט און דעם גלויבען אין זיך און טרייסטען זיי אין מיטען פון ענטוישונג, ווען דאס ארומיגע איז אזוי גלייכגילטיג און קאלט....

עס האט זיי אויך געפעהלט א בעל־מחשבות, וועלכער האט נישט וועגען אלעמען געשריבען קיין קריטיקען אין דער ערשטער צייט — וועגען מיר אפילו שפעטער אויך נישט, בלויז א [illegible] אין 1908, פארוואס ער שרייבט נישט — אבער מינדליך האט ער אונז אלעמען געמוטיגט, גערימט אונזערע פערעפענטליכטע זאכען, און אמאל, נאך אידערן אפדרוקען, ווען מיר האבען איהם פריהער פארגעלייענט אין מאנוסקריפט. און דערצו די פרייד אליין צו זיין אין איין מסיבה מיט אזא גייסט רייכען און ליבעסווירדיגען, הויך אינטעלעקטועלען און שעהן־גייסט, ווי בעל־מחשבות איז געווען.

אמת, אויך דא האט די ,,יונגע'' נישט [illegible] קיין ווארעמערע אטמאספערע. ווי מיר אין [illegible] און ווי איך האב זיך טיילוויז דערקו[illegible] אליין. דא אין אמעריקע, ביי מיין ערשט[illegible] אין אנפאנג 1909, האט די ,,יונגע'' אנגע[illegible] אפילו געשטיצט אין מאראלען: זיין און [illegible] גרויס אויפמערקזאמקייט אזא היי[illegible] גייסטרייכע פערזענליכקייט ווי מ. [illegible] סעעה. אויך ש. יאנאווסקי, א שטרענג[illegible] מיט איין האנד זיי אפגעשטויסען און מיט [illegible] דערער האנד — מיט דער רעכטער [illegible] מקרב געווען און ווי מיר געדענקט [illegible] מאנכע פון די ,,יונגע'' יא געדרוקט אין [illegible] ארבייטער שטימע'', וואס דעמאלט א[illegible] טאן־געבערין, נאך דעם טעגליכען ,,[illegible] וואו איהר קאלעגע אב. קאהאן האט [illegible] ליכט אייערע ליטעראַרישע קריטיקען [illegible] אין מיר טאקע ,,נאך־חיום'' א וואונדער. [illegible] נישט געשענקט שפעטער אייער יודיש[illegible] אויף דעם יונגען דור אמעריקאנער [illegible] ווי איהר האט פריהער ארויסגעוויזען [illegible] מערקזאמקייט צו מיר, צו נאמבערג [illegible] שפעטער צו יונה ראזענפעלד און נאך [illegible] דוד בערגעלסאן. די פאעטען דווקא האט [illegible] בעמערקט און דעם איצט גרויסען מא[illegible] י. י. שווארצן, י. דאלניקן, נחום יוד[illegible] אנערקענט און געדרוקט זייערע לידער. [illegible] ליד האט בעצירט די זייטען פון ,,[illegible]

אבער סיידווי־סיי, די דעמאלט[illegible] נער ,,יונגע'' זענען שוין היינט בעריהמט [illegible]

(ווייטער זעה זייט 20)

*) זעה ,,נייער פאלקסבלאט'' 123.

רעאַליזם און מיסטיציזם / פון לעאָ קעניג

— 2 —

לאָמיר זיך פרובען פרעגען. וועלכע איז די רעאַקציאָנערסטע און מיסטישסטע בעוועגונג אין אונזער צייט? און מיר מוזען דערויף ענטפערען — דער דייטשער נאַציזם. זייערע „אתה בחרתנו"־טעאָריעס; זייער מיסטיש גלויבען, אָדער וועלען זיך איינגלויבען, אין אַ מיס־אָגיזם; זייערע ווילדע נישט בעגרינדעטע ראַסען און בלוט טעאָריעס... דרעהען דעם זייגער צוריק. זייער דראַנג איז צוריק צו אַ מין פּרימיטיווען גערמאַנישען פּאַגאַניזם און צום אור־גערמאַנישען וואָטאַן.

און ווער, וואָס פאַר אַ אינטערעסען שטיצען און פעדערען אָט די מיסטישסטע בעוועגונג אין זייער איצטיגער אייראָפּע? מיר ווייסען וועלכע אינטערעסען עס שטיצען און האַלטען אויף אָט די משונה־ווילדע, נישט רעאַלע און וויסענשאַפטליך נישט בעגרינדעטע, מיסטישע אידעאָלאָגיעס.

פון איין זייט — אינטערעסען פון הערשענדע קליקעס; און פון דער אנדערער זייט אויסגעמוטשעטע פעלקער אין יאוש, וועלכע האָבען שוין קיין כח נישט צו קעמפען, און פערלירען אַלץ מעהר און מעהר די האָפנונגען און דאָס גלויבען אין דער ווירקליכקייט.

לאָזען זיי זיך פיהרען און פערפיהרען. פעלקער, ווי יחידים, ווערען רייף פאַר פערשידענע מיסטישע אילוזיעס און איינגערעדענישען, ווען זיי פערלירען זייער קאַמפס פעהיגקייט און לעבענס ענערגיע... ווען ס'איז שלעכט, ביטער און האָפנונגסלאָז אויף דער ערד, הויבט מען די אויגען צום הימעל.

ווען ס'איז נישטאָ קיין ווירקליכקייט, ווען די ווירקליכקייט ווערט שווער און אונערטרעגליך, איז יעדער מענש גרייט זיך צו ראַטעווען מיט אילוזיעס, און וואָס מיסטישער אַ אילוזיע איז, אַלץ זיסער ווערט זי...

די מתיקות פון גסיסה, פון פוילען. דער סעקסואַליזם אין רעליגיעזען עקסטאַז און מאַרטיראָלאָגיע, אויף וועלכע פרויד און אַנדערע פּסיכיאַטאָרען האָבען אָנגעדייטעט...

און די אינטערעסען ווייסען ווי אויסצונוצען דעם יאוש פון די מאַסען. ווייל דער יאוש און די הכנעה פון די מאַסען איז זייער גרעסטער קאַפּיטאַל, און זייער בעסטע „אינוועסטמענט".

דער עולם הבא פונ'ם פאָלק איז דער עולם הזה פון זיינע כהנים.

און די כהנים זענען אין אַלע צייטען געווען די גרויסע פערשוועכער פון אידעען, פון אמת'ע רעליגיעס, און פון די, בשעתם, רעוואָלוציאָנערע און רעאַליסטישע נביאים.

ווען מיר זאָגען, אַז די הויפּט כאַראַקטעריסטיק פון יעדער פּראָגרעסיווער בעוועגונג און עפּאָכע איז רעאַליזם און אַ קריטישער צוגאַנג צו דער פערגאַנגענהייט; און פון יעדער רעאַקציאָנערער עפּאָכע און בעוועגונג — מיסטיציזם און קאַנאָניזאַציע, הייסט עס אָבער נאָך נישט, אַז אויך אינדיווידועל איז יעדער קינסטלער, שריפטשטעלער וואָס איז אַ רעאַליסט שוין דערמיט אַליין בעדייטענד, און אַז אַלע מיסטיקער — פּאָעטען און דענקער, וואָס מיר און אַלע פעלקער האָבען, זענען קליין און נישט בעדייטענד.

עס זענען געווען מיסטיקער, וואָס זענען אַ נדיווידועל, אין זייער שעפערישער פּאָטענץ, פיל בעדייטענדער און גרעסער ווי אַ סך נישט בעדייטענדע פּראָגרעסיווע און רעאַליסטישע דיכטער.

מיר קענען, צום ביישפּיל, גלויבען, אַז די עפּאָכע און די סביבה פון אַ לוי יצחק, צי אַ ר' נחמן בראַסלאַווער איז געווען אַ רעאַקציאָנערע און אַ מיסטישע, אָבער דאָס הייסט נישט אַז די צוויי דערמאָהנטע רעליגיעזע מיסטיקער פּאָעטען זענען אינדיווידועל און אין זייער שעפערישער פּאָטענץ נישט געווען פיל בעדייטענדער ווי אַ סך משכיל'שע און מאָדערנע פּאָעטען־רעאַליסטען, וועלכע זענען פּראָגרעסיוו, נאָר צוליב דעם ווייל זיי לעבען אין אַ פּראָגרעסיווער צייט.

נאָך אַ ביישפּיל: מען קען בעדויערען, וואָס דער ווילנער גאון האָט נישט געקענט אין זיין צייט און סביבה אויסנוצען זיין גאונות אויף אַ מעהר פרוכטבאַרען אוניווערסאַלען באָדען, אָבער אַלע מוזען אנערקענען אַז נישט אַ סך פון די מאָדערנע און פּאָזיטיוויסטישע דענקער האָבען דעם פּראַכטפולען מוח־אַפּאַראַט פון דעם ווילנער גאון.

עס קאָן זיין אַז אונזער השכלה עפּאָכע האָט נישט פערמאָגט אַזאַ פּראַכטפולען מוח ווי דער ווילנער גאון; און אַז אונזער יונגע פּראָגרעסיוו רעאַליסטישע יודישע און העברעאישע ליטעראַטורען האָבען נישט אַ סך אַזעלכע פיינע פּאָעטען ווי ר' נחמן און ר' לוי יצחק.

אינדיווידועלע שעפערישקייט, דער שעפערישער יחיד, איז אַ ווערט פאַר זיך, ווייל ער איז אַ נאַטירליכע, כמעט ביאָלאָגישע, ערשיינונג; און יעדע שעפערישקייט איז פּראָגרעסיוו, דינט דעם אַלגעמיינעם פּראָגרעס, אפילו אין רעאַקציאָנערע עפּאָכע, ווייל זי כאַראַקטעריזירט און פערפולט אַמ בולטסטען די רעאַקציאָנערע עפּאָכע אָדער בעוועגונג. אפילו אין די פינסטערסטע און רעאַקציאָנערסטע עפּאָכען ווערט דער מענשליכער אינטעלעקט נישט אויסגעלאָשען אינגאַנצען.

זיי לייכטען טאַקע ווי שטערען אין אַ פינסטערען, נאַכטיגען הימעל. און אין זייער אינדיווידועלער שעפערישקייט זענען אָפט אויך פערבאָרגען די זוימען פון אַ קומענדיגער ליכטיגער עפּאָכע; דינענדיג און שפּיגלענדיג אַמבעסטען זייער עפּאָכע און סביבה, זענען זיי דאָך, אָפט, נישט אויסענזייענדיג עס, די מבשרים פון אַ נייער רענעסאַנס תקופה.

זיי זענען די גרויסע שליחי צבור פון זייער צייט, אָבער זיי זענען נאָך גרעסערע אינדיווידועלע קרבנות פון זייער צייט.

זיי האָבען געהאַט דעם אומגליק געבוירען צו ווערען אין רעאַקציאָנער עפּאָכען און פינסטערע סביבות און זייערע גרויסע אינדיווידועלע שעפערישע כוחות האָבען זיי געמוזט אין אַ גרויסער מאָס פרוכטלאָז אויסגעבען.

איינע פון די צאָהלרייכע ברכות פון יעדער פּראָגרעסיווער עפּאָכע איז וואָס זי נוצט אויס פרוכטבאַר די גרעסטע צאָהל מענשליכע פעהיגקייטען. אין רעאַקציאָנערע עפּאָכען ווערען אפילו שעפערישע ריזען איינגעשרומפען, און קענען זיך נישט ענטוויקלען לויט דער גאַנצער פּראַכט מיט וועלכער די נאַטור האָט זיי בעשאָנקען. מיר וועלען אפשר קיינמאָל נישט וויסען וויפיל „שטומע מילטאָנס" עס זענען אויסגעגאַנגען אין די פינסטערסטע מיסטישע עפּאָכען פון דער מענשליכער געשיכטע. און ווער ווייסט צי עס זענען נישט אין די אַמאָליגע פינסטערע געטאָס „פערוועלקט געוואָרען פאַר'ן אויפבליהען" פערשידענע איינשטיינס, מאַרקס, פרוידס און בערגסאָנס?

———*※*———

מיינע שווערע טעג אין פעטערבורג

(זכרונות) • פון ד"ר ח. זשיטלאָווסקי

איינמאָל אין אַנ'אינדערפריה, ווען די קעכין האָט אַריינגעטראָגען אין צימער דעם סאַמאָוואַר, האָט זי מיר אויך מיטגעטיילט, אַז די באַלעבאָסטע, וועמען איך בין איינגעשטאַנען, וויל מיך זעהען. האָב איך נישט געמאַכט קיין שהיות און בין אַריין צו איהר. ווייזט זיך אַרויס, אַז נעכטען איז ביי איהר געווען אַ פּאָליציאַנט און האָט איהר איבערגעגעבען אַנ'אויפפאָדערונג פון דעם „פּאַספּאָרטיסט" — דער ממונה אויף די פּאַספּאָרטען אין דער פּאָליציי — איך זאָל בלי יפונה נאָך היינט זיך מעלדען אַהין. אַ „פּאָוויעסטקע" (אַ געשריבענע אויפפאָדערונג) האָט מען נישט געלאָזען.

שטוים איך זיך אָן, וואָס דאָס בעדייט. מיין פּאַספּאָרט, וואָס איך האָב איבערגעגעבען „מוליע" גאָרדינען פאַר דער פּאָליציי, איז שוין לאַנג אויסגעגאַנגען — מיר האָבען שוין געהאַלטען אין חודש מערץ. ווייל מסתמא דער פּאַספּאָרטיסט האָבען אַ נייע „נתיבה". האָב איך שוין גראָד געהאַט אַזאַ, און גראָד נאָך אַ פולמאַכט פון אַ ריגער סוחר ערשטע גילדע, איך זאָל פאַר איהם פיהרען געשעפטען אין פעטערבורג. די פולמאַכט האָב איך בעקומען נאָך אַ סך פריהער. איך האָב זי אָבער נישט איבערגעגעבען דער פּאָליציי, ווייל מען האָט מיך סירוויסיי אָט צורות: גאָרדין האָט מיך פערזיכערט, אַז איך האָב מיך וועגען קיין זאַך נישט צו זאָרגען. איצטער אָבער האָב איך זי, ליתר שאת, אויך גענומען מיט זיך און בין אַוועק אין דער פּאָליציי.

ווען איך בין אַריין צום פּאַספּאָרטיסט און איהם געזאָגט ווער איך בין, האָט דער בעל־דבר זיך צוריק געוואָרפען אין זיין שטוהל, האָט אויף מיר אַנגעוואָרפען אַ שטרענגען בליק און איז אַרויס מיט אַזאַ שאלה:

„און איהר — וואָס טוט איהר דאָ?"

איז מיר די שאלה און דער טאָן נישט געפעלען געוואָרען. איך האָב נישט געוואוסט, וואָס מוליע גאָרדין האָט געזאָגט דער פּאָליציי וועגען מיינע בעשעפטיגונגען. געדענקט האָט זיך מיר, אַז די אויסערגעוועהנליכע פּריווילעגיע פאַר מיין וואוינרעכט אין פעטערבורג האָט ער דורך זיינע פערבינדונגען אויסגעווירקט גראָד אויף דעם סמך, וואָס איך בין „יונגער געלערנטער", וועלכער אַרבייט אין דער קייזערליכער ביבליאָטעק.

נעה איך אין מיין ענטפער צו דעם בעל־דבר מיט דעם ריינעם אמת, וואָס האָט, לויט מיין חשבון, געמוזט זיין בעקאַנט. אַזוי און אַזוי. געאַרבייט אין דער ביבליאָטעק אויף אַ וויסענשאַפטליך ווערק, וואָס איז שוין פאַרטיג און ליגט אין דער צענזור. ווי נאָר איך וועל אָפּהויבען דאָס בוך, פערלאָז איך פעטערבורג.

דער „אַדון" האָט די גאַנצע צייט געקוקט אויף מיר מיט חוצפה'דיגע אויגען און לסוף, מיט אַ בעזונדער טריאומף דערקלערט:

„און מיר וועלען אייך אַנשרייבען אויף אַרויסצופאָהרען! אין פיר־און־צוואַנציג שעה!"

און ער נעהמט גלייך פון טיש מיין אַלטען פּאַספּאָרט, אַ צונויפגעלייגטען אין פירען, און לייגט אַרויף אַ ליידיגען פּאַפּירענעם שטעמפּעל. אָבער ווידער ער וויל מיר איבערגעבען די בעגליקטע יבה, נעהמט ער זי פונאַנדער, לייענט זי דורך, און ווענדעט זיך צו מיר אין העכסטער רוגזה:

„וואָס'דאָס? אַ פּאַראַיאָהריגער פּאַספּאָרט? און איז דער נייער? גיט איהם אַהער: מיר וועלען אויפליינען דעם אויפאָרויספּאָהר!"

אַזוי טאַקע בפירוש דערצעהלט ער מיר אויף וואָס ער דאַרף מיין נייעם פּאַס. אַ חכם אַ יונג!

ענטפער איך, פערשטעהט זיך, וודוישיג, אַז איך האָב איצט די לעצטע צייט זיך דערמאָהנט צו בעגייען איהם, און אַז מען וועט איהם מיר באַלד צושיקען.

קוקט ער אויף מיר אַ ווייל, גיט מיר אַוועק די פּתיבה און רעחט צו מיר ווייך, ווי צו אַ נאַאיוו קינד:

„נאַט! דאָס איז אַנ'אַלטער. ער טויג נישט. בעווייזט איהם קיינעם נישט!"

און ער דרעהט זיך איבער צום טיש.

אַ שעהנער „נאַ וויעזד", וואָס מען טאָר נישט ווייזען פאַר לייטען!.... האָב איך געוואוסט, אַז אַרויסשיקען מיך וועט ער שוין נישט.

פון דעם פּאָליציי־קרייזעל בין איך גלייך אַוועקגעפאָהרען אויף ניעווסקי, צו מוליע גאָרדין, דערצעהלען איהם, וואָס עס איז פאָרגעקומען, אויסגעפינען דעם בעשייד צו דעם רעטעניש און — דער עיקר — זעהן עפּעס צו טאָן אויף ווייטער מיט אַ וואוינונג. ערשט, זיין קאַנטאָר איז געווען צוגעשלאָסען. אין דער היים ביי איהם האָב איך געפונען נאָר זיין שטומע שוועסטער, וואָס האָט מיט גרויס מיה געגעבען מיר צו פערשטעהן, אויף איהר מימישען לשון, אַז אין הויז איז פאָרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע. מוליעס שעהן יונג ווייבעל איז ערגעץ־וואו אונטערגעלאָפען און ער אַליין איז אַרעסטירט.

וואָס הויב איך דאָ אָן צו טון? האָב איך אויפגעזוכט דאָס ביסעל בעקאַנטשאַפט מיינע אין פּעטערבורג, וואָס איך האָב זי שוין לאַנג נישט געזעהן, — דאָס רוב סטודענטען. פון דער סטודענטשאַפט האָב איך מיך דערוואוסט, אַז גראָד אין לעצטען חודש זענען די פּאָליציי־בעדריקונגען געוואָרען אימה'דיג פערשאַרפט. מ'ווייסט נישט פאַרוואָס: פון רעוואָלוציאָנערע מעשיות האָט מען גאָרנישט געהערט, זינט אוליאַנאָווס אַרעסט. אויך ביי די ליאַכאָווסקים איז מען געווען אומרוהיג און פערזאָרגט מיט מיין נייער לאַגע. איך בין זיכער, אַז זיי וואָלטען מיך גענומען צו זיך אויף אַ פּאָר טעג. די ריזיגע וואָהנונג איז אָבער געווען אַ סך געפערליכער פאַר מיר, איידער פאַר זיי. אויך זיי האָבען געוואוסט, אַז אין שטאָט איז איצטער זעהר שטרענג: „אָבּיסקעס" (הויז־זוכונגען) און „אָבלאַוועס" („כאַפּענישען") געהען נישט אַראָפּ פון סדר היום.

וואָס אַזוינס עס האָט פּאַסירט אין פעטערבורג, און פאַרוואָס די פּאָליציי איז געוואָרען אַזוי אויפגערודערט — איז פאַר מיר געבליבען אומדערקלערט.

צום גליק האָב איך געהאַט נאָך אַ פריינד אין פּעטערבורג, אַנ'אַלטען יודען שטיקין, דעם פאָטער פון מיין פריינד ליזאַ שטיקין, נאָך פון מיינע יאָהרען אין מוליע, — אַ גוטען און ליבען מענשען, וועלכער פלעגט נישט זעלטען אַריינקומען צו מיר, געוואָר ווערען וואָס איך מאַך, און איבערגעבען אַ גרוס פון דער טאָכטער.

שטיקין האָט געמאַכט עפּעס אַ דערפינדונג, בעקומען אַ פּאַטענט, געהאָפט נתעשר צו ווערען פון איהם. שוין אַ יאָהר זיבען, ווי ער האַלט זיך אויף אין פּעטערבורג און — אָט־אָט דאַרף אָפּגעשלאָסען ווערען דער קאָנטראַקט מיט אַ גרויסער פירמע, וואָס דאַרף ביי איהם קויפען דעם פּאַטענט. פון איהם האָב איך זיך דערוואוסט, אַז אין פעטערבורג טרייבען זיך אַרום אַ היפּש ביסעל יודען מיט פּאַטענטען אין די קעשענעס און מיט „זיכערע" אויסקוקען אויף מיליאָנען, וואָס דאַרפען אָט־אָט אַריינפליסען אין זיי.

דערווייל אָבער געהען זיי, אָט די דערפינדער, אַרום הונגעריגע, האַלטען זיך אויף דאָס רוב אין דעם שעהנעם יוסופּאָוו־גאָרטען, פערקייפען איינער דעם אַנדערען די פּאַלאַצען, וואָס אַרום איהם, אָדער פּלעגען זיי אויס, און דער גליקליכער קונה אָדער דער „זוכה בגורל" פלעגט דאַרפען מכבד זיין די גאַנצע קאָמפּאַניע מיט — צו אַ טעלער אַרבעס־זופּ ערגעץ וואו אין אַ קיך פאַר אָרימעלייט.

זיין אַדרעס האָב איך געהאַט, האָב איך איהם געבעטען אין אַ בריף, ער זאָל מיך קומען זעהן. ווער ווייס? אפשר קאָן ער אויך פאַר מיין לאַגע צוטראַכטען אַ קלייניקען „פּאַטענט".

און כך היה! ווען איך האָב איהם דערציילט, און וואָס פאַר אַ קלעם איך בין, האָט ער נישט געמאַכט קיין גרויסען ווענז: דערפאַר און האָט מיר פאָרגעשלאָגען, איך זאָל מיך תיכף אַריבערקלייבען צו איהם, אין זיין דירה, וואו איך קאָן בלייבען אַזוי לאַנג, ווי איך וועל וועלען.

די „זיכערקייט" פון שטיקינס דירה, ערגעץ ווייט אין אַ העק, האָט געשטאַמט דערפון, וואָס דער באַלעבאָס פון דעם הויז איז אַליין געווען אַ פּאָליציאַנט פון אַזאַ ראַנג, וואָס האָט אויסגעשלאָסען, מען זאָל ביי איהם מאַכען הויז־זוכונגען אָדער „כאַפּונגען". בעשטאַנען איז די „דירה" פון איין גרויסען קעלער צימער, מיט אַ בעזונדער אַריינגאַנג פון הויף. „מעבלירט" איז זי געווען מיט הילצערנע „נאַרעס", וואָס האָבען פערנומען אַ גאַנצע וואַנט, פון אַ שרייב־טיש און אַ שטוהל. אויף די „נאַרעס" פלעגען שטיקין און איך שלאָפען, אָדער זיצען, ווען מיר זענען געווען אין דערהיים. ביים שרייבטיש פלעגט דאָס רוב אַרבייטען אַ יונגער דייטשער אינזשעניער, תמיד פערנומען מיט ציינכענונגען און רעכענונגען; דער אינזשעניער פלעגט מיט זיינע טעכנישע קענטענישען העלפען שטיקינען אַרויסצופּרעגען זיינע המצאות מכח אל הפועל.

וואוינענדיג אין אַזאַ „דירה" און אַרבייטען האָב איך נישט געקאָנט. נעהמען זיך ערנסט פאַר אַ נייער אַרבייט אין דער ביבליאָטעק — פאַר דעם נאַציאָנאַליטעטען־פּראָבלעם, — איז פאַר מיר אויך געווען אונמעגליך, אַ דאַנק דער געדריקטער שטימונג, וואָס האָט מיך דערמאָלט בעהערשט, פלעג איך די גאַנצע צייט, וואָס מיין מאַנוסקריפּט איז געלעגען „אין דעם מאָגען פון דעם וואָלפיש", זיך אַרומפּלאָנטערען אין שטאָט, בעזוכען בעקאַנטע, דער עיקר, פון דער שטודירענדיגער יוגענד, און דאָס רוב פיהרען העפטיגע דיסקוסיעס מיט איהר.

נייע ווינטען האָבען אָנגעהויבען בלאָזען אין אָט דער ספערע, אויף וועלכער די „רעוואָלוציע" האָט געלייגט איהרע וויכטיגסטע האָפענונגען. שוין אין איינעם פון די פריהערדיגע קאַפּיטלען האָב איך אָנגעמערקט, אַז די יוגענד האָט זיך גענומען אַלץ מעהר און מעהר אָפּקעהרען פון דער רעוואָלוציאָנערער בעוועגונג און אפילו פון אַ סימפּאַטישער שטימונג פון איהם. נאָך מעהר: עס האָט זיך גענומען איינשטעלען ביי איהר אַ געוויסער רעוואָלט אַנטקעגען דער גאַנצער אידייאישער ספערע, אין וועלכער די רעוואָלוציאָנערען האָבען געלעבט און געאָטעמט; אַנטקעגען די מיכאַילאָווסקים און די לאַווראָווס, אַנטקעגען אַלע פּראָגרעסיווע טענדענצען פון די זיבעציגער יאָהרען. ווער רעדט שוין וועגען די קאָריפייען פון די זעכציגער יאָהרען, פון פּיסאַרעוו, דאָבראָליובאָוו און טשערנישעווסקי, אויף וועלכע מען האָט מיט גרויס ביטול און חוזק געקוקט איצטער פון אויבען אַראָפּ!

ביי די רייכערע סטודענטען האָט זיך ענטוויקעלט אַ דאָרשט אויסצולעבען זיך אין אַלערליי ברויזענדיגע הנאות, אין שיכרות און זנות. די ערנסטערע, דאָס רוב, אָרימערע סטודענטען האָבען מיט די קרייזען נישט געהאַט קיין מגע ומשא, אָבער קיין שאַרפען פּראָטעסט האָט דער נייער אויפפיהר נישט אַרויסגערופען. אין אַ געשפּרעך וועגען אָט דער מאָראַלישער ירידה, האָט איינער, אַ גאַנץ ערנסטער יונגערמאַן, פערטיידיגט זי מיט די ווערטער: „מיט וואָס דאָס קינד זאָל זיך נישט טרייסטען, אַבי עס זאָל נישט וויינען".

ביי דער ערנסטערער יוגענד האָט זיך אַלץ מעהר און מעהר געשטאַרקט די טענדענץ פון די „אַכציגער", נישט צו יאָגען זיך נאָך גרויסע צילען, נאָר צו טון קליינליכע, טאָג־טעגליכע, ניצליכע אַרבייט, דער עיקר אויף דעם פעלד פון קולטור־טעטיגקייט. אין איהרע שטודיעס האָט זיך אָט די יוגענד געריכט דערצו. גייסטיג האָט זיך אויך געשטאַרקט ביי איהר דער אינטערעס, צו דער עסטעטיק און צו דער ריינער קונסט לשם קונסט.

איצטער האָט זיך אָבער גענומען קלאָר אָנמערקען ביי איהר נאָך אַ נייע טענדענץ: אַ געשטייגערטער אינטערעס צו מעטאַפיזישע פראַגען בכלל און צו דעם זין פון אַ מענשליכען לעבען בפרט. פאַר אונז, וואָס האָבען נאָך געאָטעמט מיט דער לופט פון די זעכציגער און זיבעציגער יאָהרען, מיט זייער אַבסאָלוטען אָפּוואַרפען יעדע „מעטאַפיזיק", זענען דאָס פשוט געווען נאַאיווע קינדערייען.

קיין אינטערעס צו רעליגיע, וואָס האָט זיך פונאַנדערגעפלאַקערט ערשט אין די ניינציגער יאָהרען, איז דערמאָלט נאָך נישט געווען צו מערקען. עס האָט אדרבה, גענומען ציהען צו זיך אַ מעטאַפיזישע ריכטונג, וואָס איז אין איהר תוך געווען פיינדליך צו די הערשענדיגע קירכליך־טעאָלאָגישע דאָגמעס: די אַטעאיסטיש־פּעסימיסטישע ריכטונג. דער פּעסימיזם האָט גענומען ווערען דאָס מאָדע־וואָרט, אַנשטאָט „סאָציאַליזם", „מאַטעריאַליזם" און „עמפּיריזם". די נעמען שאָפּענהאַוער און האַרטמאַן האָבען פערנומען דעם פּלאַץ פון די מיכאַילאָווסקים, די לאַווראָווס, די לאַסאַלס און די קאַרל מאַרקסעס.

ביי דער יודישער סטודענטענשאַפט האָבען בעדייטענדיג זיך גענומען הויבען די פאַנען פון דעם „פּאַלעסטינאַ־פילענטום", פערבונדען ביז צו אַ געוויסען גראַד מיט אַנ'„אַנטי־רוסענטום".

אַלץ גאַנץ געפעהרליכע, „קאָנטער רעוואָלוציאָנערע אָפּנייגונגען", ווי מען מעג זיי אָנרופען אין אונזער איצטיגען פּאָליטישען זשאַרגאָן. און דאָס אַלץ האָט זיכער נישט געקאָנט מיר „גרינגער מאַכען אויפ'ן האַרצען" אין מיין אויך אָהן דעם היפּש געדריקטער שטימונג.

———*※*———

געשיכטע פון יודען אין לאדז

די רייכסטע לאדזער יודען

פון ד"ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

ערשט אין הויפט־פעריאד פון דעם אינדוסטריאליזירונג פון לאדז, דערשיינען אויפן לאדזער באדען פרעמדע יודישע סוחרים מיט בעדייטענדיגערע קאפיטאלען. דער רייכסטער פון זיי, איז ארום 1838, העכסטוואהרשיינליך געווען לודוויק מאמראט פון קאליש, וועמעס פערמעג אין קאפיטאל און אין סחורה, איז געשאצט געווארען אויף 130 טויזענד גילדען. א חוץ דעם האט מאמראט אויך אויסער לאדז געפיהרט פערצווייגטע האנדעלס־ און אינדוסטריעלע־ לוין ־ געשעפטען, האט פערמאגט בעדייטענדיגע גארן־לאגערס אין עטליכע שטעט פון קאנגרעסרייך און א באנק אין קאליש. דער פערמעג פון זיין שוועהר יוסף רעדליך פון קאליש איז אין 1830, געשאצט געווארען אויף 200 טויזענד גילדען. רייך איז אויך געווען דוד לאנדע פון קאליש, וועלכער האט אין די העלפט פון די 40־גער יאהרען אינוועסטירט אין א גארן־שפינערייע אין לאדז. ארום 330 טויזענד גילדען און לסוף פון די 50־ער יאהרען האט זיין פאבריק מיט זיך פארגעשטעלט דעם ווערט פון אנ׳ערך 600 טויזענד גילדען. אויסערדעם האט לאנדע געפיהרט פערצווייגטע האנדעלס־אינטערעסען אין קאליש. דער פערמעג פון איצעק זיידעמאן, וועלכער איז אנגעקומען קיין לאדז פון טשענסטאכאוו, איז צו יענער צייט געשאצט געווארען אויף 18.000 גילדען, אבער דאס האט געמוזט נאר זיין אנ׳אומבעדייטענדיגער טייל פון זיין פאקטישען פערמעג, וואס איז לאקיתם געווען אין זיינע געשעפטען, וואס ער האט געפיהרט מחוץ לאדז (העכסטוואהרשיינליך אין טשענסטאכאוו), ווייל זיידעמאן גיט אן, אז אין 1841 האט ער בעצאהלט בלויז צאל־אפצאהל פאר אריינגעפיהרטע אויסלענדישע סחורות 200 טויזענד גילדען. זיידעמאנס איידעם מאריץ זאנד פון טשענסטאכאוו, האט סוף פון די 50־גער יאהרען געגרינדעט א גרויסען פאבריקס־לאגער אין לאדז, וועמעס ווערט עס איז דערגאנגען, ביז צו א האלבען מיליאן גילדען.

בכלל קען מען אפסערווירען — לויט דער וואוקס פון דער אינדוסטריאליזירונג פון לאדז — א שטענדיגען צופלוס פון פערמעגליכע סוחרים פון אנדערע שטעט פון קעניגרייך מיט בעדייטענדיגע קאפיטאלען. אין יאהר 1850 און אין די שפעטערע יאהרען קומען אן קיין לאדז: לודוויק כאהן פון טשענסטאכאוו מיט א פערמעג אין מזומן און אין סחורה פון 13 טויזענד גילדען, איזידאר קעמפינסקי פון שעראדז מיט א קאפיטאל פון ארום 40 טויזענד גילדען, יוזעף זאנד פון טשענסטאכאוו מיט א קאפיטאל פון ארום 50 טויזענד גילדען. מארטין לאסקי (ש. זאלצמאנס איידעם) פון פארעמביץ מיט א קאפיטאל פון אנ׳ערך 20 טויזענד גילדען. ישראל ליטויער מיט א קאפיטאל פון 67 טויזענד גילדען. הענריק מארקוספעלד פון קוטנא, מיט א קאפיטאל פון אנ׳ערך 20 טויזענד גילדען. יוסף א. לאנדע מיט א קאפיטאל פון 67 טויזענד גילדען. ל. זייבערט מיט א קאפיטאל פון ארום 130 טויזענד גילדען און אנ׳ערך פון 20 אנדערע סוחרים מיט קאפיטאלען צו אנ׳ערך פון 10 טויזענד גילדען.

עס וואקסען אויך די פערמעגענס פון די ארטיגע יודישע סוחרים עטליכע פון זיי, ווערען גאנץ שנעל רייך. אזוי למשל, האט מען אין 1838 געשאצט בראנאווסקיס פערמעג אויף 4 טויזענד גילדען אין מזומן און אין סחורה און 5 טויזענד גילדען אין אומבעוועגליכקייטען און אין 1840, איז שוין זיין פערמעג געשאצט געווארען אויף 12 טויזענד אין מזומן און אין סחורה און 8 טויזענד אין אומבעוועגליכקייטען, דער פערמעג פון אברהם פרוסאק איז אין 1840 געשאצט געווארען אויף 5 טויזענד גילדען אין אומבעוועגליכקייטען און אויף 6 טויזענד — אין מזומן און סחורה. בעת לסוף פון די 50־ער יאהרען זענען בלויז די מאשינען פון פרוסאקס פאבריק ווערט געוועזען 200 טויזענד גילדען. אין 1840 זענען א חוץ די דערמאהנטע, פערבעטענט געווארען צו די פערמעגליכערע סוחרים אין לאדז: אברהם שפנער (4 טויזענד גילדען אין אומבעוועגליכקייטען, דריי טויזענד — אין מזומן און אין סחורה). יעקב באהאריער (8 טויזענד אין אומבעוועגליכקייטען, 12 טויזענד אין מזומן און אין סחורה), מיכל בלאוואט (9 טויזענד אין אומבעוועגליכקייטען און 15 הונדערט אין מזומן און סחורה). לייזער בערנער און אנדערע. אין די שפעטערדיגע יאהרען קומען נאך צו: אברהם פרידמאן, לוי מארגענשטערן, מ. דייטשמאן, מ. עלבינגער, מייער, יוטה און בערנארד גינזבערג, א. ליפערניק, ווילהעלם און יוזעף לאנדוי, נתן בערגער (מיט א פערמעג פון ארום 100 טויזענד גילדען אין 1860) און אנדערע.

א קלאסישע ביישפיל פון דער שנעלער פעררייכערונג פון א יודישען סוחר אין לאדז, איז די קאריערע פון שמואל יחזקאל זאלצמאן. שוין אין 1838, האט זאלצמאן געהערט צו די פערמעגליכסטע לאדזער יודען און זיין פערמעג איז געשאצט געווארען אויף 15 טויזענד גילדען אין אומבעוועגליכקייטען און 3 טויזענד גילדען אין מזומן און אין סחורה. מיט עטליכע יאהר שפעטער, האט זאלצמאנס רייכער פערמעג בעטראפען לויט די אינווענטאר־ביכער, וואס זענען קאנטראלירט געווארען פון דער פינאנץ־מאכט, 92 טויזענד מיט הונדערט גילדען. וועגען דעם פערנעהם ווידער פון זיינע האנדעלס ־ אינטערעסען, בעווייזט דער פאקט, אז בלויז צאל־אפצאהל פאר אריינגעפיהרטע אויסלענדישע גארן האט ער אין 1840, איינגעצאהלט אין רעגירונגס־אוצר 180 טויזענד גילדען. אין 1858 שרייבט דער לאדזער מאגיסטראט וועגען זאלצמאנען, אז „דורך זיין ארבייט און שפארזאמקייט, איז ער דערגאנגען צו דעם פערמעגענס ־ שטאנד, אז זיין אומבעוועגליכער פערמעג בעטרעפט דעם ווערט פון 60 טויזענד רוסישע זילבער רובעל (400 טויזענד פוילישע גילדען). א [illegible] דעם האט זאלצמאן בלתי ספק, נאך געהאט א [illegible] דייטענדיגען פערמעג אין קאפיטאל און אין סח[illegible] וואס עס בעווייזען זיינע פערצווייגטע האנדעלס[illegible] אינדוסטריע ־ אינטערעסען, וואס ער האט צו יע[illegible] צייט געפיהרט: זאלצמאן בויט הייזער, נעהמט [illegible] ארענדע די קאנסומציע ־ הכנסה (פאר א יעהרל[illegible] אפצאהל פון 180 טויזענד גילדען; אין יאהר 1850 האלט בשותפות מיט ווייכסעלפיש׳ען די ארע[illegible] פון דער הכנסה פון בשר־פלייש (81 טויזענד גילדען יעהרליכער אפצאהל, אין יאהר 1850). פיהרט אריין פון אויסלאנד בעדייטענדיגע סכומים גארן מיט וועלכען ער האנדעלט, דערטייל[illegible] שטענדיגע קרעדיטען צו וועבערס (שוין אין [illegible] זענען איהם די וועבער שולדיג געוועזען ארום [illegible] טויזענד גילדען). ס׳איז זעהר קרוב לאמת, אז [illegible] פון א געוויסען פעריאד איז זאלצמאן געווע[illegible] רייכסטער יחיד פון לאדז.

וואס אנ׳אמת, האבען זיך אפילו די רייכ[illegible] לאדזער יודען נישט געקענט פערגלייכען מיט [illegible] בני־דור׳ים יודישע, ווארשעווער פינאנציסטען[illegible] (טאטען). בעת ווען דער פערמעג פון די רייכסט[illegible] זער יודען איז נישט דערגאנגען אפילו צו 100 [illegible] זענר גילדען, האט בעריל שמואל זאנענבערג [illegible] פון די רייכסטע און אפשר מאר מאקע דער רייכ[illegible] יחיד פון קעניגרייך אין 1824, איבערגעלאז[illegible] געגנדיגע ירושה: א גוט ליבאווא אין טשערס[illegible] טריקט, 4 קאמעניצעס אין ווארשע, צוויי הייזער[illegible] פראגע און ארום 350 טויזענד גילדען אינוועס[illegible] אין היפאטעקען־הלוואות אויסער פליסיגע קאפיטאל[illegible] אויך אין די שפעטערדיגע יאהרען האבען די לא[illegible] יודישע קאפיטאליסטען, ווי זאלצמאן און אנד[illegible] נישט געקענט בשום אופן זיך פערגלייכען מ[illegible] זעלבע גרויסע ווארשעווער האנדעלס ־ פינאנ[illegible] די פרענקעלס, עפשטיינס, י. ב. בלאך א. [illegible] גרויסע יודישע האנדעלס־ און אינדוסטריע־פא[illegible] הויבען מיט אנ׳אמת, ערשט אן צו ענטשטי[illegible] חיים גרוים ־ אינדוסטריעלען פונאנדערפל[illegible] דער שטאט, אנהייבענדיג פון די 70־גער און 80־גער יאהרען.

די ווייבער זענען משוגע געווארען!

דערצעהלט פון א יוד, וואס זיין ווייב ווערט — א מאן

איבערזעצט פון י. אבערזשאנעק

יא, מיר זאגען אליין שולדיג, מיר, נאר מיר, מענער, זענען שולדיג, וואס די ווייבער זענען איצט משוגע געווארען. משוגע געבעך אויפן גאנצען קאפ!

איך האב תמיד געשריגען: יודען, ווי לאנג וועט איהר ווארטען? יודען, פארוואס דולדעט מען די אלע הולטייסקע שטיק פון די ווייבער? יודען, פארוואס מאכט מען נישט קיין סוף צו דער הפקרות פון דעם ווייבליכען געשלעכט?...

געשריגען האב איך באלד. באלד זיי האבען זיך אפגעשניטען די צעפ און זענען געווארען „כלאפטשיצעס“. דעמאלט נאך, ווען איך האב געזעהען מיין יודענע — א כלאפטשיק, האב איך דעמאלט געזאגט:

— יודען, דאס געפעלט מיר נישט! חאס איז נישט קיין ווייבערישער קאפ. א ווייב דארף טראגען א שייטעל, אויב נישט קיין שייטעל, דארף זי טראגען א גרויסען קוקס מיט א גזיווע. לאנגע צעפ, אזוי ווי תמיד. נישט אנ׳אונטערגעשוירענע קאזע, מיט אנ׳אונטערגעהאקטע פאלקע, מיט אנ׳אפגעגאלעטען קארק — דאס געפעלט מיר נישט!

דעם צווייטען געוואלד, האב איך געמאכט, ווען די ווייבער האבען זיך גענומען צו דער „בעמישע“ בראנזשע, זעהענדיג ווי מיין יודענע האט זיך גענומען צו מאלעריי, ווי זי שטעהט גאנצע טעג ביים שפיגעל ביים „יענזיטשעק“ פון דער אויבערשטער ליפ, האב איך ווידער גענומען מאכען געוואלדען:

— יודען, פארוואס טוט מען נישט עפעס? זעהט איהר נישט די סכנה, וואס עס געהט אויף אונז, מאנספערשוינען? גיט א קוק יודען אויף אייערע ווייבער און זעהט, וואס פאר א פנימ׳ער זיי האבען בעקומען. רויטע, אייגנע׳חזר׳טע ליפען, די בלעטלעך פון קרבן־מנחה סידור זענען פול מיט רויטע ליפען. מיין יודענע דאווענט נאך צו איהרע צרות, נאכן דאווענען קושט זי דעם סידור, נו, איז דער סידור פול מיט רויט־פלעקען פון איהרע ליפען.

— יודען — האב איך ווייטער געשריגען — גיט א קוק אויף אייערע „כלאפטשיצעס“, אייערע ווייבער ליגען האך מעהר ביים פריזיער ווי ביי אייך. גאנצע טעג קראצט מען דעם קארק, שניידט מען די „פאלוטשקע“, אנדולירט מען די גזיוועס און מ׳האלט אין איין „פאפראוויען“ די „ליאטשקעס“...

איך האב געשריגען און איהר, אידיאטישע מענער, האט מיך נישט געהערט. איך האב אייך בסדר געעפענט די אויגען און איהר האט נישט געזעהן.

דאס לעצטע מאל האב איך צו אייך געשריגען, ווען ס׳איז געווארען א מאדע „געגאלעטע ברעמען“ און „אונטערגעהאקטע אויגען“.

זעהענדיג דאס „שעהנע געשלעכט“ אין דער גאס מיט אפגעהאקטע „כלאפטשיצעס“ אונטערגעראזירטע קארקען, ממזר׳ישע „ליאטשקעס“ גלייך אין די אייגען אריין, אפגעפארבטע ליפען, די „יענזיטשקעס“ אויף די אויבערשטע ליפען, די אייגנגעווייסטע נעזלעך מיט שלימקרייט און צום סוף — די אפגעגאליעטע ברעמען, אויפן ארט פון די ברעמען — שטיקלעך שנורהאוואדלעס איינגעשמירט מיט א פענדזעל און די אונטערגעשמירטע אויגען מיט סאדיעם פון א פיערקע — זעהענדיג די ווייבער אין אזא פיטערן הולך, האב איך ווידער געמאכט א געוואלד:

— יודען, וואס שווייגט מען? יודען, פארוואס מאכט מען נישט א סוף צו די ווייבערישע הפקרות? ווי לאנג וועט מען עס דערלאזען? געדענקט — האב איך געשריגען — אז ווען איהר וועט וועלען עפעס מין, וועט שוין זיין צו שפעט. איך האב געשריגען, געליארעמט, געריסען קברים, אבער קיינער האט זיך צו מיינע רייד נישט צוגעהערט.

דאס זעלבע איז געווען, ווען די ווייבער זענען געווארען „פאליאטשקעס“, האבען זיך גענומען צו רויכערען פאפיראסען. זעהענדיג, ווי ווייבער און מיידען זיצען אין די קאפעען, אין געזעלשאפט, און ביי זיך אין דער היים מיט די פיפעס אין די געפארבטע פיסקלעך און לאזען דעם רויך דורך די געפודערטע נעזלעך, האט מיר מיין מענעריש בלוט געשלאגען אין קאפ אריין.

טאקע מעהר האב איך מיך אויפגעקאכט, ווען איך האב געזעהען ווייבער און מיידען זיפען פון די פלעשלעך „ביאלא גלובקא“, שפעריטוס, הייסט עס. זעהענדיג ווי די ווייבער און מיידען כאפען אראפ אחת ואחת, אחת ושתים, אחת ושלוש, און זיי פערקרומען זיך אפילו נישט, א זופ און א ציה, א ציה און א זופ, אז איך האב מיך צוגעקוקט צו דעם שיינעם מין“, בין איך אנטלאפען וואו דער שווארצער פעפער וואקסט. איך האב מעהר נישט געקענט צו זעהען, ווי ס׳געהט אונטער אזא שעהנער, אזא איידעלער, אזא פאעטישער, ווייבערישער מין. איך האב נישט געקענט צו זעהען, ווי דער שיינער, איידעלער געשלעכט געהט אונטער, און אויף דעם ארט, וואקסען אונטער מאלאווידלעס, צעלאזענע ווילדע קאזעס.

איך האב געשריגען, אפעלירט צו דער „מענערישער מענשהייט“, כ׳האב אנגעוויזען אויף דער גרויסער געפאהר, אז אין דער צוקונפט וועלען מיר מענער, פערלירען די ווייבער. זיי האבען מיך אבער נישט געהערט. איצט אבער, וועלען זיי ערשט איינזעהען, אז איך בין געווען גערעכט, אז איך בין געווען א מענש מיט א ווייטען בליק, אז איך האב שוין דעמאלט פארגעזעהען די צרה, וואס ס׳געהט אויף די מענער, אז סוף כל סוף וועלען זיי, די ווייבער, ווערען מענער, און דעמאלט וועט שוין זיין צו שפעט. אז די ווייבער וועלען האבען די ממשלה אין דער האנט, וועלען די מענער קענען שרייען — פונקט ווי דער נעגום — צום פעלקער־בונד.

— וואס? איהר ווייסט נאך אלץ נישט וועגען וואס איך רעד? איהר פיהלט נאך אלץ נישט ווי גרוים ס׳איז די סכנה? איהר זעהט נאך אלץ נישט, ווי ווייט די ווייבער זענען פערקראכען? אויב אזוי, אויב איהר שפירט נאך נישט, טא זייט מוחל, און גיט א קוק אויף אייער יודענע און עס וועט אייך ווערען פינסטער פאר די אויגען, וועט איהר זעהן, אז זי איז — איהר, און אז איהר זענט — זי. דאס מיין איך צו זאגען, אז זי איז דער מאנספערשוין, א „מענשטשיזנע“ מיט אלע קלימפערלעך. זי טראגט א מענסקע מארינארקע מיט אויסגעבעטע אקסלען, מיט ביזעם־טאשען, מיט א פאצעטיש טעשעלע פון אויבען מיט א „כוסטעטשקע“.

זי טראגט א וועסט מיט א שנאל פון אונטען, מיט קליינע טעשעלעך, פון איין טעשעלע קוקען ארויס מונדשטיקעס פון פאפיראסען, א וויעטשנע פיורע, וויזיט־קארטען און א נאטיץ־ביכעל.

זי טראגט א מענסקע קאפעלושעל מיט א קנייטש.

זי טראגט א קאלנער מיט א שניפס.

און ווייסט איהר, ווער ס׳מאכט די דאמסקע „אובראניעס“? איהר מיינט, אז דאס מאכען דאמסקע שניידערס? האט איהר במחילה א גרויסען טעות די היינטיגע דאמסקע „מענסקע שפענצערלער“ מאכען מענסקע שניידערס. ווארים דאמסקע שניידערס האבען נישט דעם „מענסקע שניט“ און די היינטיגע ווייבלעך און מיידען מוזען דורכאויס האבען א „מענסקע קראי“....

איהר ווייסט גארנישט פון די היינטיגע דאמסקע מענסקע אובראניעס? איך האב אויך נישט געוואוסט. דערוואוסט האב איך מיך ערשט די לעצטע צוויי וואכען. געווען איז עס אזוי:

מיט צוויי וואכען צוריק, פרעגט מיך מיין יודענע:

— הערצקעלע, וואו וואוינט ערגיץ דיין שניידער? ער איז א גוטער בעל־מלאכה?

— צי וואס דארפסטו האבען מיין שניידער, און צי וואס דארפסטו וויסען, צי ער איז א גוטער בעל־מלאכה?

— כ׳האב גענומען סחורה אויף אנ׳א[illegible]

— אהא... אזוי געפעלסט דו מיר. [illegible] דענקסט אין מיר, נעהמט אליין סחורה [illegible] נאך אליין צום שניידער — האלט איך [illegible]

עטליכע טעג שפעטער, קומט מאקע מיין [illegible] מיט א פעקעלע, פערשטעה איך האך. אז [illegible] ער מיר געקומען די מאס־נעהמען, טו איך [illegible] מארינארקע און שטעל מיך אוועק.

פרעגט מיך דער שניידער:

— פאניע... וואס האט איהר זיך איינ[illegible] מארינארקע?

— וואס הייסט? איהר געהט דאך מיר [illegible] די מאס־נעהמען?

— איך? ווי פאלט איהר אוים? — [illegible] דער שניידער אפגעמאסטען — מיט א בליק

— נישט מיר? וועמען דען זענט איהר [illegible] מען נעהמען די מאס?

— איהר.

— וועלכע איהר?

— אייער ווייב.

— מיין ווייב? ווי קומט איהר צו [illegible] ווי קומט א מענסקע שניידער צו א דאמסקע טיום?

— כא... כא... כא... האט זיך מיין [illegible] לאכט — א מענש זאל נישט וויסען, וואס [illegible] מאדע ס׳איז! דו ווייסט גארנישט, אז [illegible] גען ווייבער מענסקע גארניטורען?

— מענסקע גארניטורען? דאמטיגע [illegible] ניטורען? געמאכט פון מענסקע שניידערס?

— יא, יא, פון מענסקע שניידערס. מיט [illegible] רזשיוען „מענסקע קראי“ — דו ווייסט [illegible]

— איצט ווייס איך, פון איצט וועל איך [illegible] און איך ווייס טאקע, אז איך געה איצט [illegible] גאס, בעגעגען איך אויף שריט און טריט [illegible] יישע מענער, מיט די מענסקע מארינארקע[illegible] מענסקע וועסטען, מיט מענסקע קאפעלו[illegible] מענסקע קראוואטען, און היות ווי איך בי[illegible] זיכטיגער, זוים איך נישט ווער ס׳איז [illegible] מיר: א יוד צו א יודענע, וחאירים בידע צ[illegible] די קאפעלושען בידע גריסען. ביידע [illegible] מענסקע אנצוגען און מענסקע קראוואטע[illegible]

א וועלט געווארען! איך האב אייך, מענ[illegible] געווארענט פאר דער סכנה. איצט, אז זיי [illegible] אין מענסקע אנצוגער אויך, טראגען שוי[illegible] מענסקע קאפעלושען און מענסקע קראוו[illegible] כען פאפיראסען און טרינקען בראנ[illegible] רבותי, איז שוין צו שפעט! איצט האב[illegible] מאכט אין די הענד, איהר קענט זיי איצט [illegible] צו דער פעלקער־ליגע — נישט מעהר.

אַמאָל, אַמאָל...

פון משה בראָדערזאָן

— 1. —

ביטול היש

(די צוויי חסידים אין וואַלד זענען שטאַרק
...לופין — אַרבייטען ביי זיי די קעפ. די צוויי שפּע־
...ר אָנגעטראָפענע זעלנער זענען אויך שטאַרק אונ־
...ן גלעזעל — אַרבייטען ביי זיי די ידי עשו.)

ערשטער חסיד

...ס רבינס יעדער וואָרט איז גאָלד:
...וואָרט איז ווערט אַ רענדעל!
...וואָלט תמיד הערען איהם געוואָלט
...ס רביץ, רבי מענדעל!

צווייטער חסיד

...אוטליך וואָרט איז גאָלד אַליין:
...איז מתוק — זיס... אַ מורא!
...י, אין דעם מויל עס טוט צוגיין
...גרויסע סתרי תורה!

ערשטער חסיד

...האָסט כאָטש גוט געהערט ביים טיש?

צווייטער חסיד

...ישט דורכגעהיפּט אַ וואָרט נישט!

ערשטער חסיד

...נוה ביטול פונם יש —
...ז ס'איז דער מענש דאָך גאָרנישט!
...חייסט — איך און דו, מיר זאַלבאַצווייט
...עג זיין אין צייטען גוטע —

צווייטער חסיד

...יר-זעמיר, ווי מען גייט און שטייט —
...יר-זעמיר ווערט אַ פּרוטה!

ביידע חסידים

...ער רבי זאָל לעבען, געזונד זיין, און שטאַרק!
...איז הייליג זיין תורה פון ביטול היש!
...י שיינט פונדערווייטענס—אַ גילדערנער באַרג
...יי אונז, זיינע חסידימלעך—קופּער און מעש!
...-זעמיר דאָך גאָרנישט—אַז אָך און אַז וויי!
... עפר ואפר מיר זענען אַליין!
...קאָנען עס אָבער, משטיינסגעזאָגט, זיי,
...כמאָליעס-ערלים דעם ענין פערשטיין?
...י, אדם יסודו מעפר — מע ווייסט —
...פו לעפר — וואָס איז זשע כדאי?
...חייסט ביני לביני, דער רבי אונז הייסט:
...א שנעפּסעלע מאַכען און טאַנצען דערביי!

(מיטוט אַלזוי, ווי דער רבי הייסט, דאָס
...ייסט, מימאַכט אַ כוסה פון פלעשעל און מען מאַכט
...א ריקוד, און מען פּליעסקעט מיט די הענד, אָבער
...א קומען פּלוצים אָן און פאַלען אַריין, ווי די יוונים
...ין דער סוכּה — די צוויי זעלנער)

ביידע זעלנער

...העי, זשידעס! וואָס — אינמיטען נאַכט
...וואָס שרפעט איהר, וואָס ברענט איהר?

ערשטער זעלנער

דער טייוועל האָט אייך דאָ געבראַכט!
העי, זשידעס, זאָגטס, ווער זענט איהר?!!

ערשטער חסיד

מיר-זעמיר גאָרנישט — איך און ער
איך — משה, און ער מאָטעל....

צווייטער חסיד

מיר-זעמיר קיינער נישט — איך שווער,
כששים זעמיר בטל!

ערשטער חסיד

און אַז מיקוקט אַריין אין תוך,
מירעכענט בגמטריא...

ערשטער זעלנער

איוואַן, זיי מאַכען חוזק דאָך...

צווייטער זעלנער

אַך, טריאַסצאַ וואַשאַ מאַטירי!!!

ביידע זעלנער

די כוטעל שפּריט עם רעדט פון אייך,
אַ רוח אין ענקער טאַטען!
מיר וועלען אייך בעווייזען גלייך,
וואָס סיקאָנען די סאָלדאַטען!

(די זעלנער זענען מקיים פּסק די חסידים, אַז ס'איז אַ רחמנות צו קוקען: מילייגט לאַטעס אויף לינקס און רעכטס — אַלץ כנהוג...

וואָס טוען די חסידים נעבעך? וואָס זאָלען זיי דען טון — זיי קרעכצען, און אַז זיי פאַלען אַוועק, טראָגען זיך די זעלנער אָפּ. סידויערט נישט לאַנג, און די אָפּגעיהרגיעטע קומען ווידער צו זיך)

ערשטער חסיד

וואָס זאָגסטו, מאָטעל, נישט צו זיי,
די ביינער שיער צובראָכען!

צווייטער חסיד

איי-איי, איי-איי! עס טוט דאָך וויי —
ס'איז יום-טוב-אינדערוואָכען!

ערשטער חסיד

אוי-אוי, עס שטעכט מיר גוט אַ ריפּ —
שיער אויסגעזעצט די לונגען!

צווייטער חסיד

מען מוז אַלץ אָננעהמען פאַר ליב,
און נאָר זיך נישט גערונגען!

ערשטער חסיד

דער רבי זאָגט: ס'עט איבערגיין,
עס וועט זיך איבערברענען!

2 פאלקס-סצענקעס

צווייטער חסיד

אוי, סאַרע שוטים, זעה אַליין,
אָט די ערלים זענען:
זיי מיינען, די מזיקים, דאָך,
זיי האָבען אונז געשלאָגען —
מיר-זעמיר ווייט און גאָרנישט נאָך
ווי קאָן מען אונז דעריאָגען?!!

(און דאָ ערשט קומט דער ריכטיגער לחיים, און דער אמתיער ריקוד מיט ברען, מיט פייער, און אין דעם „רבי זאָל לעבען, געזונד זיין און שטאַרקיי ווערען שוין ממילא אויך אַריינגעצויגען די צוויי זעלנער, וואָס האָבען זיך ווידער געיאָוועט, פונקט מי־וואָלט זיי געשיקט רופען דורכן שלאָטען-שמש....)

— 2. —

מען פּויקט — זאָל מען פּויקען!

(אַ קליינשטעטלדיגער מאַרק אין אַ מיטענוואָך טאָ. יודען דרייען זיך אַרום, ווי אין הינהערפּלעט, און מיטוט נישט קיין פינגער אין קאַלט וואַסער. דאָס שילדעל פּאָרענט, אויפן געוועלב פון זבולון יכנהייז גלאַנצט, ווי נאָר וואָס אָפּליאַקירט... און דאָ קומט גאָר פּלוצים, על־פּי טעות, דער גוי, דער פּוי־קער פון מאַגיסטראַט און פּויקט...)

דער פּויקער:

כאַם — בירעכאַם — בירעכאַם — בירעכאַם!
פּליטות איז פאַרהאַן אַ ים....
קאָן מען ווערען דאָך צומישט:
קיינער צאָהלט די חובות נישט!
ווער אַ פּוס, אַ האַנט נאָר האָט,
איז דאָך פּליטה — איז באַנקראָט,
און בכלל מען צאָהלט נישט סתם —
כאַם — בירעכאַם — בירעכאַם!

צוויי יודען:

העי? מע פּויקט דאָ? וואָס איז דאָס?
ביי ר' זבולון יאַקנעהאָז?
נעבעכען — אין דעם גרויסען מאַרק
איז געווען ער — אייזען-שטאַרק?!
העי? — העי? —

דער פּויקער:

— בירעכאַם — בירעכאַם — בירעכאַם —
פּויק איך צינדער ביי זיין קראָם...
ס'האָט ר' יאַקנעהאָז צולעצט
אויך אַוודאי אָנגעזעצט...
ס'האָט אַזוי בעשאַפען גאָט:
אַלע ציהט עס צום באַנקראָט
ווי דאָס וואַסער ציהט אַ שוואָם....

אַלע דריי:

— טשים — בירעכאַם — בירעכאַם—בירעכאַם!

יכנה־יז־ס ווייב און טאָכטער:

(קומען אַרויס פון קראָם)

האַ? וואָס איז עס פאַר אַ שלאַק?
וואָס בעדייט עס אָט דער פּסק?...
— זבולון!
— טאַטשי! קום אַרויס

זעהסט דאָך: ס'איז דער חורבן גרויס...

דער פּויקער:

טשים — בירעבים — בירעבים — בירעבים...
פּליטה זאָגט די שטאָט אויף איהם!
אַז ס'איז דאָ אַזאַ מין חשד,
פּויקען הייסט דער מאַגיסטראַט....
ס'האָט ר' יאַקנעהאָז קיין געלט
האָט ער ס'צאָהלען אָפּגעשטעלט —
וויעלקי קלאָפּאָט מאָם יאַ זי נים....
טשים — בירעבים — בירעבים — בירעבים!

(ר' זבולון קומט אַרויס אויפן גאַנעק)

ר' זבולון:

העי, כ'בין באַנקראָט?... אוי-וויי צו מיר!
פּויקען פּויקט מען ביי מיין טיר?
כ'וועל זיך סילעבען נעהמען באַלד —
מאַכען ס'ריכטיגע געוואַלד!....

די יודען מיטן פּויקער:

טשים — בירעבאַם — בירעבאַם — בירעבאַם!
פּויקט מען — שטימט עס מן הסתם...

ר' זבולון מיט די ווייבער:

כ'צאָהל דאָך אָבער יעדען חוב:
כ'זאָרג, איך באָרג, איך זוך.... איך לויף...

די יודען:

ס'טויג דיר, זבולון יאַקנעהאָז,
צו זיין אַ יוצא מן הכלל?...

ר' זבולון:

פּיניענדזי ניע-מאַם — האַנאָר מאַם....

אַלע:

טשים — בירעבאַם — בירעבאַם — בירעבאַם...

ר' זבולון:

קיינעם בין איך שולדיג, ניין!
כשר בין איך, קלאָר און ריין...
העי? פאַרוואָס-זשע קומט עס מיר:
פּויקען דווקא ביי מיין טיר?

דער פּויקער:

טשים — בירעבאַם — בירעבאַם — בירעבאַם,
עס איז נישט פּליטה, זאָגסט, דיין קראָם —
טאָ, גלויב איך דיר — טאָ, האָב קיין שרעק...
איך פּויק נישט מעהר: אַ סוף, אַניעק!

ר' זבולון מיט די ווייבער:

נו-יאָ... ס'האָט טאַקיש נישט געטויגט —
נאָר פּויקט מען שוין — זאָל זיין געפּויקט!!!

אַלע יודען אויפן מאַרק:

אַ מת.... מת גדול היה שם!
טשים — בירעבאַם — בירעבאַם — בירעבאַם!

—***—

נאָכוועהענישען

סעריע, ווי אַזוי יודען האָבען זיך איינגעאָרדענט אהן אַ לאַנד

פון מ. קליינמאַן

די צייט פון נאָך דער מפּלה פון ביתר ביז עס ...ין יודער אויפגעשטעלט געוואָרען דאָס גרויסע ...גזדין מיט א נשיא פון הלל'ס הויז און מיט דער ...אנצער אָרגאַניזאַציע און היעראַרכיע, ווערט אין ...למוד בעצייכענט מיט'ן נאָמען „שלפי השמד", ...אָס מיינט: די נאָכוועהענישען פונ'ם שמד, דער ...עריאָד פון דער ליקווידאַציע פונ'ם אומגליקליכען ...ויפשטאַנד און נייער אָרדנונג. פערשטעהט זיך ...ז דאָס איז געווען א זעהר שווערע צייט. דאָס יודי־...ע פאָלק איז אָפּגעגאַנגען מיט בלוט. די וועלט ...יז געווען וויסט", פערשטעהט זיך די יודישע וועלט. ...ין נאַציאָנאַלע פאַרשטעהערשאַפט איז נישט געווען, ...י סנהדרין איז געווען בטל, תורה לערנען איז גע־...ען שטרענג פערבאָטען. מסמיך זיין האָט מען ...ישט געטאָרט, יעדער שפּור פון נאַציאָנאַלען לעבען ...יז אויך חמנותדיג אויסגערדריקט געוואָרען. עס האָט ...יך געקאָנט דאַכטען אַז רוים האָט איבערגעהאַלטען אַנ־...גדגילטיגען נצחון איבער יהודה און דאָס יודישע ...אָלק איז פערורטיילט צו א זיכערען אונטערגאַנג.

אָבער דער יודישער גייסט איז נישט בעזיגבאַר. דער זאָמען וועלכען עס האָט פערפלאַנצט רבן יוחנן ...ן זכאי און נאָך איהם רבן גמליאל און רבי עקיבא, ...האָט נאָר געקאָנט א צייט לאַנג געהאַלטען ווערען ...אונטער דער ערד, אָבער נישט אויסגעוואָרצעלט ...ווערען. ווי נאָר עס האָט זיך בעוויזען א מינדסטער ...שטראַהל פון אַ וואַרימע זון איז ער באַלד ווידער ...אַרויסגעוואַקסען און פון ס'ניי אויפגעבליהט.

רבי עקיבא'ס תלמידים זענען איינצוויז אויפ־...געכאַפּט געוואָרען ווי פיש אין א נעץ און איבער־...געגעבען געוואָרען צום טויט. די האָבען זיך געגלעזאַלגערט פּגרים אין די גאַסען, הפקר צו ווילדע חיות און רויב־פויגעל, ווייל עס איז פערבאָטען געוואָרען אפילו זיי צו קבורה צו ברענגען. און דאָך האָבען די פערבליבענע נישט אויפגעהערט ווייטער צו שפּינען דעם הייליגען פאָדים פון תורה און נאַצי־...א סוואַלער גענוצגענונג מיט א זאַ ברעפלער מסירת נפש. אייגער איז געפאַלען, האָט באַלד א צווייטער אויפגעכאַפּט דעם איבערגעריסענעם פאָדים און ווייטער געשפּינט ווייטער געשפּינט יוסענדיג צו גוט אַז אָט באַלד וועט אויך זיין שעה אויסשלאָגען. אין יוסטע פעלדער, אין פעלזען־שפּאַלטען, אין פערבאָרגענע היילען האָט מען זיך פערשטעקט און דאָרט תורה געלערענט, מצוות מקיים געווען און ווייטער געשפּינט דעם היי־ליגען פאָדים פון נאַציאָנאַלען קיום.

דער לעצטער ביים לעבען פערבליבענער פון רבי עקיבא'ס עלטערע תלמידים, רבי יהודה בן בבא, האָט פערכאַפּט און מסמיך געווען פינף נייע זקנים איידער ער איז איבערגעגעבען געוואָרען צום תליון. דאָס זענען געווען, לויט די אַגדה דער־צעהלט: רבי מאיר, רבי יהודה, רבי שמעון בן יוחאי, רבי יוסי און רבי אלעזר בן שמוע. דאָס מעג זיין נישט אַזוי עקזאַקט, ווייל פון אַנ'אַנדער שטעלע אין תלמוד ווייסען מיר אַז רבי מאיר האָט בעקומען זיין סמיכה נאָך פון רבי עקיבא אליין ווען מעס תלמיד ער איז געווען, אפשר פון די יונגערע תלמידים. אויך רבי אליעזר בן שמוע איז שוין געווען בעמערקבאַר נאָך אין רבי עקיבא'ס ישיבה און אפשר איז דאָס דער רבי אליעזר וועלכער ווערט דערמאָהנט מיט די עלטערע תנאים ביי דער מסיבה אין בני ברק. אָבער דאָס איז נישט אַזוי וויכטיג. אפשר זענען דאָ פשוט די נעמען פערפּלאָנ־טערט געוואָרען און אפשר האָט רבי יהודה בן בבא מסמיך געווען יונגערע פון פינף. כדי די צאָהל פינף צו דערפילען, ווייל, ווי מיר ווייסען שוין, זענען נויטיג געווען פינף צו שאַפען א קוואָרום פון א גרויסען בית־דין. דער פאַקט פון בן בבא'ס טהאָט איז זיכער א היסטאָרישער און געוויס א גלאָריע־פולער און העכסט־דראַמאַטישער.

וועגען דריי פון אָט דעם פינפער האָבען מיר א סודות־פולע אַגדה. זיי זענען געזעסען אין איינעם און געשמועסט וועגען מלכות רומי. האָט רבי יהודה אָנגעהויבען מלמד זכות זיין און אויסגערעכענט וועלכע גוטע זאַכען דאָס דאָזיגע מלכות האָט פאַרט אויפגעטון: אָט האָבען זיי צורעכט געמאַכט די יוע־גען, איינגעריכטעט מערק, אויפגעשטעלט עפענט־ליכע בעדער א. אַז. וו. איז רבי שמעון אנגעצויגדען געוואָרען און געזאָגט: אָט די אַלע זאַכען האָבען זיי דאָך נאָר פאַר זייער אייגענער טובה געמאַכט, און ווי אַזוי פערגעסט איהר אַז זיי האָבען פערברענט אונזער הייליג הויז און אויסגעשאַכטען די בעסטע (קינדער) פון אונזער פאָלק און חריב געמאַכט אונזער לאַנד... און רבי יוסי האָט געשוויגען... ווען דאָס איז דערגאַנגען צו דער מאַכט, האָט זי געפּסקנט: יהודה האָט געהויבען, זאָל ער דערהויבען ווערען; יוסי האָט געשוויגען, זאָל ער פערטריבען ווערען; שמעון האָט געלעסטערט, זאָל ער מיט זיין קאָפּ בע־צאָהלען. האָט רבי שמעון מיט זיין זוהן רבי אלעזר עוקר געווען און זיך פערשטעקט אין אַ הייל זיבען יאהר. א'ז געשעהען א נס און ביי דער הייל איז אויסגעוואַקסען א פרוכטבוים און עס האָט אַרויס־געשלאָגען א קוואַל פון פרישער וואַסער. אַזוי האָבען די צוויי זיך דערנעהרט אַלע זיבען יאהר. נאָך זיבען יאהר איז רבי אלעזר אַרויסגעגאַנגען פון דער הייל צו זעהן אויב די סכנה איז פאַראיבער, אָבער ער האָט לויט געוויסע סמנים געזעהען אַז עס איז נאָך אַלץ דאַ, און זיי זענען פערבליבען אין דער הייל ווייטערע זיבען יאהר. די שפּעטערדיגע לעגענדע איז מוסיף אַז דאָרט אין דער הייל איז ענטשטאַנען דער הייליגער ספר הזוהר. די אַגדה דערצעהלט ווייטער אַז נאָך די צווייטע זיבען יאהר האָט מען זיי געגעבען צו וויסען אַז דער מלך איז געשטאָרבען און אַ נייער איז געקרוינט געוואָרען און יענע גזרה איז אלזאָ בטל. זענען זיי אַרויס אויף דער ליכטיגער וועלט און וואַסערע וואונדער־ליכע זאַכען עס זענען געשעהען מיט דעם דאָזיגען הייליגען תנא וועלכער איז געווען ביז אויף דער וועלט און מיט זיין בייזען קוק האָט ער שיעור נישט חרוב געמאַכט די גאַנצע וועלט, ביז א בת־קול האָט אויף איהם אָנגעשריגען א. אַז. וו.

שיילט) כ'ווען אַרויס דאָס היסטאָרישע פונ'ם לע־גענדאַרען, הערט מען דאָ אַנ'אָפּקלאַנג פון שטימונ־גען וואָס האָבען געהערשט אין יענער יאוש'פולער צייט ביי יודען, א טייל זענען בענויגט געווען שלום צו מאַכען מיט'ן שונא און אפילו זעהען און אנ־ערקענען די גוטע זייטען פון דער רוימישער אימ־פעריאַלער הערשאַפט. אַנ'אַנדער טייל געקעכענס פאַר ריכטיג שטילשווייגענד אָנבויגען דעם קאָפּ און טראַגען דעם עול־גלות. עס איז אָבער פאַרט נאָך געווען אַ טייל, ביי וועלכע עס האָט געפלאַקערט אין הארצען דאָס אַלטע פייער פון שנאה צום אונ־טערדריקער. פערשטעהט זיך אַז די זענען פערפאָלגט געוואָרען אומדערבאַרימהעדיג. און געווען שפּיאָנען און מוסרים זענען געווען וועלכע האָבען שפּיאָנירט אָט די רעוואָלוציאָנעריש געשטימטע עלעמענטען, בפרט פון דער אינטעליגענץ און געלעהרטען קלאַס און זיי איבערגעגעבען צו דער בלוטדורשטיגער מאַכט. אַז רבי שמעון מיט זיין זוהן זענען ניצול געוואָרען פון א ביטערען סוף, איז ווירקליך געווען א נס. און רבי שמעון איז טאַקע פער'שם'ט געוואָרען אלס א „מלומד בניסים", אַ מאַן וועמען עס גע־שעהן ניסים, און דערפאַר האָט מען איהם שפּעטער געשיקט אין אַ געפעהרליך שליחות קיין רוים, אויף דעם סמך וואָס איהם וועט אוודאי געשעהען ווידער א נס און ער וועט קומען צוריק בשלום... קיין וואונדער אויך וואָס גראַד מיט זיין נאָמען האָט די פאָלקס פאַנטאַזיע פערקניפּט די וואונדערליכסטע שאַפונג פון דער פערבאָרגענער חכמה, דעם זוהר הקדוש...

(ווייטער — פרייטאג)

—***—

ארויסגעטריבן א דיבוק

א מעשה נורא דערציילט פון אַן׳אַלטען גערער חסיד

איבערגעגעבן פון מנשה אונגער

איך וועל דא דערציילען א מעשה נורא, וואס איך האב געהערט פון אנ׳אלטען גערער חסיד אין ווארשע, און איך וועל די מעשה איבערגעבען אין דער זעלבער פארם, ווי איך האב זי געהערט.

ווי ס׳איז בעקאנט ביי די אלטע חסידים, האט דער הייליגער פיליצער צדיק זכרונו לברכה — אזוי האט דער אלטער גערער חסיד אנגעהויבען דערציילען — געהאלטען אין זיין הויף א מיידעל, א שוועסטערס טאכטער, וועלכע איז געווען א גרויסע יפת־תואר, גאר א שעהן געשטאלט. מען האט איהר גע־האלטען אין איין רעדען שידוכים מיט פערשידענע אנשים חשובים, די שעהנסטע מענשען פון פוילען, אבער פלוצלונג איז זי קראנק געווארען, עס איז אין איהר אריין א רוח, רחמנא לצלן; עס האט אנגע־הויבען פון איהר ארויסצושרייען א מענעריש קול. אלע וואס האבען זי געקענט פון פריהער, האבען גלייך דערזעהן, אז עס איז אין איהר אריין א דיבוק.

האט מען ס׳מיידעל אריינגעפיהרט צום פיליצער רבין. דער פיליצער רבי האט אנגעהויבען איינצו־טענה׳ן מיט דעם דבוק. און אויף איהם גוזר געווען ער זאל ארויסגעהן פון דעם מיידעל, און ער זאל זאגען ווער ער איז. צוערשט האט דער דבוק גאר־נישט געוואלט ענטפערען, נאר צום סוף, אז דער רבי האט אנגעהויבען צו בענוצען געגען איהם פער־שידענערליי שבועות און חרמות און איהם פער־ווארפען פון ביידע וועלטען, פון דער וועלט און פון יענער וועלט, אויף אייביג, און ער וועט מעהר קיינ־מאל קיין רוה נישט געפינען, האט דער דבוק אנ־געהויבען ארויסצורעדען פון דעם מיידעל און ער האט געזאגט ווער ער איז, און פארוואס ער איז אריין אין איהר.

אין שטוב פון פיליצער רבין זענען דעמאלט גע־ווען נאר א פאר געקליבענע חסידים, ווייל קיין זיי־טיגע יודען האט מען נישט אריינגעלאזט, ראך האט דער דבוק זיך געבעטען, אז אויך פון די געהויבענע חסידים זאלען א טייל ארויסגעהן. און עס זענען אין רבינס פראווע־שטוב טאקע נישט מעהר פערבליבען ווי נאר א פאר אויסדערוועהלטע חסידים, יחידי־סגולה.

און דער דבוק האט ארויסגערעדט פון מיידעל, אז ער האט געהייסען בחייו נחמיה זאכמאסטער.

דער דאזיגער נחמיה זאכמאסטער איז געווען בעקאנט אין גאנץ פוילען פאר א מסור, פאר א מלשין פארן מלכות. ער איז געגאנגען אנגעטאן אין חסידישע מלבושים, ער איז געווען א בר־אוריין, געקענט א סך לערנען, און פלעגט מכלומרשט עוסק זיין אין מצוות און מעשים טובים, געטאן גוטס פאר ארימע יודען, געגעבען א סך צדקה און אזוי ארום פלעגט ער זיך דערנעהנטערען צו די תלמידי־חכמים און צו די בעלי־בתישע יודען פון שטאט, ביז ער האט זיך געגוי דערוואוסט, מיט וואס יעדער איינער פערנעהמט זיך אין שטאט, וואס יעדענס מסחר איז, אז למשל, דער און דער צאהלט נישט קיין אקציז און דער און דער פיהרט אריין סחורה פון דער דייטשער גרענעץ אהן אפצאהל. דערנאך איז דער פערשטעלטער חסיד אוועקגעגאנגען צום מלכות און האט אלץ דערצעהלט. וואס ער האט גע־וואוסט און מען האט, נעבעך, גענומען תופס זיין די שענסטע בעלי־בתים פון שטעטעל, אלע אריינ־געזעצט אין תפיסה.

נחמיה זאכמאסטער איז טאקע דאן ארומגעלאר־פען איבעראל שטעטעל מעהר פון אלעמען און צוגויפ־גענומען געלד פאר פדיון שבויים, כדי מען זאל זיך נישט דערוויסען, ווער דער מסור איז געווען, עס זאל אויף איהם קיין שום חשד נישט פאלען. ביז מען האט זיך געכאפט, אז ער אליין האט גאר זיי אלע איבערגעגעבען צום מלכות, איז דער נבזה׳די־גער פארשוין שוין פערשוואונדען פון שטעטעל.

אין א פאר וואכען ארום האט ער זיך בעוויזען אין אנ׳אנדער ארט און האט אויך דארט אפגעטאן די זעלבע שלעכטע מעשים, וואס אינם ערשטען שטע־טעל. אזוי האט ער אפגעלעבט א גאנץ לעבען. בסתר גע׳מסר׳ט און מלשין געווען אויף יודען, ביז ער איז געשטארבען.

דערנאך — האט דער דבוק ווייטער דערצעהלט, — האט מען איהם אנגעטאן אויף יענער וועלט פערשידענע עגויים. און ווען ער האט שוין גע־האט אלץ איבערגעקומען, האט מען איהם ערשט פערטריבען אינם עולם התוהו אריין. נאר צוליב דעם, וואס ער האט אמאל אויף דער וועלט געטאן פון צייט צו צייט אויך א מצווה, הגם נישט לשם שמים, האט מען איהם געגעבען רשות אריינצוגעהן אין א לעבעדיגען גוף פון א מענשען, כדי אזוי ארום צו בעקומען א תיקון פון א צדיק...

דער דיבוק האט זיך טאקע געבעטען ביים פילי־צער רבין, מיט א שרעקליך קול, ער זאל איהם גע־בען א תיקון. דאס מיידעל האט בעקומען בשעת מעשה, בען דער דיבוק האט פון איהר ארויסגע־שריגען, אנ׳אויסגעדרייהט פנים און א קרעמפעניש, האט זי אנגעכאפט אינם גאנצען גוף. זי האט זיך געווארפען א ווארף אויף דער ערד און א מענער־שטימע האט אנגעהויבען פון איהר ארויסצושרייען מיט אזוינע משונה׳דיגע קולות, אז ער וועט פון איהר נישט ארויסגעהן ביז דער רבי וועט איהם נישט געבען קיין תיקון, אז אלע זענען דערציטערט גע־ווארען.

דער פיליצער האט איהם צוגעזאגט געבען א תיקון, און ער האט זיך ביי איהם געוואלט דערוויי־סען, פארוואס עס האבען זיך די לעצטע יאהרען גע־מעהרט אזוי פיל דיבוקים, ווארים עס איז דעמאלט געווען א צייט, וואס עס האבען זיך מתרבה געווען זעהר א סך דיבוקים אין די פערשידענע שטעטלעך פון פוילען.

האט דער דיבוק געענטפערט דעם פיליצער רבין, אז דערפאר האבען זיך אין דער לעצטער צייט בע־וויזען אזוי פיל דיבוקים, ווייל דעם רבינס פעטער, דער גערער רבי, ר׳ איטשע מאיר, איז שוין מעהר נישטא אויף דער וועלט. ווייל בל זמן דער גערער רבי האט געלעבט פלעגען אלע פערוואגעלטע נשמות קומען צו איהם נאך א תיקון, און זיי האבען שוין נישט מעהר געדארפט אריין אין מענשליכע גופים; איצט אבער מוזען זיי יא אנקומען דערצו...

דערנאך, — האט ווייטער דער אלטער חסיד דער־צעהלט, — האט דער דיבוק געגעבען מיט אמאל אזא פרום. אז די פאר געקליבענע חסידים, וואס זע־נען געווען פערבליבען אין רבינס חדר־מיוחד, האבען אנגעהויבען אין גאנצען צו ציטערען פאר שרעק. דאס פנים פונם מיידעל איז מיט אמאל געווארען זעהר בלאס, די אויגען זענען ביי איהר געווארען ארויסגעזעצט, ווי ביי א געקוילעטער קאלב און זי האט אנגעהויבען צו רעווען מיט משונה׳דיגע קולות, אז מען האט פאר פחד נישט געקאנט איינשטעהן אויף איין ארט. דאס האט דער דיבוק אין איהר זי אנגעהויבען אזוי צו מארדעווען און מאטערן, כדי

דער רבי זאל וואס שנעלער ארויסגעבען א ...

דער פיליצער רבי האט זיך אבער נאר ...
דערשראקען, ער האט נאר געגעבען א בעפעהל ...
די חסידים, וועמען עס האט ארומגענומען ...
זאלען ארויסגעהן פון שטוב. עס זענען ...
רויסגעגאנגען צוויי אלטע חסידים, וועלכע ...
נישט געקאנט צוקוקען ווי אזוי דער דיבוק ...
דאס מיידעל פון זייער אלטען רבין, און ...
האט ווייטער געזאגט צום דיבוק: „מיר ...
דיר גוזר דיבוק, דו זאלסט אונז ענטפערן ...
אלע אונזערע שאלות, כדי מיר זאלען וויסען ...
פאר א גרויסען רבי מיר האבען געהאט ...
א גרויסע נשמה דער פעטער מיינער, דער ...
רבי איז געווען.

„און הער אוים דיבוק״, האט דער ...
געגעבען א געשריי, „דא זענען געבליבען ...
פאר געצעהלטע חסידים, וועלכע האבען ...
לעבען פערבראכט ביי מיין פעטער, ביים ...
הרי״ם״ און מיר ווילען וויסען פארוואס ...
גראד דיר נישט געגעבען קיין תיקון, אויב ...
אלע פערווארפענע נשמות יא מתקן געווען, ...
וויען דו ביזט געשטארבען איז דער פעטער ...
שוין געווען א רבי, און אויב ער האט ...
געוואלט ארויסגעבען קיין תיקון, טא מיט ...
א כוח ווילען מיר דיך קענען מתקן זיין?״

דערויף האט דער דיבוק געענטפערט, אז ...
אלץ דערצעהלען. און ער האט געבעטען ...
צער רבין ער זאל זיך אנידערזעצען און ...
וואס ער וועט זאגען:

דאס אומגליקליכע מיידעל האט זיך אויך ...
געזעצט און האט געקוקט גולם׳עוואטע ...
א פוסטען ווינקעל אריין, אזוי אז אלע ...
זעהן בחוש, אז דאס מיידעל ווייסט ...
וואס עס געשעהט דא מיט איהר; אז ...
לחלוטין גארנישט, וואס זי רעדט, אז ...
רעדט פון איהר ארוים דער דיבוק. און ...
האט ווייטער דערצעהלט:

„די פערטריבענע נשמות האבען שוין ...
ווען צו קומען צום גערער רבי, ווייל דער ...
האט קובע געווען א צייט פאר זיי, ווען ...
דאס פלעגט זיין יעדען שבת פאר ליכט־בענשען ...
גאנצען האט עס געקענט דויערען בערך ...
שעה. די אלע פערטריבענע נשמות, וועלכע ...
זיך ארומגעבלאנקעט אויף דעם עולם התוהו ...
האבען געזוכט א תיקון, פלעגען דעמאלט ...

(ווייטער זעה זייט 20).

מיין מיידעל

(דערציילונג)

פון נ. דרוין

כאטש איך האב מיט רעגינאן א וואכט אויף א ווארט נישט פערביטען, כאטש איך האב קיין בע־גריף נישט געהאט ווער און וואס זי איז און איך האב זיך משער געווען, אז אויך זי וויים וועגען מיר נישט מעהר ווי איך וויים וועגען איהר, פונ־דעסטוועגען בין איך אין איהר פערליבט געווען, אז אויך זי איז צו מיר נישט גלייכגילטיג.

איך האב געוואוסט, אז זי וואוינט אין דער זעל־בער הויז, וואו איך וואוין. איך פלעג זי אפט בע־געגענען ביים הויז. אמאל פלעג איך זיך מיט איהר טרעפען אין קארידאר, וואו מיר פלעגען ביידע אפ־ווארטען דעם אנקומען פון בריף־טרעגער: אמאל פלעגט אונז אויסקומען צו טרעפען זיך געהענדיג איבער די הויז־שטיגען, און וועהרענד איך פלעג זיך אפשטעלען אויף דעם צווייטען עטאזש, פלעגט זי אוועקגעהן העכער. דעמאלט האב איך נאך אפי־לו איהר נאמען נישט געוואוסט.

זי איז געווען א מיידעל פון א יאהר צוויי־דריי און־צוואנציג, א קליינגעוויקסיגע, א ברונעטקע און עפעס איז זי געווען אנגעפיהלט מיט חן אין איהר יעדער בעוועגונג, אין איהר יעדען ריהר, אין איהר גאנצען וועזען. ווען נאר איך האב זי דערזעהן, איז מיר געווארען אזוי גוט, אזוי יום־טוב׳דיג אויפן האר־צען, און ווען ס׳האט זיך אמאל געמאכט, אז איך האב זיך מיט איהר א לענגערע צייט נישט געטרא־פען, האב איך געפיהלט ווי מיר וואלט עפעס אויס־געפעהלט א האלב לעבען, און ווען איך פלעג זיך מיט איהר ווידער טרעפען, פלעגט מיר ווידער ווע־רען אזוי גוט, אזוי פרעהליך אויפן הארצען.

אמאל ביים בעגעגענען זיך פלעגט זי מיך מיט א שמייכעל בעגריסען. איז מיר געווארען ליכטיג אויף דער נשמה. האט אמאל א ווײלע איהר בליק אויף מיר גערוהט, בין איך ווי א צומישטער גע־ווארען, דער אטעם האט מיך פערכאפט. איך בין אין דעם מיידעל משוגע פערליבט געווען.

איך בין געווען א בחור פון א יאהר אכט־און־צוואנציג, א געזונטער און גארנישט קיין מיאוס׳ער. און לויט דעם ווי זי פלעגט מיך אמאל אנקוקען, האב איך געשפירט, אז איך מאך אויף איהר אנ׳־איינדרוק. אייניגע מאל ווען מיר האבען זיך בעגע־גענט, און ווי געוועהנליך בעגריסענדיג איינער דעם צווייטען פערביי־געגאנגען און איך האב זיך איינ־סטינקטיוו אויף הינטען ארום אומגעקוקט, האט זי דאס זעלבע געטאן. אונזערע בליקען פלעגען זיך בעגעגענען, זי פלעגט זיך פערראיטלען, פערשעהמט זיך צולאכען און איך האב ווי א פער׳שיכור׳טער געטראכט: „זי האט מיך גארנישט פיינד״. און דאך האב איך מיט איהר אפילו א ווארט אויף א ווארט נישט פערביטען און איך האב אפילו איהר נאמען נישט געוואוסט.

איך בין געווען גאר נישט קיין שעהמעוודיגער בחור און ביי געוועהנליכע אומשטענדען וואלט איך שוין אויפגעפאסט אין נעהנטערע בעציהונגען צו קומען מיט א מיידעל, צו ווענען מיין הארץ האט אזוי שטארק געצויגען, אבער איך בין געווען אין יענער צייט אנ׳ארבייטסלאזער און מיר האט אויס־געפעהלט מוט דעם קאפ אויפצוהויבען.

איך פלעג אפט ווי אנגעצונדען ווערען פון א פערלאנג מיט דעם מיידעל נעהנטער זיך צו בע־קענען. איך פלעג טראכטען, איך פלעג פלאנעווען, אז ווען איך וועל זי בעגעגענען, וועל איך זי שוין נישט אפלאזען מיט א שטומער בעגריסונג, איך וועל מיט איהר א געשפרעך פירפיהרען, איך וועל שוין זעהן א פריינדשאפט מיט איהר צו שליסען און וועל איהר וועגען מיין ליבע דערצעהלען; אבער מיט טראכטען, מיט פלאנעווען פלעגט זיך עס ענדיגען.

דער בעוואוסטזיין וועגען מיין ביטערער, פער־צווייפעלטער לאגע האט מיינע הייסע געדאנקען ווי מיט שטראמען קאלטע וואסער געקיהלט און גע־לאשען. איך פלעג טראכטען: צו וואס? ווער און וואס בין איך איצט? א בעטלער, א גארנישט, אלע מאל א האלב פערהונגערטער, א מענש וואס האט גאר נישט אויף וואס צו האפען. איז נישט בעסער, איז נישט גלייכער, אז זי זאל וואס ווייניגער וועגען מיר זיך דערוויסען, און איז נישט בעסער, אז ס׳־זאל אנגעהן אזוי ווי ס׳איז, אז איך זאל וואס ווײ־ניגער זיך לאזען דערקענען?

איינמאל האט פאסירט אזא אויסערגעוועהנליכע אזא אויסטערלישע פאסירונג, אז ביי היינטיגען טאג ווען נאר איך דערמאהן זיך וועגען דעם, ווילט זיך מיר נישט גלויבען, אז אזוינס האט טאקע ווירקליך פאסירט.

פאר מיין צימער האב איך שוין נישט געצאהלט דעם פינפטען מאנאט, ס׳איז פשוט גישט ניחא גע־ווען אהיימצוקומען, גאנצע טעג פלעג איך זיך אַ־רומשלעפען אהן א צוועק און פלעג איך נאר אהיימ־קומען, פלעג איך זיך אריינכאפען אין מיין קליין צימערל און פלעג שוין פערבלייבען איינגעווייינט ביז אויף מארגען פריה, ווען איך פלעג זיך ווייטער אַ־רויסכאפען אום אנצוהויבען נאך א פוסטען, יוסט־טען, האפנונגסלאזען טאג. איך פלעג זיך אפהיטען נישט צו אנטרעפען זיך אויף די אליין־אויך־ארימע מענשען, ביי וועמען איך האב דעם צימער פער־דינגען און זיי קיין דירה־געלד נישט געצאהלט, ווייל איך האב זיי פשוט גלייך אין די אויגען נישט גע־קענט קוקען.

איינמאל בין איך געקומען אהיים שפעט ביי דער נאכט. בין איך ארויף אויף די שטיגען און אט בין איך ביי דער טיר וואו מיין לאזשי איז. איך האב געהאט א שליסעל צום טיר, פלעג איך שטילער־הייט אויפשליסען די טיר, אז מען זאל מיין קומען נישט הערען און אויף די טשיפעקלעך ווי א גנב אריינכאפען זיך. דאס מאל זוך איך מיין שליסעל און ס׳איז נישטא, פערלוירען!

אנקליגענען דעם טיר־גלעקל, אויפוועקען די מענ־שען איינוואוינער האט מיר אויסגעפעהלט מוט, בין איך געבליבען שטעהן בײם טיר א מוטלאזער, א פערצווייפעלטער. און אזוי שטעהענדיג ביים טיר איז מיר אריין א געדאנק אין קאפ: מיט דער הילף פון א לייטער אריינצוקריכען דורכן פענסטער געטראכט און געטון.

ס׳פענסטער איז געווען אפען. איך קריך אריין אינעווייניג, אין צימער איז שטאק פינסטער. פלוצ־לונג האט זיך אין בעטעל עטוואס א ריהר געגעבען. איך בין געבליבען שטעהן מיט א פערשטיקטען אטעם. מיין בליק האט דורכגעדרונגען די ארומיגע פינסטערניש. איך האב געזעהן, אז אין בעטעל שלאפט אימיצער. איך האב זיך געכאפט, אז איך בין פערקראכען אין א פרעמדער שטוב. ס׳האט מיך א ווארף געטון אין היץ און אין קעלט, איך האב געוואלט צוריק ארויסכאפען זיך, פלוצלונג איז אַ־בער דער פענסטער ארונטערגעפאלען און זיך צו־געמאכט. ס׳איז מיר אין הארצען איינגעפאלען, א מענש האט זיך אין בעטעל א הויב געטון, זיך אויפ־געזעצט. העגט אין פיס האבען מיר גענומען ציי־טערען. א פרויען שטימע, א פערשטיקטע פאר שרעק האט אויסגעשריגען:

— ווער איז דא?

קאלטע טראפען שווייס האב איך דערפיהלט אי־בער מיין גאנצען קערפער. איך האב א שפרונג גע־טאן צום פענסטער, געפרובט עפענען, ס׳האט זיך נישט געעפענט, איך האב שוין אין מיין פערצווייפ־לונג געוואלט אויפברעכען די שויבען, וואס זענען מיר געווען אין וועג, ווען ס׳איז פלוצלונג געווארען ליכטיג אין צימער און איך האב דערזעהן אין בעט־געל זי... דאס מיידעל...

אויף דעם מאמענט האב איך זיך דערפיהלט זיי־כער. זי האט מיך אנגעקוקט מיט אויגען אנגע־פיהלטע מיט שרעק. זי האט זיך אין איהר צודעק איינגעוויקעלט, זי האט פערשטיקט פאר שרעק גע־פרעגט:

— וואס טוט איהר דא?

איך האב צו איהר געוואונקען זי זאל נישט שרייען, איך בין צו איהר א טראט נעהנטער צו־געקומען, געריעדט צי איהר קוים צום הערען:

— איך בעט אייך שרעקט אייך נישט.... שרעקט אייך נישט.... איך וועל גלייך ארויסגעהען.... איך האב געמאכט א טעות.... איך וואוין מיט א שטאק נידעריגער... איך האב פערלוירען דעם שליסעל פון דער טיר, איך האב נישט געוואלט אזוי שפעט קלא־פען אין טיר... נישט געוואלט אויפוועקען מיינע פאלעבאטים.. האב איך געוואלט אריין דורך א פענסטער.... איך וועל עס עפענען... איך וועל זיך גלייך צוריק ארויסכאפען...

איך האב געזעהן, אז זי האט זיך אביסעל בע־רוהיגט, כאטש זי האט מיך נאך אלץ אנגעקוקט מיט פערדאכט... מיר האבען נאך אלץ געציטערט אלע גלידער, איך האב ווידער געפרובט עפענען דעם פענסטער.

— איהר וועט נישט קענען — האט ... גערעדט.

— פארוואס נישט?

— ס׳איז צוברעכען, ווען ס׳פאלט ארונ... מען נישט אפהויבען, מען דארף א האמ...

— וועל איך זיך שמילערהייט ארויסג... דער טיר — האב איך שוין געוואלט ארויס... צימער, זי האט מיך אפגעהאלטען:

— מיינע באלעבאטים.... מען קען איך ...

— האט זי גערעדט פערשטיקט.

איך האב אנגעקוקט דאס מיידעל ... איז געווען, איך בין געשטאנען מיט א ... אטעם... איך האב פערגעסען וועגען אלץ ... וועלט, איך האב גאר געוואלט כאפען זי ... ארעמס, דערצעהלען וועגען מיין ליבע ... קושען זיי, האלדזען זי. איך בין געשטאנען ... ריישטער.

— איין מינוטעלע, איך וועל נאר א ... אויב די טיר איז ביי זיי אפען, איין מינוט... בעט איך טשעפעט נישט דעם פענסטער — זי געשעפטשעט און אנקוקענדיג מיך מיט ... ווארף שמייכעל, האט זי א־ויסגעשלייסט ... באלד איז זי צוריק אריינגעקומען.

— קען איך גערין?

— די טיר איז אפען. איך האב מורא, ... מען אפשר נישט, זיי וועלען אייך זעהן.

— אין ערגסטען פאל, וועט איהר ... דערצעהלען — האב איך געזוכט זי צו ...

— זיי וועלען נישט גלויבען אין ... אויף וואס זיי וועלען פעחטראכטען? — ... די אויגען האלב ארונטערגעלאזען...

— ס׳טוט מיר אזוי לייד — האב איך ... פערענטפערען זיך — ס׳פערדריסט מיך ... איך האב אייך פערשאפט אזוי פיל צארע...

זי האט אויף זיך ארויפגעכאפט א שלאפ... געבליבען אויף א מאמענט א פערטראכט... זאגט צו מיר:

— מיינע באלעבאטים ארבייטען ביידע ... ארבייט געהען זיי אוועק פריהער פון ... מורא, אז איהר וועט מוזען פערבלייבע... וועט מאג ווערען, און זיי וועלען צו ... אוועקגעהען.

זי האט די טיר, אויפן שלאס פערשלאס... האט אין דער שטיל גערעדט צו מיר:

— אט אזוי וועלען מיר מוזען אפווא... צע נאכט. ווען מיינע באלעבאטים וועלען ... וועט איהר זיין אזוי גוט און זיך אפש...

אט די נאכט האט זיך דאס מיידעל ... וואוסט וועגען מיין הייסער ליבע צו איה... האב זיך גאנץ בעשטימט דערוואוסט, ... מיך אויך גארנישט פיינד...

דער קונדס

● הומאר

● סאטירע

● צוזאמענגעשטעלט פון אב—נעק

בײלאַגע צום „נײעם פאלקסבלאַט“ נומער 129

פרײטאג, דעם 5 יוני 1936

זאל קאוואַלסקי אַזוי האבן כּוח צו שטאַמלען געגן יודן,

ווי איך האב כּוח צו זיצן אויף דער ליעטניסקע!

קורצער פרײטאג און שבת הגדול

שבת הגדול: איהר וויסט, כ'האָב איצט א זעלטענע שאנס צו גטן זיך מיט מיין ווייב.

קורצער פרייטאג: ווי אזוי ?

שבת הגדול: מיין ווייב הייסט גאלדע...

קורצער פרייטאג: נו, איז וואס ?

שבת הגדול: וואס הייסט, וואָס ? די דעיוויזען־בעגרעניצונג איז גארנישט ? מ'טאר דאָך ביי זיך נישט האלטען קיין גאלד...

אזא „אָפּעראַציע“

איז אומפערמיידלעך

דער פרעמיער סקלאדקאווסקי איז זיי בעוואוסט א דאָקטאָר מעדיצין.. נאכ'ן איבערנעהמען דעם אמט פון פרעמיער־מיניסטער, האָט ער אַדורכגעקוקט די רשימה פון די שעדליכע בעאַמטע און געזאגט:

— מ'דארף אויסשניידען די שלעפּע קליקע !!

ווען עס וואָלט אַזוי געווען...

נאָך די תּנאים ביי אַ היגען גביר

ביי א היגען גביר, איז די היינטיגע וואָך געווען א תנאים פון זיין טאכטער. נאָך דער סעודה פרעגט איינער פון די געסט דעם צווייטען:

— נו, ווי האָט דיר געשמעקט דאָס עסען ?

— כ'וועל דיר זאגען. ווען די יויך וואלט געווען אזוי ווארעם ווי דער ווין. ווען דער ווין וואָלט געווען אזוי אלט ווי די פיש, און די פיש וואלטען געווען אזוי פעט ווי די בעל־הבית'טע, וואלט עס געווען נישט קיין שלעכטע סעודה !..

ענדלעך דערמאנט זיך

דאס געדולד פון א קרעמער

אין געוועלב קומט אריין א יונגעלע, וואַרט איבער די קונים, דערנאָך פרעגט איהם דער געוועלבער:

— נו, יונגעלע, וואס ווילסט דו ?

דאָס יונגעלע האָט דערוויל פערגעסען וועגען וואס ער איז געקומען, נעמט דער געוועלבער איהם אויסרעכענען:

פוטער? אייער? ברויט? זאלץ? אפשר צוקער פעפער? מעהל? זעמעל? נאפט? א פודעלע זאפאלקעס ?

דאָס יונגעלע שאָקעלט אלץ מיט'ן קעפעל אין דער ברייט — ניין. או דער געוועלבער איז נאָכ'ן אויסרעכענען אַ הונדערט אַרטיקלען — צוועקגעפאלען אויפ'ן בענקעל, האָט זיך דאָס יונגעלע דערפרעהט און א געשריי געטון:

— אהא, כ'וויס שוין... כ'האָב מיך שוין דערמאנט. די מאַמעשי האט געהייסען פרעגען ווי שפעט ס'איז.

איז פענסיאנאט „פיפּערנוטער“

דער טויב־שטומער

העי פיאלעק, דער אייגענטימער פון פענסיאנאט „פיפּערנוטער“ האָט געמאָלדען זיינע געסט, אַז עס איז אָנגעקומען אַ נייער גאסט.

— א מיידעל ? האָבען די פרויען געוואלט וויסען.

— א מאנסביל ! — האָט הער זשאמע געענטפערט.

— א יונגער, א שעהנער ? — האָבען די פרויען זיך נאכגעפרעגט.

— א יונגער און א שעהנער און א געזונטער !

— האָט הער זשאַמע דעקלאַמירט — נאָר... מיט א מום.

— א מום ? וואס פאר אַ מום ?

— נעביך טויב און שטום.

באלד איז דער טויב־שטומער אליין אַריינגעקומען און זיך שטום פערנויגט פאר אַלעמען,

— אך, ווי שעהן ! ווי געזונד ! — האָט איין יונג ווייבעלע אויסגערופען — אַ סקאַנדאל !! אז אזעלכער זאל זיין טויב און שטום.

— נו, א וועלט ! — זיפצט אַ מיידעל, אַז עס ווייזט זיך שוין א שעהנער און איידעלער מאן, האָט ער קיין לשון נישט.

— איך זאג אייך דעם אמת, ווען ער וואלט געקאָנט רעדען און הערען, וואָלט איך זיך פערליבט אין איהם ! — האָט אַנ'אנדער ווייבעלע זיך מודה געווען.

פון דעמאָלט אן האָט זיך אָנגעהויבען א סדרה טויב־שטומער.

פאר איהם האָבען די ווייבלעך און מיידלעך זיך נישט געהיטען, אַז אַ מענש איז טויב ווי די וואַנד און שטום ווי אַ פיש, איז דאָך נישט שייך, האָבען זיי גערעדט אַלע זייערע סודות, כאטש ער איז געזעסען דערביי.

— מיין גאט ! — האָט איינמאָל א ווייבעל אויסגערופען — ווען גאט מאכט אז דער טויב־שטומער זאל פלוצלונג אנהויבען הערען און קריגען לשון, וואלטען מיר א שעהן פנים געהאט.

אָבער דער טויב־שטומער בהוי איז געזעסען ווי אַ קלאָץ, כאטש שיס איהם, און די ווייבלעך און מיידלעך האָבען גערעדט און גערעדט און זיך אויסדערצעהלט די הערצער.

יעדע ווייליע האָט אַנ'אַנדערע א קרעכץ געטון: א שאָד ! אַ שאָד ! ווען אַזאַ בחור, ווי ער, וואלט נישט געהאט אַזאַ ווּיסטען פעהלער, וואלט ער דאָ נישט אזוי אומעטיג געווען.

עס איז געקומען דער טאג, ווען דער טויב־שטומער האָט געדאַרפט צוריקפאָהרען אין שטאט אַריין, איינדרויסען האָבען זיך פערזאמעלט אלע פענסיאנאט־געסט ארום אויטא, וואס האָט איהם געדארפט אָבפיהרען צו דער סטאציע.

דער טויב־שטומער האָט אויף אַלעמען געקוקט מיט לאכענדיגע אויגען. אַזוי שנעל ווי דער אויטא האָט א פאָהר געטון, האָט ער זיך שנעל אויפגעשטעלט און, אַ מאַך טוהענדיג מיט דער האנד אין דער לופטען, אויסגערופען: — דא וו'דזעניא, זיסע ווייבעלעך און טייערינקע מיידעלעך ! גוד־באי !

די מענער האָבען זיך הילכיג צולאכט:

— אהא, מיר האָבען אייך גוט אָבגעטון...

איצט ווייסען מיר אלע אייערע סודות !..

די מיידלעך און ווייבלעך האָבען זיך געשעהמט קוקען די מענער אין פנים אַריין...

דער פיפיגער סובלאקאטאר

און נאָך פיפיגערע בעל־הבית'טע

דער קאוואליר העניעק לאטש, וואוינט יעדען חודש אין אנ'אנדערע קאוואלערקע. פאר'ן ערשטען נעמט ער די וואליזקע מיט'ן טשיינעק און אדיאזד.

פאר'ן 1־טען יוני האָט ער געלייענט אין דער צייטונג אַנאַנאָנס וועגען א צימער ביי דער פאַמיליע...

קומט ער אַריין שטעלט ער זיך פאָר: מיין נאָמען איז העניעק לאטש. איך בין אַנ'ערשטקלאס גערלאָקאַטאָר, כ'געה מיך אום זעהר גוט מיט מענשען ביי וועלכע איך וואוין. ווען כ'האָב מיך נעכטען ארויסגעצויגען פון דער לעצטער דירה, האָט די בעל־הבית'טע פשוט געוויינט מיט ביטערע טרעהרען.

— ביי מיר קאָן דאָס נישט זיין. ביי מיר צאָהלט מען ז'גורי — האָט די בעל־הבית'טע געענטפערט.

א העלפט פאַר איהם

און אַ העלפט פאר'ן אוזשאנד

קאנטראלער פון פינאנץ־אמט (צו א סוחר) וויפיל שטובען האָט איהר ?

סוחר: זעקס, דערפון איין שלאַפצימער, איין עס־צימער, איין קינדער־צימער און די א בעריגע צימערען ליגען נאקאזען, אופאַמניעניעס וועזוואניעס וויאשניעניעס און ספראסטאוואניעס פון אורזשאנד סקארבאווי.

אין א 1־טער קל. רעסטאראַן

קעלנער: איהר פערלאנגט א מיטאג פאר 3 זל. צי פאַר 2 ?

גאסט: וואָס איז דער אונטערשיד פון ערשטען ביז'ן צווייטען ?

קעלנער: אין 1 זלאטע.

פּייטעל און טרייטעל

פייטעל: ווי געהט עס דיר טרייטעל ?

טרייטעל: שלעכט, זעהר שלעכט. וואס אמאָל ערגער, כ'וועל מיר מוזען ס לעבען נעמען.

פייטעל: עי, מאך נישט אזא שטות, וועסט עס דערנאָך זיכער בעדויערן.

קאפעלושען מיט גרינצייג

די היינטיגע מאדעס

מאן (צום ווייב) וואס האָסטו עפּעס בעהאנגען דעם הוט מיט קארשען ?

פרוי: ווייל איך האָב ליב קארשען.

מאן: דו האָסט דאָך אויך ליב ארבוזען, פאר־וואָס האָסטו נישט ארויפגעלעגט איין יעגנס אויך עטליכע ארבוזען ?

אָרימער אַרטיסט, נעבעך !

ארטיסט (אויף דער ביהנע)—... אָבער וואס בין איך איינך שולדיג ?

בעווכער (א שניידער) — 25 זלאטעס פאר איבערדרעהען אנ'אַנצוג.

פּאָליטיק פון וואָר

אין מיטעלפּונקט פון די וועלט-געשעהענישען האָט זיך אוועקגעשטעלט דער פּשיטיקער פּראַצעס אין ראַדאָם.

ענין אביסיניע, איטאַליען-ענגלאַנד, דייטשלאַנד און אַראַבער אין ארץ ישראל, אַלץ איז אוועקגערוקט געוואָרען אין א זייט, פאַרשטעקט ערגעץ אין א ווינקעל און דעם אויבען-אָן פאַרנעמט פּשיטיק אין ראַדאָם.

מיט וואָס האָט דאָס אַזוינס פּשיטיק זוכה געווען צו אַזאַ כבוד? איז דער תירוץ: יודען. יודען האָט זיך פּלוצים פאַרגלוסט מפרסם צו מאַכען אין דער וועלט זייער שטעטעל, און וועלכען זיי יואוינען שוין אייניגע הונדערט יאָהר — האָבען זיי אונטערגעפיהרט דאָס שטיקעל ארבייט.

בכלל האָבען יודען לעצטענס און שטענדיג א געוואוינהייט צו לאָזען ארום זיך טומלען.

האָט אויפגעהערט אין רוסלאַנד פּאָגראָמען אויף יודען, זענען זיי, די יודען, געוואָרען פאַרזאָרגט, עס וועט ווערען שטיל מיט זיי אויף דער וועלט, האָבען זיי אונטערגעקויפט היטלערן און עס האָט זיך א הויב געטון א כוואַליע יודען-האַס אין דייטשלאַנד, אַז עס גייט אַזש אַ רויך. און אַזוי ווי די יודען האָבען מורא, אַז זיי קאָנען אין דייטשלאַנד ווידער פאַרשוויגען ווערען, גרייטען זיי זיך צו פּויען.

נו, האָבען זיי טאַקע אונטערגעפיהרט די מעשה פּשיטיק און אין אַנדערע ערטער און עס קאָכט זיך מיט די יודעלעך.

אַזוי זענען זיי שוין די יודען!

איצט פאַרשטייט איהר שוין, פון הויך פּאָליטישען שטאַנדפּונקט, ווי אַזוי עס איז געקומען צו דער מעשה פּשיטיק?

מיר ערקלערען פייערליך, אַז מיר זעמיר נישט אַנטיסעמיטען און מיר זעמיר דאָס קיינמאָל נישט געווען.

מיר זעמיר נאָר הויך-פּאָליטיקער און אַלס וועלכע גיבען מיר אויפקלערונגען פון ריין „אָרענטאָוויקישען" שטאַנדפּונקט.

האָט איהר שוין פאַרשטאַנען?

הויך פּאָליטיק, איז דאָך נישט שייך.

—***—

א צווייט אומגליק

נאָך דער חופּה ביי הרב פיינער

אַראָפּגעהענדיג פון הרב פיינער, וואו דאָס פּאָרעל האָט נאָר וואָס געשטעלט די חופּה, האָט זיך פּלוצים געמאַכט א מבול מיט דונערען און בליצען. זעהענדיג דאָס, זאָגט דער חתן צו דער כלה:

— נו, סאַלטשע, וואָס זאָגסטו נישט צו מיינע גליקען — האָסטו דיר א צווייט ביטער בעגעגעניש!..

דער אייביגער אַרבייטסלאָזער

פאָטער (צום זוהן) זאָג מיר, פאַרוואָס בעמיהסט דיך נישט וועגען עפּעס אַן'אַרבייט, א בעשעפטיגונג?

זוהן: ס'איז זומער, די טעג זענען אַזעלכע לאַנגע.

פאָטער: און ווינטער בעמיהסט דיך יאָ?

זוהן: די ווינטערדיגע טעג זענען אַזוי קורץ, אַז כ'ווינט זיך גאַרנישט צו אַרבייטען.

פון געוואוינהייט

א פּאָרעל (א מעדעל און א בחור א טוישער) זיצט אין אַוועגד אין פּאַרק. פּלוצים רופט זי זיך אָפּ:

— קובוש'ע, זעה נאָר ווי כ'פאַלען די שטערן.

— וואָס אַרט דאָס מיך, זאָלען זיי פאַלען, איך האָב זיי סיי ווי נישט.

פריהלינג און... פּשיטיק

אי פון נאָהענט, אי פון ווייטען,
בייזע בשורות... וועה און וויסט!
אין אַזעלכע שווערע צייטען
שווער צו זיין אַ הומאָריסט....

וועגען וואָס איך זאָל נישט זינגען
קען איך נישט קיין וויץ געפינען...
ווילט זיך מיר איך מאַכען שמייכלען,
קומט מיר פּשיטיק אויפן זינען...

אָט דער בייזער גייסט פון פּשיטיק
לעבט רבותי... לעבט עד היום....
נאָך דאָס אַלטע נישט פאַרגעסען
האָבען מיר כמעט אַ נייעם...

דרויסען בליהען בעז און בלומען
ליבע, שטרעבען און פאַרלאַנגען
נאָר פאַר אונז איז היינט געקומען
גאָר אַ צייט פון טרויער, באַנגען....

בלויע, זיידענע הימלען לאַכען
דאָך זיי בלייבען פאַר מיר שטומע,
אין די טענער פון ערוואַכען
הער איך זיפצענדיג מיין אומה...

בעט ביי מיר קיין וויצען, ברידער,
ווען די שונאים העצען, יאָגען,
ווען אָנשטאָט די פריהלינגס - לידער
הער איך גאָר קדישים זאָגען...

אויך פון אונזער ארץ - ישראל
הערט מען נישט קיין גוטע גריסען,
פעלדער צינדט מען דאָרטען אונטער,
בוימער ווערען אויסגעריסען...

אָבער, דאָס איז נישט קיין „פּשיטיק"
ס'ווערט אומזיסט קיין בלוט פאַרלוירען
אינם קאַמף מיט שווערען חושך,
ווערט א שעהנער טאָג געבוירען...

ענדעקעס צווישען זיך

אונטערגעהערט אויפן פּראָצעס אין ראַדאָם

ערשטער: נו, קומאָטער, וואָס טוט דיין יהושע?

צווייטער: ער שטודירט אין פּאָליטעכניקום.

ערשטער: וואו און וואָס?

צווייטער: אין לעמבערג אין דער קרעמל... רניע, ער צייכענט.

ערשטער: וואָס קען ער שוין צייכענען?

צווייטער: יודישע קעפּ... אַ וואָ!

ערשטער: האַ... האָ... ווי איך זעה. וועסטו פון איהם גרויס נחת האָבען, ער וועט בקרוב זיין א „וואודז".

יודען שמועסען וועגען נעגוס

— איך זאָג דיר, ס'איז מיר א גרויס רחמנות דער נעגוס, ווי א יתום בלאַנקעט ער זיך נעבעך ארום אויף דער וועלט.

— האַ... האַ... א שעהנער יתום כ'לעבען, א יתום מיט 38 קעסטלעך גאָלד — אַזאַ יתום וואָלט רומקאָווסקי, אַפילו רייבענבאַך — אויך אריינגענומען

— און וואו פאָהרט ער איצט, דער נעגוס?

— קיין לאָנדאָן.

— א נאַרישקייט פון זיין זייט, ער וואָלט בעסער געדאַרפט פאָהרען קיין דאָאָרן, צום קייסער ווילהעלם, זאָלבעצווייט וואָלט זיי לייכטער געווען דער גלות

אַט א דאָס מענשעלע...

ווי דער דייטשע קוקט אויף זיין קעניג

אין רוים איז א גרויסער פייערונג אין קעניגליכען הויף צוליב'ן זיג אין אַביסיניען.

איינער פון די פאַרבעטענע אויסלענדישע דיפּלאָמאַטען פרעגט מוסאָליני'ען:

— וועלכער איז דאָ דער קעניג?

— א... יענץ מענשעלע דאָרט, וואָס האַלט דעם קאָפּ אונטער דער קרוין — האָט מוסאָליני געענטפערט.

ווען זי איז חוה

אויפן לאָדזער דעפּטאַך

אויפ'ן לאָדזער דעפּטאַך, אויף דער פּעטריקאָווער גאַס, אין א שעהנעם זומערדיגען זונטאָג פאַרמיטאָג, שפּאַצירען יונגע מענזשאַטקעס עלעגאַנטע מעדלעך, אויסגעפּראַנטעווטע בחורים, און אַביסעל עלטערע בעל-עבירה'ניקעס, וואָס שפּיזען אַדורך יעדעס ווייבעל, יעדעס מעדעל. דאָס זעלבע טון אויך אונזערע מענזשאַטקעלעך און פּאַניענקעס. ביים רוג מאַניושקי און פּעטריקאָווער בעמערקען זיי אַ רייצענד שעהנע יונגע פרוי, בעטראַכטען זיי זי פון קאָפּ ביז פיס, און איינער זאָגט צום צווייטען:

— דו ווייסט, מאַניעק, דו הערסט, יוען זי וואָלט געווען חוה, און איך בין מיט איהר אין גן-עדן אויף אדמ'ס אָרט, וואָלט איך נישט געוואַרט זי זאָל מיר געבען אַן עפּעל, א פלוים וואָלט איך געגנוג געווען.

פּיניעלע מזיק

גיט לשון

צ'הערש יאַטן, כ'קען אופגעיבן א גרינסקע פין ווילקע. כ'בין מיטוואָך ג'ווען אין ווילקע. כאָ גיוואַלט זעיע די זעלניס אַפּן נאַ'עם מאַריק. באַ שטשושקין.

צ'ווייסט וואָס סי גיוען? כ'בין דעך צריק גילאָפן פין דעים ראַ ווילקע צריק צי אינץ, קאַ באַליט.

צ'ווייסט וואָס סאַרע מאַמיד ס'טיט זיך אין ווילקע? סאַרע מוישיף אין דעים ווילקע טיט זיך. מ'האַסט שטיקער פין די ווענט. מ'שפּריצט, מ'קאַליכט. מ'האַקט, מ'בראַקט. אַלע טאַטוּאַרן זענע פאַרשטעלט. וויל מע גיין אין מיטן יועיג, שטייט א סמאַל-מאַשין אין כליאַפּיט סמאַלע. דעיר רויעך גייט גלאָך אין דעיר נועז אַראַן. איז ניש דו קאַ סמאַל-מאַשין, ראַסט מע אָף די ערד, מ'מאַכט קנאַליואַציע. פין אַלע זאַטן פאַלן שטיקער ציגל, ליים, קאַליך, שטיינער — מ'איז דעך אַנגישטעלט מיט די פּויער יויער!

בין איעך גישטאַנע אין ניש פאַשטאַנע: וואָס איז דועס אין דעים ראַ ווילקע? צי איז יעץ עיריף פּייסיך, וואָס מ'ראַמט אין מ'ראַסט שטיקער? וואָס טיט זעך דו, יאָע? ס'גייט זעך דעך אוען א מיגל פאַר דעים גאַנצן ווילקע!

ני, אַב איעך גינימע די פּיס אינטערן אַרים אין גוואָרן העיזיק צריק קאַ באַליט. דו, באַ אינץ, אין באַליט, איז דעך אַ פּאַגיניגן. מ'ראַסט ניש קאַ שטיקער פין די ווענט. מ'שפּריצט ניש. מ'קאַלעכט ניש. כ'שליהען ניש אַריט קאַ סמאַלע-מאַש נען אין די גאַסן, מ'מאַכט ניש קאַ קנאַליזאַציע אָף די הייף. ס'איז ניש אַזאַ מוישיף ווי אין ווילקע. אַז כ'בין צריק גיקימע אין אינדזער שמעקידיגן שמולן געסל אַראַן, אַב איעך א גישראַ-גיגעיבן:

— זאָל לעיבן אינדזער באַליט! אינדזער שמול געסל!

כ'זוג ענק, יאַטן, לאָמיר זאַן צופרידן, וואָס אונץ זעמער באַליטער. אין אָצץ מיער אַ גיטן שאַביס אין זאָצץ מיער גיזינט.

איהר גאָלדען האַרץ

די רייכע קאַרגע אלמנה גיט א בכבוד'ן אַרימאַן א פּאָר אַלטע צוריסענע שוך:

— נעמט זיי, יוד די שוך זענען פון מיין פאַרשטאַרבענעם מאַן.

דער אָרימאַן בעטראַכט דעם „אַנטיק" און ענטפערט:

— א דאַנק אייך מאַדאַם פאַר אייער גוט האַרץ, בעהאַלט איהר זיי בעסער, אפשר וועט איהר א צווייטען מאָל חתונה האָבען

כ'ליג מיר ווי א פריץ...

א בריוועלע צו א פריינד

ראשית בין איך דיר מודיע, אַז איך בין נישט געזונד נאָכן ערשטען מאַי, דאָס נעמליכע פון דיר צו פאַרנעהמען ביז עוויג.

דו קלערהסט אוודאי, אַז איך בין א גאַנצען טאָג געגאַנגען מיט פעהנער און בין דעריבער לא עליכם'דיג? א נעכטיגער טאָג. דו ווייסט דאָך, אַז איך בין אַזוי ווייט דערפון ווי חזנים פון עברי. איך בין מיר א שרכן פון א גאַנץ יאָהר. כ'טראָג נישט קיין פעהנער (סיידען שמחת תורה). כ'געה נישט מיט קיין „רעסטאָראַציעס" און כ'האַלט נישט קיין „ריידעס" כ'דאַנק גאָט, אַז מיין ווייב האַלט מיר נישט קיין רעדעס...

פאַרנעסענדיג אינגאַנצען, אַז ס'איז א יומא דפגרא, בין איך מיר אַרויס פון שטוב כאַפּען א בלאָט גאַזעטע. א קשיא אויף א מעשה — אפשר איז שוין בלום געוואָרען פּרעזידענט פון פראַנקרייך. וואָס מאַכט עפּעס אונזער נעגוס'ל אין גלות. ווי פיהלט זיך מוסאָליני אין דער נייער דירה.

אַזוי ווי איך שטעל דעם ערשטען טריט אין גאַס, הער איך א זעץ. איך קוק מיך אום, ווער איך געוואויר, אַז כ'האָב געכאַפּט אַזוינס, וואָס יודען כאַפּען היינט אין פּאַרק, אויף די מערק און וואו זיי געפונען זיך. באַלד נאָכדעם ווערט מיין היטעל אַ'וואַטיקער און פליהט מיר גלייך אין רינשטאָק אריין און די ברילען הויבען אָן פּלאַצען ווי נאָך א פּאַסעק. וויל איך דאָך נאָכטון דעם נעגוס און אַנטלויפען אין די הרי חושך — א נעכטיגער טאָג! צוויי ידים האַלטען מיך שוין ביי די באַקעס און מ'פיהרט מיך ראַוועגען מנחה.... שריי איך דאָך: „סטייטש?" זאָגט מען מיר „מפסיק".

דערוויל ווערט אביסעל פרעהליכער, מען האָט געכאַפּט נאָך אַזעלכע נעסט ווי איך, צווישען אַנדערע: שימשע בלי-זמר, סראַלקע ברחן, פּינטשע שמש און נאָך אַזעלכע העלדישע פּלאַקענשיסערס און מ'פיהרט אונז אין „יושב בסתר" אריין בכבוד גדול.

יעצט ליג איך מיר שוין א גאַנצען חודש ווי א פריץ אין בעט און מיין ווייב דערלאַנגט מיר פון כל גוטס: „באַווארקע" מיט סוכאַרקע, „קלעאַיס" מיט הלה, ריצינאייל מיט גאַרטשיצע וכדומה.... דער דאָקטאָר זאָגט, אַז ס'איז נאַרנישט, ווען נישט די געשוואָלענע באַק, די אונטערגעהאַקטע זייט און דאָס צוריסענע אויער, וואָלט איך געווען געזונד ווי א נוס....

ווייטער קיין נייעס. מכוח אכצעהן און דרייצעהן וועל איך דיר שרייבען אין קומענדיגען מכתב.

דיין משהילע.

איך ציטער פאַר דעם מאָנטאָג!...

וועה - געשריי פון א בעווייבטען

אַז די וועלט זאָגט: „מאָנטאָג איז א שלימ'מזל-דיגער טאָג" מעג מען גלויבען.

אַלע מיינע צרות און אומגליקען, וואָס זענען אויף מיר געקומען מיין גאַנץ לעבען זענען אַלץ פאַרגעקומען מאָנטאָג.

מאָנטאָג האָב איך מיך ערקלערט אין ליבע אין א מיידעל — איז איין צרה. די צרה איז אָבער נאָך גרעסער, ווען מיין מיידעל האָט מסכים געווען...

די אמת'ע צרה האָט מיך אָבער געטראָפען אין א שפּעטערדיגען מאָנטאָג: כ'האָב נישט פאַר איך געדאַכט חתונה געהאַט און טאַקע מיט מיין אייגענער כלה.

שפּעטער מיט א 50 מאָנטאָגס האָב איך מיין ווייב געשלעפּט צום רב פאַר די האַר, איז עס דאָך אָבער דער שלימ'מזל'דיגער מאָנטאָג — האָט דער רב מסתם גע'פּסקנ'ט, אַז קיין גט קומט איהר נישט...

פאַר א פּאָר וואָכען מאָנטאָג האָט מיך געטראָפען א פרייש אומגליק: מיין ווייב איז מיר אַנטלאָפען און זי איז באַלד צוריקגעקומען. (דאָס לעצטע אומגליק איז נאָך גרעסער ווי ס'ערשטע.)

נאָר אַזאַ אומגליק ווי ס'האָט מיך געטראָפען היינטיגען מאָנטאָג, זאָל שוין אַזאַ צאָרן נישט זיין:

שטעלט איך פאַר מיין פּאָלאָזשעניע: מיין יודענע האָט דאָך מיר ערקלערט א שטרייק מיט טעראָר טאַקע אויך.

און אַז מיין יודענע זאָגט „טעראָר" מיינט זי, א לאָקשענברעט און א וואַרגעלהאָלץ און א בעזעם און א ריב-אייזען — סאַמע שאַרפע כלי-זיין „סאַמע בראָן פּאַלנאַ".

און אפשר מיינט איהר, זי האָט עפּעס סיבות הערצו? — א נעכטיגער טאָג! אַז מיר לעבען אַזוי בשלום, ווי א קעצעלע מיט א מייזעלע... אַלזאָ, וואָס דען? — זי איז אַנ'אַנהענגערין פון מוסאָליני, און אַזוי ווי מוסאָליני סימפּאַטיזירט מיט די אַראַבער, טוט זי אויך אַזוי ווי די אַראַבער בענוצען טעראָר. און דאָס נעהט אויס צו מיין קאָפּ.

ס'איז נישט אָנגענומען צו דערציילען מעשיות וועגען מאַן און ווייב, נאָר אויב איהר האַלט פאַר חתונה האָבען, ווארען איך אייך: לעגט אייך נישט מיט א געזונדען קאָפּ אין א קראַנק בעט אריין.

דעם ליעטניקס צרות

הויבען זיך שוין אָן

דער ערשטער „אבסטאַלונג"

דער ליעטניק האָט זיך שבת אויסגערוהט, זונטאָג פאַר'ן צוריקפאָהרען אין שטאָט אריין, גיט איהם די ליעטניטשקע א רשימה, וואָס ער דאַרף פאַר איהר זאַלאַטוויען, צווישען אַנדערען, זאָגט זי צו איהם:

— זאָלסט מיר מיטברענגען דעם צימער'ינגט, וואָס ליגט אין אַ שאַכטעל מיט אַנ'אויפשריפט „קאַקאָאָ", די מאַנוע-קאַשע, וואָס ליגט אין א שאַכטעל מיט אַ'אויפשריפט „קנאָבעל". געריבענע חלה פון דער שאַכטעל „פעפער". פעפער פון דער שאַכטעל „קנאָבעל" און קאַקאָאָ פון דער שאַכטעל „צימערינגט" — האָסט פאַרשטאַנען? נאָר געדענק, געב גיט אַכטונג אויף די „נאַפּיסען" פון די שאַכטלען!!...

—*X*—

אוי, דאָס גלעזעל!

פרוי (צום מאַן אַ שכור, וואָס קומט אַהיים פאַרטאָג שכור ווי לוט): אויסיואורף! הולטאַי! ווייסט כאַטש, יוי ס'הייסט אַזאַ [illegible] אָפּ זיין לעבען אין די קנייפּעס?

מאַן: יאַ... קעלנער!...

יודישער סיים־קלוב אינטערווענירט

ביי'ם פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי וועגען די געשעהענישען אין מינסק־מאַזאָוויעצק

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

די יודישע סיים - דעפּוטאַטען האָבן זיך געווענדעט צום פּרעמיער גענעראַל סקלאַדקאָווסקי און פאַרגעשטעלט די גאַנצע טרויעריגע לאַגע פון אומגליקלעכן שטעטעל.

פּרעמיער סקלאַדקאָווסקי האָט זיך טעלעפאָניש פאַרבונדען מיט דעם סטאַראָסטע אין מינסק, און אָנגעפאָדערט צוריקצושטעלען דאָרט די רוהע און מאַכן אַ סוף צו די געשעהענישען. שפּעטער האָט דער הילפס־קאָמיטעט פאַרשטענדיגט מיט דעם סטאַראָסטע, וועלכער האָט ערקלערט, אַז עס זאָלט זיין זעהר געוואונשען, אַז די יודען זאָלען זיך צוריקקעהרען אין שטעטעל און אָנהויבען זייערע נאָרמאַלע בעשעפטיגונגען. דער הילפס - קאָמיטעט האָט בעשלאָסען אַרויסצושיקען אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע קיין מינסק־מאַזאָוויעצק, בכדי פעסטצושטעלען די לאַגע אויפ'ן אָרט. עס זענען תיכף אַרויסגעפאָהרען ה' גוטערמאַן פון „דזשאָינט" און ער. וואָלקאָוויטש. זיי זענען פאַרפאָהרען אין דער וואוינונג פון דעם ראַטמאַן אָפּענהיים, וואו זיי האָבן געוואַרט אויף איהם.

פּלוצלינג איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דעם הויז.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די כוליגאַנעס דערוויסענדיג זיך, אַז אין דער וואוינונג פון ראַטמאַן אָפּענהיים דאַרף פאָרקומען אַ בעראַטונג, האָבען אונטערגעצונדען דאָס הויז, וועלענדיג פערברענען לעבעדיגערהייד אַלע, וואָס האָבען זיך דאָרטען געפונען.

די שרפה איז איינגעלאָשען געוואָרען און זייער טייוולאָנישער פּלאַן איז נישט געלונגען. די וואַרשאָווער דעלעגאַציע איז דאַן אַוועק אין דער פּאָליציי, וואו ס'איז פאָרגעקומען אַ גרויסע קאָנפערענץ, צו וועלכער ס'איז ספּעציעל אַראָפּגעקומען פון וואַרשאַ דער וואָיעוואָדע נאַקאָניעטשניקאָוו־קלוטשקאָווסקי.

בעת דער בעראַטונג האָט דער וואָיעוואָדע ערקלערט, אַז דער פּאָליציי־קאָמענדאַנט טשערקאָווסקי ווערט פערטוישט אויף אַ צווייטען און אַלס פּאָליציי־קאָמענדאַנט פון מינסק איז בעשטימט געוואָרען ראַדוואַנסקי.

דערביי האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די פּאָליציאַנטען זענען שוין 4 נעכט נישט געשלאָפען און פאַלען פשוט פון די פיס. עס איז תיכף בעשלאָסען געוואָרען די טויט־מידע פּאָליציאַנטען אויסצוטוישען אויף אַנדערע פּאָליציי־אָפּטיילונגען.

בעת דער קאָנפערענץ

איז פּלוצלינג אויסגעבראָכען אַ רייזיגע שרפה אין יודישען ראַיאָן.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די כוליגאַנעס האָבען אונטערגעצונדען די געגענד פון דריי זייטען.

דער וואָיעוואָדע האָט תיכף אַלאַרמירט אַלע וואַרשעווער פייערלעשער־אָפּטיילונגען. ס'איז כאַראַקטעריסטיש, אַז דער פּלאַן פון די כוליגאַנעס איז געווען נישט אַזוי ווייט צו פערניכטען דאָס פערמעגען פון דער יודישער בעפעלקערונג, ווי צו צו צווינגען די בעהאַלטענע פרויען, קינדער און זקנים אַרויסצוגעהען פון זייערע בעהעלטענישען. אויף דער גאַס. פּאָליציי האָט אָבער אָנגענומען שטאַרקע פאָרזיכטיגקייטס־מיטלען. אַרום 9 אַ זייגער אָוונט איז די שרפה איינגעלאָשען געוואָרען און די מאַכט איז צוגעטרעטען ענערגיש צו ליקווידירען די געשעהענישען.

אין אָוונט איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ אין דער סטאַראָסטווע מיט דער יודישער דעלעגאַציע פון וואַרשאַ. ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די סטאַראָסטווע וועט אַרויסגעבען אַ פאַראָרדנונג, אַז די יודישע געשעפטען מוזען ווערען פרייטאָג געעפענט. עס וועלען אויפגעשטעלט ווערען שטאַרקע פּאָליציי־אָפּטיילונגען, וועלכע וועלען אַכטונג געבען אויף דער אָרדנונג. אַ חוץ דעם וועט דער בירגערמייסטער אַרויסלאָזען אַן אַפּעל צו דער בעפעלקערונג מיט'ן ציל איינצושטעלען דעם שלום און די אָרדנונג.

הגם מאָרגען, פרייטאָג, וועט זיין אַ שווערער טאָג, האָפט מען אָבער, אַז ער וועט אַדורך רוהיג. דער סטאַראָסטע האָט ערלויבט דעם הילפס־קאָמיטעט מיט דעם ראַטמאַן אָפּענהיים בראָש אָנצוהויבען די הילפס - טעטיגקייט. דער סטאַראָסטע האָט אויך אַפּעלירט צום קאָמיטעט, אַז ער זאָל ווירקען אויף די יודען, אַז זיי זאָלען זיך צוריקקעהרען אין דער שטאָט צו זייער נאָרמאַלער בעשעפטיגונג.

קרייץ־פערהער פון די עדות

אויפ'ן פּראָצעס אין ראַדאָם

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

זיינע ערקלערונגען דעקען זיך כמעט מיט דעם בעשולדיגונגס־אַקט, דאָ שטעלט דער קאָמיסאַר פעסט, אַז די **אַגיטאַציע און טעראָר** **פון דער ענדעקישער אָרגאַניזאַציע אין פשיטיק** זענען געפיהרט געוואָרען נאָך לאַנג פאַר די בעקאַנטע געשעהענישען. ער גיט אַן איבערבליק די דאָזיגע אונרוהען, וועלכע האָבען געטראָגן דעם כאַראַקטער פון אָרגאַניזירטע עקס־ ס'זענען אויך געווען פאַלען פון אי־ שניידען די טעלעפאָן־פאַרבינדונג.

— לויטצנס, זאָגט דער עדות, האָט זיך די לאַגע די יודען אין פשיטיק פאַרבעסערט צוליב דעם, זיי האָבען בעקומען אונטערשטיצונג פון אמע־ און פון פאַרשידענע הילפס - קאָמיטעטען פון

אַדוו. מאַרגאָלים: פון וואַנען וויסט דאָס דער הער קאָמיסאַר?

דער עדות גיט נישט אויף דער פראַגע קיין ענט־ ער.

אַדוו. מאַרגאָלים: צי האָט דער ראַדאָמער אויספאָרשונגס־אַמט געהאַט ידיעות וועגען דעם, אַז די יודען אין פשיטיק פאַרמאָגען געווער?

קאָמיסאַר מיקע: לויט אונזערע ידיעות האָבען די יודען אין פשיטיק נישט געהאַט קיין געווער.

דער צווייטער עדות איז דער ליטער פון דער פּאָליציי־וואַך אין פשיטיק, מאַימאַס. ער שילדערט דעם פערלויף פון קריטישען טאָג אַזוי ווי דאָס איז אָנגעגעבען געוואָרען אין בעשולדיגונגס־אַקט.

אַדוו. באַשענצקי (ענדעק) נעמט דעם דאָ־ עדות אויף אַ קרייץ־פערהער, פון וועלכען ער־ אַרויסבעקומען, אַז פאַרן 9 מערץ און פאַר דער מאָרדונג פון וויעשניאַק'ן זענען אין פשיטיק קיין אַנטי־יודישע עקסצעסען נישט געווען.

דער עדות גיט בריינטע ערקלערונגען וועגען דעם, אין פשיטיק זענען **פאַר דעם קריטישען** **טאָג פאָרגעקומען ערנסטע עקסצעסען.** ערקלערט, אַז דורך דער צייט ווען ער האָט אַמ־ אין פשיטיק פון 1 פעברואַר ביז'ן 9 מערץ האָט ער צונויפגעשטעלט 15 פּראָטאָקאָלען פאַר אַנ־ טי־יודישע אַרויסטרעטונגען.

דער עדות דערציילט ווייטער, אַז דעם 9 מערץ, זענען אָנגעקומען קיין פשיטיק 4000 פּויערים, בעת די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין פשיטיק מיט נשים און קינדער בעטרעפט 3000 נפשות, אין דעם־ זעלבען טאָג איז **די פּאָליציי־וואַך געווען** **בלאָקירט אין פערלויף פון 20 מינוט** דורך דעם קריטישען המון.

דאַן ווערט אויסגעהערט דער פּאָליציאַנט בראַ־ אַמשעווסקי, וועלכער גיט ערקלערונגען וועגען דעם אַזוי וויעשניאַק איז דערשאָסען געוואָרען, דאָס אַלץ איז שוין בעקאַנט פון דעם בעשולדיגונגס־אַקט און אויך פון די ערקלערונגען וואָס ס'האָט געגעבען וועגען דעם ענין דער יודישער אַנגעקלאַגטער שלום יחיאל לעסקאַ.

פּראָקוראָר: צי האָט איהר געזעהן ווער עס האָט געשאָסען?

עדות: איך האָב נאָר בעוויזען צו בעמערקען, אַז געשאָסען האָט אַ יונגערמאַן אין ברילען (ווי בעקאַנט טראָגט לעסקאַ ברילען).

דאַן ווערט אויסגעהערט דער פּאָליציאַנט **אַניאָלעק**. דער עדות דערציילט, אַז ער איז עטליכע מאָל, אַלס רייטער - פּאָליציאַנט געשיקט געוואָרען קיין פשיטיק צו אינטערווענירען אין די אונרוהען אויב ביי די ערשטע אַרויספאָהרען האָבען אָנטייל גענומען 3 ביז 5 פּאָליציאַנטען, זענען דעם 9 מערץ אַרויסגעפאָהרען 10. פון דערפריה אָן האָט ער געהאַט דינסט אין מאַרק. ער שילדערט דעם בעקאַנטען אינצידענט מיט דעם אַנגעקלאַגטען סמושעלקאָווסקי וועלכען ער האָט געוואָלט אָפּפיהרען אין דער פּאָליציי און דעם פערלויף פון די ווייטערדיגע געשעהענישען.

דאַן זאָגט ער, אַז ער האָט געזעהן ווי אַן'אַלטער יוד האָט געשלאָגען פּויערים מיט אַן'אייזען.

די אַדוואָקאַטען פון יודישען צד נעהמען דעם דאָזיגען עדות, צוליב זיין לעצטער ערקלערונג אויף אַ קרייץ־פערהער, זיי ווילען פון איהם אַרויסבעקומען ווי אַזוי דער יוד האָט אויסגעזעהן, צי ער געפינט זיך אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק, מיט וואָס פאַראַ אייזען דער יוד האָט געשלאָגען און אַזוי ווייטער.

דער עדות פּלאָנטערט זיך שטאַרק אין זיינע ערקלערונגען און אין זיינע ענטפערן זענען פיל סתירות.

די קריסטליכע אַדוואָקאַטען נעהמען אין שוץ דעם דאָזיגען עדות און בעווייזען, אַז ער אָריענטירט זיך נישט גוט, ווייל ער האָט בלויז בילדונג פון אַ פאָלקס־שול.

די יתומים פון ערמאָרדעטען מינקאָווסקי אין ראַדאָמער יתומים הויז (אין דער ערשטער רייה)

נאָך דער מיטאָג־הפסקה

נאָך דער מיטאָג־הפסקה ווערט אויסגעהערט דער פּאָליציאַנט מערטאַ פון דער ראַדאָמער פּאָליציי. ער דערציילט, אַז דעם 9 מערץ האָט ער געהאַט דינסט אויפ'ן מאַרק אין פשיטיק. אין אַ געוויסען מאָמענט האָט איהם דער פּאָליציאַנט אַניאָלעק גערופען צו־הילף, כדי צו בערוהיגען אַ פאַרשוין. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען סמושעלקאָווסקי. **וועלכער טעראָריזירט די קונים וואָס ווילען קויפען ביי יודען.** דער המון האָט דאַן אָנגעהויבען צו וואַרפען שטיינער אויף יודען און פּאָליציי. ער האָט אָנטיילגענומען אין אַריינשטויסען דעם המון אין דער וואַרשאַווסקאַ גאַס. אין אַ געוויסען מאָמענט האָט ער געזעהן ווי אימיצענס האַנד רוקט זיך אַרויס פון אַ פענסטער מיט אַ רעוואָלווער, פון וועלכען מען האָט געשאָסען. דאַן האָט מען אויך געשאָסען פון אַ פענסטער נעבען דער קירך, פון דעם דאָזיגען צווייטען פענסטער האָט געשאָסען אַ מאַנספּערשוין מיט אַ ביקס. דער דאָזיגער פּאַרשוין איז נעלם געוואָרען.

פּראָקוראָר: האָט איהר געזעהן ווער ס'האָט געשאָסען?

עדות קוקט זיך אַרום אויף דער בעשולדיגונגס באַנק און ענטפערט:

— איך קען נישט דערקענען דעם, וואָס האָט געשאָסען צווישען די בעשולדיגטע.

נאָך דעם עדות ווערט ערקלערט אַ הפסקה ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג. אויף דער נאָכמיטאָג־זיצונג זענען ווידער אויסגעהערט געוואָרען אַ גאַנצע רייהע עדות־פּאָליציאַנטען. זייערע ערקלערונגען זענען זעהר ענליך איינע אויף דער צווייטער און בעלאַסטען שטאַרק די יודישע אַנגעקלאַגטע. בעזונדערס לעסקאַ. די ענדעקישע אַדוואָקאַטען שטעלען די דאָזיגע עדות כמעט נישט קיין איין פראַגע. דאַגעגען נעמען זיי די עדות אין שוץ בעת דעם קרייץ־פערהער פון די פאַרטיידיגער מצד די יודען.

די יודישע אַדוואָקאַטען איז דאָך געלונגען פעסטצושטעלען בעדייטענדע סתירות. צווישען זייערע ערקלערונגען ביים אויספאָרשונגס - ריכטער און איצט אין געריכט.

דער עדות **וועגזשין** אַ פּאָליציאַנט פון ראַדאָם דערציילט, אַז ער האָט געזעהן אַ יונגערמאַן אין ברילען און טונקעלע מלבושים האָט געשאָסען פון פענסטער.

פּאַרזיצער: צי האָט די פּאָליציי געשאָסען פון רעוואָלווערען?

עדות: ניין, די פּאָליציי האָט נישט בענוצט קיין רעוואָלווערען.

דער געריכטס - פאָרזיצער הייסט דאַן אויסשטעלען 6 פון די בעשולדיגטע יודען און פרעגט וועגען זיי: **וועלכער פון זיי האָט געשאָסען?**

דער עדות ווייזט אָן אויף לעסקאַ'ן.

דער עדות נאָוויצקי אַ פּאָליציאַנט דערציילט אויך, אַז ער האָט געזעהן ווי מ'האָט געשאָסען פון פענסטער.

אַדוו. שימאַנסקי: ווי האָט אויסגעזעהן דער רעוואָלווער?

עדות: איך קען נישט גענוי שילדערן.

אַדוו.: וויפיל מאָל האָט מען געשאָסען?

עדות: איך האָב געהערט עטליכע שאָסען.

דער פּאָליציאַנט קוטשראָווסקי **ווייסט גאָר נישט וועגען קיין פערוואונדעטע אין פשיטיק.** יעדענפאַלס האָט ער זיי נישט געזעהן. ער האָט נאָר געזעהן פערוואונדעטע פּויערים.

אַדוו. קאָוואַלסקי דערפרייעט זיך זעהר מיט דעם דאָזיגען עדות. שמועסט זיך מיט איהם אַדורך און בעקומט פון איהם אַרויס, אַז די קריסטען זענען געוואָרען אָנגעפאַלען ערשט נאָכדעם, ווי וויעשניאַק איז גע'הרג'עט געוואָרען.

עדות קוכאַרסקי, אויך אַ פּאָליציאַנט, דערציילט אַז ער האָט געזעהן ווי אַן'אַלטער יוד האָט נאָכגעיאָגט מיט אַן'אייזען אין האַנט דריי פּויערים.

אַדוו. לעווין: צי האָט איהר נישט געזעהן ווי אַן'אַלטער יוד איז געלעגען אויף דער ערד און אויף איהם האָבען געטרעטען פּויערים און איהם געשלאָגען?

עדות: ניין איך האָב נישט געזעהן.

אַדוו. לעווין ווייזט דאַן אויף, אַז ביי דער אויספאָרשונג האָט קוכאַרסקי ערקלערט, אַז ער האָט דאָס יאָ געזעהן.

דערמיט ווערט די געריכטס־זיצונג געשלאָסען ביז היינט 8 אַ זייגער אינדערפריה.

יצחק פרידמאַן

איינער פון די יודישע הויפּט־בעשולדיגטע

דאָס הויז, וואו מינקאָווסקי איז ערמאָרדעט געוואָרען

לעאן בלום — פראנצויזישער פרעמיער

פ א ר י ז, 4 (ספ. טעל.)

אלס פארזיצענדער פון פארלאמענט איז אויסגעוועהלט געווארען הערריא. באלד דערנאך האט פרעמיער סארא זיך אנגעגעבען אין דימיסיע. פרעזידענט לעברען האט ארויסגערופען בלומען און איהם איבערגעגעבען די מיסיע צו שאפען דעם קאבינעט.

באלד דערנאך האבען זיך פאר'ן פרעזידענט פארגעשטעלט די מיטגלידער פון בלומס נייעם קאבינעט.

דאלאדיע איז אין בלומס קאבינעט וויצע-פרעמיער און מיניסטער פאר לאנד-פארטיידיגונג און אלס אויסערן-מיניסטער — דעלבא.

ערקלערונג פון פרעמיער בלום

פ א ר י ז, 4 (ספ. טעל.)

נאכ'ן פארשטעלען פון נייעם קאבינעט האט פרעמיער בלום אפגעגעבען פאר די פרעסע-פאר-שטעהער אַן ערקלערונג, אין וועלכער ער האט געזאגט, דער פאקט פון שאפען א רעגירונג פון צווישען עטליכע פארטייען, ברענגט מיט זיך א געוויסע צאהל פארפליכטונגען. די רעגירונג וועט זיך פארשטעלען שבת דעם פארלאמענט, אזוי ארום וועלען מיר שלאגען דעם נעשווינדיקייטס-רעקארד.

מארגען וועל איך האלטען א רעדע דורכן ראדיא וועגען די קאנפליקטען אויפן ארבייטס-געביט.

קאמיסיע אויף צו זאמלען געלד

ירושלים. פון דמשק ווערט מיטגעטיילט, אז לויט די אנווייזונגען פון „נאציאנאלען בלאק" אין סיריען זענען אין דמשק געגרינדעט געווארען 28 קאמיסיעס אויף צו זאמלען געלד פאר די געליטענע פון אראבישען שטרייק.

פראצעס פון די אויבערשלעזישע נאצים

ק א ט א וו י ץ, 4 (ספ. טעל.)

די היינטיגע געריכטס-פערזאמלונגען האבען זיך אנגעהויבען פון אויסהערען דעם בעשולדיגטען פארוויג, וועלכער ערקלערט, אז ער האט נישט געהערט צו דער נאציאנאל-סאציאליסטישער ארבייטס-בעוועגונג.

דער בעשולדיגטער בלינדא ערקלערט, אז ער האט געהערט צו דער ארגאניזאציע, נאר מיט'ן ציל, כדי זיך צו פארזיכערען ארבייט.

עס ווערען נאך אויסגעהערט א גאנצע רייה בעשולדיגטע, דאן ווערט די זיצונג אפגעלייגט ביז מארגען.

געדענק!
וואלאנאוו
מאכט רייך!

דאנציג — „א מיניאטור פון 3-טען רייך"

וו א ש י נ ג ט א ן (ימ'א) אין זיין לעצטען פאר-ריכט שטעלט פעסט דער אמעריקאנער פארבאנד פאר דער פארשונג פון אויסלענדישער פאליטיק, אז אין דאנציג הערשט א „פסחר וואקסענדער טעראר" און אז זינט היטלער איז געקומען צו דער מאכט אין דייטשלאנד, איז דאנציג געווארען א „מיניאטור פון דריטען רייך".

די ארבייט אין תל-אביב'ער צייטווייליגען פארט

תל-אביב. די ארבייט פון אויסלאדען סחורות אין צייטווייליגען תל-אביב'ער פארט גייט פיבער האפט אן. די לענג פון דער אייזערנער בריק האט שוין דערגרייכט ביז 60 מעטער און וועט פארלענגערט ווערען ביז 110 מעטער.

אויפן בעפעהל פון צאל-אמט איז געעפענט געווארען א צאל-קאסע, אזוי אז מען וועט די צאל-שטייערן מעהר נישט דארפען צאהלען אין דער תל-אביב'ער פאסט.

אונטערערדישע טעלעפאנען

ירושלים. ווי דער „הארץ" ווערט געוואויר, האט די פערוואלטונג פון פאלעסטינער פאסט און טעלעגראף שוין מיט עטליכע יאהר צוריק פער-לאנגט פון דער רעגירונג, אז זי זאל אסיגנירען די נויטיגע סומען, כדי צו אינסטאלירען די טעלעפאן קאבלען אונטער דער ערד. די רעגירונג האט אבער דערצו נישט געוואלט מסכים זיין. און ערשט איצט ווייל מאגלעכערווייז ווערען איבערגעשניטען די טע-לעפאן-ליניעס איבערן גאנצען לאנד. האט זי בע-שלאסען, דעם דאזיגען פראיעקט דורכצופיהרען. ווי מען גיט איבער, שטעהט דאס אנקומען פון אן'אפטיילונג רעגירונגס - אינזשינערען פון ענגלאנד אין צוזאמענהאנג מיט דער גיכער פערווירקליכונג פון דעם פלאן.

גרויסע שטרייק-בעוועגונג אין פראנקרייך

פ א ר י ז, 4 (ספ. טעל.)

די שטרייק-בעוועגונג אין פאריז פארשפרייט זיך אלץ אלס מעהר, ארויסרופענדיג אנ'אומ... דערונג נישט נאר אין די ארבייטער-קרייזען... אויף די גאסען פון דער שטאט.

א דענקמאל פאר חיים סאלאמאן

וו א ש י נ ג ט א ן, 4 (ימ"א טעלעגראם) דער קאנגרעס און דער סענאט האבען... שטימיג אנגענומען א רעזאלוציע צו שטעלען... דענקמאל חיים סאלאמאן, דעם פוילישען יוד... האט געהאט גרויסע פערדינסטען פאר דעם... ריקאנישען פרייהייטס-קאמף.

אונטערז שוץ פון קרייץ

ירושלים (ימ"א) ווי דער „דואר היום"... איבער, האבען קריסטליכע אראבער, וואס... טען צוזאמען מיט יודען אין עפענטליכע... טוציעס, דערציעהלט זייערע יודישע חברים... מוזולמענער האבען זיי געראטען... א גרויסען קרייץ אויף זייערע הייזער... קענען אונטערשיידען א נישט-יודיש... הויז. א צלם ווערט אויך אויסגעמאהלט... פארערשטער שויב פון קריסטליכע אויטאמאביל...

פערבאנד פון די יודישע שיף-געזעלשאפטען

תל-אביב. די דריי יודישע שיפס-... טען „פאלעסטיין שיפינג קאמפ." „... ללאיד" און „עתיד" האבען זיך פערא... א פערבאנד מיטן צוועק צו שיצען די אינטערעסן... פון די יודישע שיפס-ליניעס, ווי אויך... טערן דורך געמיינזאמע אנשטרענגונגען... ארבייטס - מעגליכקייטען און הערהרייכונגען...

Dr. med.
Jadokierski
כירורג פון ציהן אוי יאסלש...
Piotrkowska 164 tel 114-20.

וועגען דער יודישער ליטעראטור

(סוף פון דער 6טער זייט).

און מיר זענען צופרידען אז זיי אנערקענען אונז, און זיי, ווידער, זענען שוין צופרידען, אז די נאר „יונגע" ווי די היינטיגע טאלאנטפולע „יונגע" ב. גלאזמאן, פסח מארקוס, י. פריד, ה. נעלבוים און איבערהויפט די פאעטען, ווי נחום יוד, א. לוצקי, יעקב גלאטשטיין, א. לעיעלעס, ז. ווייגפער, ב. י. ביאלאסטאצקי, א. ניסענזאהן — אנערקענען זיי. אזוי איז דאס אלע מאל און אומעטום.

נאך מיין מיינונג, האט די יודישע ליטעראטור, נישהמענדיג אין אנבעטראכט אלע איהרע צעשטערם, אלע „ישובים", וואו זי שאפט זיך, האט דערגרייכט אזא הויך, אזא בריטקייט און אזא טיפקייט, אז זי קען זיך מעסטען אין אלע איהרע דימענסיעס מיט דער רייכסטער ליטעראטור אין דער וועלט. נישט נאר די פריהערדיגע, די דריי גרויסע קלאסיקער, ווי מענדעלע, שלום-עליכם, פרץ און נישט נאר די נעא-קלאסיקער, ווי מען רופט זיי — שלום אש, נאמבערג, ווייסענבערג, יונה ראזענפעלד, ל. שפירא, ז. ליבין, ל. קאברין, בערגעלסאן, נאר אפילו ספעקטאר און דינעזאהן יהודא שטיינבערג, און דער דור נאך זיי — מ. סטאווסקי, יואל מאסטבוים, י. ד. בערקאוויטש און פיל אנדערע, וואלטען אין יעדער ליטעראטור פארנומען א וויכטיגען פלאץ. וועגען די יונגע און די יונגערע האב איך שוין דערמאהנט; און מיט אזא טאלאנטפולען שרייבער ווי י. י. זינגער וואלט מען שטאלץ געווען אין יעדער ליטעראטור. און וואו זענען אונזערע גרויסע דראמאטורגען, ווי דוד פינסקי, פרץ הירשביין, אהרן צייטלין (אויך א בעדייטענדער פאעט), יעקב פראגער און פיל אנדערע — דא אין אמעריקע, אין פוילען, אין סאוויעטען-פער-באנד און וואו רעדן נישט!

וועגען אונזער פאעזיע איז דאך אפגערעדט נישט נישט נאר די פריהערדיגע, מען קען זאגען די אמאליגע, גרויסע פאעטען, ווי שלמה עטינגער, ש. בערג-שטיין, וואלף עהרענקראנץ, מיכל גארדאן, אברהם גאלדפאדען, טילוויז אליקום צונזער, קאצענעלבויגען (א מאדערנער פאעט נאך אין די צייטען פון די אלטמאדישע פאעטען, ער האט שוין געזונגען איבער ווייַן און איבער יוגנט, אוואנגארד פאר און אין יענער צייט); און גיט נאך צו אונזערע קלאסישער פאעטען, ווי א. וואלט-ליעסין, ביאליק אין יודיש, פרוג, מארים ראזענפעלד, יהואש, באווישאווער, דיד פרישמאן און זיין וואונדערליכען פאעמע „אופיר"

— און פרץ אליין אלס פאעט! — נאר אפילו די נעא-קלאסישע פאעטען, ווי דוד איינהארן, ז. סעגאר לאוויטש, מנחם באריישא, נחום יוד, ראלניק, י. י. שווארץ און אנדערע; די יונגערע, וועלכע איך האב שוין דערמאהנט, צווישען זיי אזעלכע קרעפטיגע טא-לאנטען ווי וו. יונין, אלף כץ, מ. סול, מ. בירנבוים בערייש ווינשטיין, ציליע דראפקין און אנדערע; דער באטערהומאריסט — דער פריהצייטיג פערשניטענער פון לעבענסבוים, דער אייגנארטיגער ארגינעלער יאסעל קאטלער; דער יונג-פערשטארבענער גרינ-שפאן, אונזער יונג-קלאסישער איהם צו לאנגע יאהר נפתלי גראס; דער מאדערנער אליעזר גרינבערג. די פאעטען פון „יונג-ווילנע" לייזער וואלף, ה. גראדע, סוסקאוויטש; די ווארשעווער און די פאעטען אין פוילען בכלל — ווי דער שוין דערמאהנטער אהרן צייטלין, ישראל שטערן, י. געלמאן, באמוע שנא-פער, רחל קארן, קאדיע מאלאדאווסקי; און די פא-עטען אין רומעניען: דער יונגסטער, יוסף טראכטענ-בערג און דער עלטסטער, דער קלאסיקער יעקב גרא-פער און יעקב שטערענבערג, און דערצו די דריי גרויסע קלאסישע פאעטען אין סאוויעטען-לאנד — כאריק, פעפער און האפשטיין, און די יונגע'ע, ווי פינינבערג, אליעווסקי, ראסין און פיל אנדערע — דאס צעטעל אליין, פאר די וואס זענען בעקאנט מיט די אלע לידער און פאעטען פון די אויסגערעכנטע, בלויז לדוגמא — דיכטער, איז שוין גענוג צו קוקען אפטימיסטיש און מיט פרייד נישט נאר אויף דער געגענווארט פון דער יודישער ליטעראטור בכלל, נאר אויך אויף איהר צוקונפט.

און אויב א ליטעראטור פון א פאלק קען נישט בעשטעהן פון בלויז בעלעטריסטיק, פארמאגען מיר א בעדייטענדע צאהל עסייאיסטען, פובליציסטען, קריטיקער און אפילו בעריהמטע וויסענשאפטליכע וואס האבען זייער טאלאנט און וויסען געווידמעט דער יודישער שפראך און דער יודישער ליטעראטור.

זאל נאר די וועלט אליין קומען צו זיך, און אין דעם גלויבען מיר אויך. די יודישע ליטעראטור אין אלע איהרע פארמען — אין ליד, ערציעהלונג און ארטיקעל און עסיי און אין איהרע וויסענשאפטליכע אפהאנדלונגען — האט גענוג געדינט דעם אידעאל פון וועלט-בעפרייאונג און וועלט-בענייאונג.

אין דעם פרט קען זי זיך אוודאי נישט שעהמען פאר די ליטעראטורען פון אנדערע פעלקער.

—*X*—

ארויסגעטריבען א דיבוק

(ענדע פון דער 10. זייט).

העט צום גערער רבי אין שטוב אריין און פלעגען זיך שטופען איינער איבערן צווייטען, פונקט אזוי ווי די חסידים פלעגען שטופען זיך מוצאי-שבת ביים געזעגענען זיך מיטן רבין. דער גערער רבי פלעגט יעדע נשמה אויספרעגען פארוואס זי איז פערטריבען געווארען פון יענער וועלט, און אזוי ווי אלע נשמות האבען זיך געאיילט, איז אויסגעקומען, אז דער רבי האט ווייניג נשמות מתקן געווען, און די קולות פון די נשמות זענען געגאנגען עד לב השמים, הגם די לעבעדיגע חסידים האבען דאס נאר נישט געהערט. ביז די נשמות האבען צווישען זיך אליין אפגעמאכט, אז יעדען פרייטאג פארנאכט זאלען קומען א פאר אנדערע, כדי דער גערער רבי זאל קענען בישלעכווייז זיי אלעמען געבען א תיקון.

„אויף מיר איז אויסגעפאלען דער גורל", האט דער דיבוק ווייטער דערציעהלט. „אריינצוקומען צום גערער רבין דעם לעצטען שבת פאר זיין פטירה. דאס איז געווען שבת פרשת פרה. איך בין דעמאלט געווען אין רבינס חדר צוזאמען מיט נאך א פאר נשמות, און ווען עס איז געקומען מיין רייה, האט מען טראגד שוין אנגעהויבען ליכט צו בענטשען, און דער גערער רבי האט זיך צו מיר אנגערופען:

„דו זעהסט דאך, אז די רביצין האט שוין ליכט געבענטשט!"...

„און אין דערזעלבער וואך איז דער גערער רבי נפטר געווארען. זינט דעמאלט וואנדער איך... פון איין ארט צום צווייטען און קען איך... נישט געפינען קיין תיקון, ביז איך האב זיך... טראכט: איך וועל אריינגעהן אין א גוף פון... צדיקים, כדי מען זאל מיר מוזען געבען א...

„דער דיבוק איז אזוי געזעסען אין מיט... היבשע פאר וואכען", האט דער אלטער חסיד... ענדיגט דערציעהלען די מעשה נורא. „דער... רבי האט זיך געטרייט איהם צו געבען א... בער פלוצלונג איז די פיליצער רביצין ארויס... צו לויפען מיט א בשורה, אז דער דיבוק איז... ארויס און דאס מיידעל פיהלט זיך אינגאנצ... סער.

און דער פיליצער רבי האט דערנאך... „מיר האבען זיך קיינמאל נישט אפגעגעב... אזוינע זאכען. אונזער דרך אין חסידות איז... ארויסצוטרייבען דיבוקים און הייליגען „נ... קרענק; אונזער דרך איז — צו לערנען... צו דינען דעם רבונו של עולם און ווי... אנ'אמת'ער חסיד. דערפאר דארף מען... וואס מען האט דא געזעהען און קיינעם דער... דערציעהלען....."

Gimnazjum i Szkoła Powszechna
I. KACENELSONA
43 ZAWADZKA 43
Telefon 151-79
מיט אנמעלדונגען פאר נייע שילער זיך ווענדען אין קאנצעלאריע, טאג-טעגליך פון 10 ביז 2 פארם. און פון 6 ביז 7 נאכמיטאג.

דאס נייע בוך
זי שפילט וויטער
פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער
— פון —
ח. י. בזשוסטאווסקי
צו בעקומען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט".
פיעטריקאווער 21.

Jeśli MYDŁO to tylko „WYGODA"

איבערציהונגען אין ארץ־ישראל

און עקספעדיציעס נאך
איז געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פינקטליך צו מעסיגע פרייזן

„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.

oddział w Łodzi
Narutowicza 13
tel. centrala: 250-15.

פארטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

Z prawami Gimnazjów Państwowych

Gimnazjum Żeńskie „WIEDZA"

i Prywatna Szkoła Powszechna L. MAGALIFOWEJ
ul. Prez. Narutowicza 17. tel. 175-38.
Kancelarja przyjmuje zapisy nowowstępujących uczenic codziennie od 9—14-ej i od 17—19-ej.
Egzaminy wstępne do wszystk. klas rozpoczynają się dn. 14 czerwca b.r.

CUKIERNIA

„ZRÓDŁO"

PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72
טעפפעהלט
אויסגעצייכנטע לארעס
צוזאמען מיט סארטי־מאסער און האפלעס א פארציע 35 גר.
יארסקע אוועבדברויטען
פון 4 גענג צו 1 זל.

Warszawskie

TOWARZYSTWO POŻYCZKOWE na ZASTAW RUCHOMOŚCI

Sp. Akc. Oddział w Łodzi, Zachodnia 31
(LOMBARD)

zawiadamia, że w dniu 23 czerwca 1936 roku i dni następnych od godziny 10-ej rano odbywać się będzie LICYTACJA przy ul. Zachodniej 31 w Łodzi, zastawów nieprolongowanych we właściwym terminie. Numery zastawów, podlegających licytacji, ogłoszone będą w „Kurjerze Łódzkim" w dniu 14 czerwca 1936 roku w numerze 162 i wywieszone w biurze.—

Zastawy niesprzedane na licytacji w pierwszym terminie, sprzedawane będą w drugim terminie, począwszy od dnia 25 czerwca 1936 roku.

Procenty należy wpłacać przed dniem 14 czerwca 1936 r., gdyż po tym terminie zastawcy dopłacą koszty probierni państwowej za cechowanie prób i za ogłoszenia.

מעטאל־בעטען

מאטראצען אלע ארט
קינדער־וועגעלעך
אין א רייכען אויסוואהל
וויזשימאטשקעס, אייז־קאסטענס, פעלד־בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. ג. קויפטמען
אמביליגסטן אין דער עלטסטער און רעעלסטער פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896
פאבריקס־לאגער:
לאדז, נארוטאוויטשא 11
טעל. 137-70
נערענקט דעם אדרעס! כ'בעזיץ קיין שום פיליעס.
ספעצ. רעפעראטור־ווערקשטעל און לאקירער.
בעמ.: ס'ווערן אויסגעפארגט פעלד־בעטן אויף זומערוואוינונגען

הערן־שניידער־אטעליער
מ. גראשיצער

85 קילינסקיעגא 85
הויף, רעכטע אפיצ., לעצטער איינגאנג
1־טער שטאק וואוינונג 19.
נעמט אן אלעראַרט בעשטעלונגען
צו גאנץ מעסיגע פרייזן
פאר ארבייטענדע געוויסע הנחות.
בעמערקונג: איך לערן צושניידן טעגליך פון 7 ביז 10 אין אוונט.

וויכטיג פאר
ברוך־קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען־ביין (הויקערס), פאראליזשען, ביין־שווינדזוכט, פלאטפיס און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען־ליידענדע.

פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגען ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב־הייל־באנדאזשען.

פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטען און גלייכהאלטערס.

געגען ביין־שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.

געגען שמערצענדע פלאטפיס ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען.

געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי־שטרימף לויט מאס.

קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלע הייל־ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד

א. פעטריקעוויטש, לאדז

9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
פויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזן ווערען

דאקטוירים־אפטיילונג

Dr.

Wajnberg

צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה 3-5 8-9 אוו.

ד"ר העללער

ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8-11 און פון 4-8 אוונט, זונטאג פון 10-2 מיטאג.
פאר פרויען – א ספעציעלער ווארטע־זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען

לעטשניצע

פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטן
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
וועגעריש־קראנקע, מענערשוועכע און הויט־קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס־סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל
א בעראטונג 3 זל.

אוירען, נאז און האלז און לונגען־קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועקס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאר־רישעס פון 9-2 און פון 4-8 אוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען־גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיעס

Dr. Ł. Łagunowski

specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-[illegible]
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz. w niedzielę i święta od 10—1.

Dr. med.

M. JAKOBSON

כירורג
ביינער־כירורג־ספעציאליסט
צוריקגעקעהרט
D-ra STERLINGA 22,
telefon 174-42.

DR. MED.

J. Szreiber

כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-95.
נעמט אן פון 2-3 נאכמ. און פון 5-7 אוו.

לעטשניצע

פאר וועגעריש־קראנקע
מענער - שוועכע און הויט־קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי־דאקטאר פון 11-1 און פון 5-7 אוונט.
א בעראטונג 3 זל.

Dr.

Szymon Grynberg

ווישניאווא גורא
(Willa Cyka) טעל. 26
נעמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 55, טעל. 168-58
אן פון 1—2 און פון 5—6 נאכמ.

Dr. med.

Ignacy Grynberg

אינערליכע קראנקהייטען
(ספעצ. פאר הארץ־קראנקהייטען)
CEGIELNIANA 17, tel. 174-1[illegible]
נעמט אן פון 6 ביז 7.30 אוונד.

Lekarz Dentysta

Jakób Botwinik

נעמט אן טעגליך פון 10 ביז 3 נאכמ. אין דער לעטשניצע „פאמאץ" רוג זגערזשער און לימאנאווסקיעגא 1, טעל. 101-29 און פון 4-10 אוונד אויף נארוטאוויטשא 13. —:— צוגענגליכע פרייזען פאר ארבייטסלאזע – הנחה.

Dr. med.

GUSTAW KOHN

געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03.
נעהמט אן פון 8-10 און פון 4-8 אווענט

Dr. med.

G. GERSZTAJN

ספעציאליסט פאר אויגען קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
אונבעמיטעלטע— לעטשניצע פרייזען
נעהמט אן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30 אוו.

DR. MED.

L. Pikielny

UROLOG

ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און אורין־קראנקהייטען
NAWROT 8, tel. 219-90
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג
צוריקגעקעהרט.

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו.

Dr. med.

M. GLAZER

ספעציאליסט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אוונד.
זונטאג און חגאות פון 10—12 בייטאג

Starszy Felczer

B. JOSKOWICZ

פולנאצנא 4, טעל. 141-86
נעמט אן טעגליך פון 8-11 און 4-6 נ"מ
טעגליך פאקען־שטעלען מיט פרישע קראוויאנקע.

Dr. med.

J. PIK

נערווען און אינערליכע קראנקהייטען ווי אויך סעקסועל נערווען ליידענדע
נעהמט איצט אן
24 זגערזשער 24
פון 4 ביז 6 נאכמ.
פריוואט וואוינונג: אל. קאשטשושקי 27
טעל. 175-50

Dr. med.

Niewiażski

ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Dr. M. ELJASBERG

Chirurg
PIOTRKOWSKA 80, tel. 117-87
צוריקגעקעהרט

Dr. med.

LEON FAMILIER

אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיעץ 37 (בענעדיקטא)

Dr. med.

Z. DATYNER

אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין־קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-12 און פון 6-8 אווענט

Dr. med.

J. Nadel

ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-20
נעמט אן פון 10-12 און פון 5-7 אוו.

…stępne doniedawna tylko zagranicą leczenie
…krytych i otwartych basenach solankowych
…żesz przeprowadzić obecnie w kraju, leczącej

w CIECHOCINKU (Sezon trwa do 31/X)

דאס מאדערנסטע
שיף-געשעפט
„ITE"
Łódź, Cegielniana 1
(róg Piotrkowskiej)
tel. 217-66
עמפפעהלט: אלע ארט
שיך
פון די נייעסטע פריי…
מאדעלען און סאליד־
סטע אויספירונגען. ערמעסי…

פלאנג-קינא-טעאטער
PRZEDWIOŚNIE
74/76 זשעראמסקיעגא
(רוג קאפערניקא)
היינט און מארגענדע טעג

…ג. גרויסע עמאפערע פון ליבע און אפסערונג א… היינט און פאלגענדע טעג!
„די העלדען פון סיביר"
פילם געשאפען אויפ'ן גרונד פון די איבערלעבענישען פון די פרייוויליגע פון דער 5-טער סיבירער דיוויזיע.
…kiewicz, A. Brodzisz, E. Bodo, M. Cybulski, K. Junosza-Stępowski :אין די הויפטראלען
אנהייב 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג א 12 זייגער בייטאג.

CORSO
היינט פרעמיערע! RONALD COLMAN i JEAN BENNET היינט פרעמיערע
דער מענש, וועלכער האט געשטורעמט א באנק אין מאנטע קארלא
דעמאן פון האזארד — אינטריגע און ליבע — שעהנקייט און הומאר
די שטערנס פון בראדוואי
אין די הויפטר. …Evans, F. Morgan, J. Cooper
אנהויב טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און …
די פרייזע זענען ווייטער …

KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2
היינט פייערליכע פרעמיערע!
„ANNAPOLIS" (Bengali na morzu)
Ryszard Cromwell
א פילם, וואס האט ענטציקט די וועלט אין … Ernest Lubicz :רעזשי
אין דער הויפט-ראלע:
אנהויב 4 נאכמ. זונטאג 12 בייטאג.
KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1

קאמעדיע … פילם פון גרויסע ארטיסטישע … Józef Lejko :רעזשי
…lerówna, Zacharewicz, Samborski,
…cz, Stępowski, Żelichowska, Znicz
Domięcki i Cybulski
פאטראנאט הנהלה און פרייקארטען זענען אונגילטיק
RÓŻA
די לעצטע 3 טעג!
מייסטערווערק!
פרעכטיגע פילם - טראנספאזיציע פון בעריהמטען מייסטערווערק פון
Stefan Żeromski
איינציגער פלאנג-קינא איז גארטען
RAKIETA
שענקעוויטשא 40 טעל. 141-22

היינט פרעמיערע!
אורעקגעטריבט א פרוי
פרעכטיגער פילם-דראמע און …
… MAUREN O SULLIVAN, JOEL MC. CRED, LEWIS STONE :אין די הויפטראלען Georg B. Smith :רעזשי
אויסערן פראגראם: … קאלירטע צייכענ-פילם און אקטואליטעטען
באלקאן 54 גר. | 1-טער פלאץ 1.09 זל. | 2-טער פלאץ …35
רעוואלוציע-רעדוקציע פון די פרייזען!
פלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנאנאנס ביז 15 ווערטער גור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס
נייטיג א מאניקורשיסטקע-אנדולא- מארקע אין איין פערזאן, קיין זאקאפאנע ביי גלאווגע. צו ערקונדיגען זיך ביי ש. סקורקע, נאוואמיעסקא 21, אין הויף 2.טען שטאק.

עס ווערט געזוכט א פראווינצער יונגערמאן צום אויסלערנען אנ'ארבייט און וועט אויך בעקומען גלייך געצאהלט. זיך מעלדען לוטאמירסקא 17 וו. 4.

ס'איז נויטיג פון זאפארט א קווא- ליפיצירטע געשיקטע קעלנערקע אין דער צוקערניע קושמיראק, שרודמיעסקא 11.

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע פריילין צו א 3-יעהריג יונגעל, ארויס- צופאהרען אין פענסיאנאט. רעפערענצען בעפאדערט. געוואונשען העברעאיש- קענטניסע. ווענדען: פילסודסקיעגא 76, וו. 6 פרייטאג, שבת … 9 ביז 4 …

ראקאלעז
פון זאפארט איבערצוגעבען צוליב אפרייזע אנ'איינגעפיהרטע מלעטשארני… ביליג דירה-געלד. … צו פערקויפען א גארדעראבע און … ערפאהרען פולנאצנא 17 אין געוועלב.

אנ'ארט צו שלאפען פאר איין פערזאן ביליג דירה-געלד. ערפאהרען פיעטריקאווער 36, וו. 21.

צו פערדינגען שרודמיעסקא 61 א פראנטאווע וואוינונג פון צוויי צימער און קיך מיט בעקוועמליכקייטען 2-טער שטאק. ערפאהרען נאוואמיעסקא 18, רענענסבערג.

אנ'ארט צו שלאפען פאר 1 אדער 2 יונגעלייט אין א בעזונדער צימער מיט בעקוועמליכקייטען. צו ערפאהרען זאוואדזקא 7, פארטער, וו. 6.

צו פערדינגען א פארטער-לאקאל פון 4 פענסטער. בעזונדערע געביידע פאר שטרימף אדער סוויטער, עווענטועל אויף עפעס אנדערש. פריש רעמאנטירט. צו ערפאהרען ביים וועכטער קילינ- סקיעגא 21.

א פראנט-צימער, זעמטליכע בע- קוועמליכקייטען אפצוגעבען, פאמארסקא A 41 וו. 1.

צו פערמיטען א גרויס צימער מיט 2 פענסטער פאר 2 פערזאן מיט רעכט צו בענוצען די קיך. צעגעלניאנע 15, וואוינונג 31.

אבצוגעבען א צימער פאר 1 אדער 2 יונגעלייט עווענטועל פאר א פארפאלק. צו ערפאהרען פאמארסקא 25, וו. 93.

פאבריקס-לאקאלען 3 זייטען ליכט מיט צענטראל-בעהייצונג און טראנסמי- סיעס ביליג צו פערמיטען. צו ערפאהרען טעל. 193-74.

א פראנטאווע לאקאל מיט 3 וויס- …וועס ביליג דירה-געלד. צו ערפאהרען זגערזשער 59, מלאווער. ווי אויך א שטוב און א קיך צו פערמיטען.

פערשידענעס
פאר 8 זל. א חודש לערנען מיר אוים גרינד- ליך בוכהאלטעריע, סטענאגראפיע, האנדעלס- קארעספאנדענץ, מאשין-שרייבען מיט דער קאנ סטרוקציע, ארדנען איין אויך בילאנסען און פיהרען אויך ביכער צו ביליגע פרייזען קי- לינסקיעגא 50, קווער-אפיצינע 1-טער שטאק.

עס ווערט געזוכט צו קויפען א שרייב-מאשין אדער אויף אפצאהל. עס קען זיין א גענוצטע. מיט אפערטע זיך צו ווענדען ביי י. ווייסבערג, צעגעלניאנא 30 פארטער רעכטס, 2-טער איינגאנג.

אכטונג, סוויטער-מאכער! איך נעם אן צו שפולען בוימוואל מיט פאראפי- אפאראטען ביליג, אויך א 3 פאדימדריגן אבערלאק „אוניאנס" צו פערקויפען ביליג נאוואמיעסקא 26, וו. 37.

א געזיכערטע פרנסה! א איינגע- פיהרטע פראצאוניע פון גארסעטען פראנט- געוועלב אין בעסטען צענטרום פון שטאט מיט א בעסערע קליענטעלע זוכט א שותפ'טע מיט קאפיטאל, צו פערגרעסערן דאס געשעפט. צו ערפאהרען נארוטא- וויטשא 34.

אקאדעמיש געבילדעטער הער, ספע- ציאליטעט: ענגליש, דייטש, פראנצויזיש, העברעאיש און חכמת ישראל זוכט א שטעל אלס הויז-לעהרער אין א בעסע- רער יודישער פאמיליע. אפערטען אין אדמ. „נ. פאלקסבלאט" אונטער „דאקטאר"

„CZERWONY DWOREK" Pensjonat dla dzieci i młodzieży R. Rozenówny, Wiśniowa-Góra—Stróżew, zapewnia doskonały wypoczynek wakacyjny. Zgłoszenia Zachodnia 59, tel. 160-81 lub na miejscu.

Freblanka wyjeżdża do Głowna z kilkoma dziećmi od lat 6 do 9, ma jeszcze 2 wolne miejsca. Opieka troskliwa. Cena przystępna. Wiadomość: Stella Rawicka, zastać Sienkiewicza 9, m. 35 między 9 a 2-ą pp.

Zameldowania, wymeldowania w Ubezpieczalni Społeczeej uskuteczniam za zwrotem kosztów tramwajowych. — Telefon 166-78, Pomorska 6, m. 21.

פארשריפטליכע פייערלעש-אפאראטען (Gaśnice płynowe) נייע און גענוצטע, ווי אויך פילונגען (Ładunki) צו אלע טיפען אפאראטען צו מעסיגע פרייזען מ. באטשאן, פאמארסקא 25, רעכטע אפ. 1. איינגאנג, 1. שטאק, וו. 28. איך קויף גענוצטע פייערלעש-אפאראטען. טעל. 166-27.

Zaginiony został kwit zaliczeniowy wydany przy Biuro Ekspedycyjne Przedborskiego Piotrkowska 23 na imię Kokiela Równe na sumę zł. 65.— Kwit unieważnia się.

געגען שווייס פון די פיס, געגען אדמשיסקעס, געגען וואנצען, נוצט נאר דעם שוין 25 יאהר בעוואוסטען פראשעק פראשעק-פלאסטער פלין „ראדיקאל". פרייז נור 20 און 30 גר. ביים ציימונגס-פער- קויפער פיעטריקאווער 10.

א שדכן, וועלכער פערקעהרט אין בעסערע הייזער קען זיך מעלדען פאלוד- ניאווע 86, וו. 10. 5218

ווער עס וויל דינגען א קיאסק אויף פאפיראסען, זאל זיך ווענדען פיעטריקא- ווער 59, וו. 20 פון 4—6 נאכמ.

א פלאץ אין א זעהר גוטען צענטרום פאר בוי-צוועקען, עווענטועל פאר האנ- דעל ביליג צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי בראזשאק, 11 ליסטאפאדא 7 וו. 14 אפיצינע פארטער.

איבערצוגעבען א שפול-מאשין מיט א מאטאר אין בעסטען גאנג, ביליג. פיראמאוויטשא 7 ביי דיקמאן. 5222

Włodzimierzów k. Piotrków
Dobrzyński פענסיאנאט
Willa Bohdanka
עמפפעהלט זוניגע צימערן, ערשטקלאסיגע כשר'ע קיך, ראדיא, פלאזשע א.א. פיינע בעדינונג. ערמעסיגטע פרייזען.

צו פערקויפען א שלאף-… קרעדענס און טיש מיט שטולן … ווירדיג. ערפאהרען: פיעטריקאווער … וואוינ. 11.

א קוואליפיצירטער שטריק… אן ארבייט אויף 7, 8, 10 … שטריק-מאשינען. אפערטען … „M. T." אין אדמיניסטראציע.

א סוויטער-מאשין 9/70 … בעסטען צושטאנד פרייזוו… קויפען, האלע קאשטשעלנע 6…

צוליב אפרייזע צו פערקויפען … דעראבע מיט דריי טירען מיט … שפיגעל אינדערמיט און א … מיט מיר שטילען. פרייז — 100…

זעהר אנ'ענערגישער זעקט… אנצונעהמען איינציגע הייזער … ניסטראציע געגען גאראנטיע, … עווענטועל בלויז מעלדונגען … אונטער „R."

דער בעוואוסטער רעסטא… שולק האט אזוי ווי פאריאהר… עפענט א פענסיאנאט אין קרא… „נאווא-פאלעסטינקא" ווילע … געזונדע וואלדיגע געגענד, … געשמאקע און גוטע מיטאגן.

אכטונג! ווער עס וויל … עלעגאנטסטע היטען צום … אויך ווי אויך די בע… Hückel היטלען, שילער-היטלען … נור אין בעוואוסטען הוט-… „Szerlauns" פיעטריקאווער … און איבערצייגט אייך! … געשעפט געשלאסען.

איך נעהם אן אויפ… טריקאטאזש-מאשין 10/80 … ערפאהרען נאוואמיעסקא 26 …

…Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג, 5 יוני
ט"ו סיון תרצו

זון-אויפגאנג 3.15
זון-אונטערגאנג 7.54
ליכט-צינדען: 7.35

שותפות מיט בעגרעניצטער האפטונג

פון אדוו. ע. שעסקיי.

א שותפות מיט בעגרעניצטער האפטונג איז זעהר אפט א פארם פון פיהרען אן אונטערנעהמונג און דעריבער איז זעהר וויכטיג פאר יעדען סוחר און אינדוסטריעלער זיך צו בעקענען מיט די כאַראַקטעריסטישע קענצייכען פון אזא שותפות:

דער סוחר און אינדוסטריעלער, וועלכער שליסט אזא שותפות דארף וויסען וואס פארא רעכט און פליכטען ס'דרינגען ארויס פאר איהם פון דעם דאַזיגען שותפות, וועלכע זענען די מעלות און וועלכע די חסרונות און וואס פאר שטייער-פאלגען עס דרינגען ארויס פון א שותפות מיט בעגרעניצטער האפ־טונג.

אלזא קודם-כל דארף מען בעטאנען, אז דער יסוד פון א שותפות מיט בעגרעניצטער האפטונג איז אז די שותפים זענען נישט פעראנטווארטליך פערזענ־ליך פאר די חובות פון דעם שותפות-געשעפט, אבער שוין דא דארף מען אונטערשטרייכען די אינאוואציע, וועלכע ס'האט אריינגעפיהרט דאס נייע געזעץ וועגען שותפותן מיט בעגרעניצטער האפטונג, דהיינו די מיטגלידער פון דער פערוואלטונג זענען פעראנט־ווארטליך פערזענליך און סאלידאריש פאר די חובות פון דעם געשעפט, אויב די עקזעקוציע געגען דעם שותפות-געשעפט וועט זיך ארויסווייזען פאר נישט ערפאלגרייך. דער דאזיגער פארשריפט האט אויס־געשטראכען אייגענטליך דעם פרינציפ פון א שותפות פון בעגרעניצטער האפטונג און האט איהם אויסגע־גליכען מיט א געוועהנליכער פירמע-שותפות, אויב ס'האנדעלט זיך וועגען דער פעראנטווארטליכקייט פון די פערוואלטונגס-מיטגלידער.

ס'איז, אמת, פערהאן א קלאוזול, אז א מיט־גליד פון דער פערוואלטונג קען זיך בעפרייען פון דער פעראנטווארטליכקייט, אויב ער וועט אויפווייזען, אז אין דער געהעריגער צייט איז אריינגעטראַ־גען געווארען וועגען אן אפדלאַשטש, אדער ס'האַ־בען זיך אנגעהויבען אויסגלייכס-אונטערהאנדלונגען. דאס זענען אבער זעהר זעלטענע פאלען, אזוי אז אין תוך גענומען איז א פערוואלטונגס-מיטגליד אין אזא שותפות פעראנטווארטליך סיי פאר די פריוואט־חובות און סיי פאר די שטייער-חובות, אויב מ'קען פון דעם געשעפט נישט איינציהען די חובות דורך אן עקזעקוציע.

דער איינלאגס-קאפיטאל פון דעם שותפות קען נישט זיין קיין קלענערער ווי 10 טויזענד זלאטעס, דער אפמאך פון דעם שותפות דארף געשלאסען ווע־רען אין דער פארם פון א רעיענטאלען אקט אונטער דעם ריגאר פון אנולירען איהם. דער געשלאסענער שותפות מוז איינגעשריבען ווערען אין האנדעלס־רעגיסטער, מ'דארף בעטאנען די פארשריפט, לויט וועלכער אויב דער געשלאסענער שותפות איז נישט רעגיסטרירט געווארען אין פערלויף פון 6 חדשים, פערלירט זי די פערפליכטענדע קראפט.

דאס אפזאגען זיך פון אנטייל אין דעם שותפות פערלאנגט א שריפטליכע פארם און קען אפהענגיג געמאכט ווערען פון דער ערלויבניש פון די שותפים, די ערלויבניש מוז געגעבען ווערען שריפטליך.

דא איז כדאי צו בעמערקען, אז פאר די חובות פון יעדען שותף קען ארויפגעלעגט ווערען אן ארעסט אויף זיין אנטייל און דער דאזיגער אנטייל קען פערקויפט ווערען דורך אן עקזעקוציע.

אויב דאך אפזאגען זיך פון אנטייל איז אבהענ־גיג פון דער ערלויבניש פון דעם שותפות-געשעפט האט דאס שותפות די בכורה ביים קויפען דעם אנטייל, צו וועלכען ס'איז געריכטעט די עקזעקוציע, ביים איבערגעבען אן אנטייל איז דער קויפער פער־אנטווארטליך פאר'ן געשעפט סאלידאריש מיט'ן פער־קויפער פאר די חובות פון דעם פערקויפטען אנטייל.

די פערוואלטונג בעשטעהט פון איין אדער מעהר מיטגלידער, דערביי קענען אין דער פערוואל־טונג בעשטימט ווערען פערזאנען צווישען די שותפים אדער פון פרעמדע.

כאראקטעריסטיש איז די פארשריפט, וועלכע איז נוגע דער פראקורע, און נעמליך: דאס בעשטי־מען א פראקורע פערלאנגט דעם הסכם פון אלע פער־וואלטונגס-מיטגלידער, אפרופען א פראקורע קען יעדער פערוואלטונגס-מיטגליד.

זעהר וויכטיג זענען די פארשריפטען, וועלכע זענען נוגע דעם שותף פון דער מינדער־הייטס-רעכט אין דעם שותפות און נעמליך: א שותף וועלכע האט אין זיין אנטייל א צענטעל פון איינלאגס-קאפיטאל קען פערלאנגען צונויפצורופען אן אויסערגעוועהנלי־כע פערזאמלונג ווי אויך ארויפצושטעלען פערשי־דענע פראגען אויף דער טאג-ארדנונג פון דער נאהענטסטער פערזאמלונג, אויב אין פערלויף פון 2 וואכען פון טאג ווען די דאזיגע פערזאמלונג איז פארגעשטעלט געווארען וועט נישט צונויפגערופען ווערען קיין אלגעמיינע פערזאמלונג קען דאס רע־גיסטראציע-געריכט בעפולמעכטיגען די שותפים, וועל־כע טרעטען ארויס מיט דער דאזיגער פאדערונג אליין צונויפצורופען די דאזיגע פערזאמלונג.

צום שוץ פון דער מינדערהייט געהער אויך די פארשריפט, וועלכע זאגט, אז יעדער בעשלוס פון די שותפים, וועלכע איז אנגענומען געגען די פאר־שריפטען פון געזעץ, אדער געגען די גוטע זיטען פון סוחרטום, קען איינגעקלאגט ווערען אין געריכט דערביי דינט דאס דאזיגע רעכט יעדען שותף.

דאס שותפות איז פערפליכטעט צו פיהרען ריכטיגע האנדעלס-ביכער, דערביי זענען די מיט־גלידער פון דער פערוואלטונג פעראנטווארטליך פארן געהעריגען פיהרען פון די ביכער. די ליקווידאציע פון דעם שותפות פערלאנגט א זעהר שווערע פראָ־צעדור. בעת דער ליקווידאציע פון דעם שותפות ווערט געפיהרט אונטער דער פירמע פון דעם שותפות מיט א צושלאג „אין ליקווידאציע". די ליקווי־דאטארען זענען די מיטגלידער פון דער פערוואלטונג אויב דער אפמאך פון שותפות אדער דער בעשלוס פון די שותפים ענטהאלט נישט קיין אנדערע פאר־שריפטען, אין די פאלען ווען וועגען דער ליקווידאציע דעצידירט דאס געריכט, קען דאס געריכט בעשטי־מען ליקווידאטארען.

שותפותן מיט בעגרעניצטער האפטונג אין זייער איצטיגער פארם גיבען אבסאלוט נישט קיין גאראנ־טיעס, אז פאר די חובות פון דעם שותפות וועט נישט פעראנטווארטליך זיין דער שותף, וועלכער געהער אין דער פראקטיק צו דער פערוואלטונג. פון דער צווייטער זייט קען מען פאר פריוואטע חובות פון א שותף צוקומען צו זיין אנטייל אין דעם שות־פות-געשעפט, אזוי אז די לפנימדיגע אפגעזונ־דערטקייט פון דעם שותפות-געשעפט איז אין א בעדייטענדער מאס נאר א פיקציע.

וואס שייך דער שטייער-זייט, איז קודם-כל די בוכפיהרונג פון דעם שותפות זעהר קאמפליצירט און דער הכנסה-שטייער ווערט געצאהלט צוויי מאל: איין מאל בעצאהלט דאס געשעפט אלס אזעלכע, דאס צווייטע מאל יעדער פון די שותפים פון זיין הכנסה, די פענסיעס, וועלכע ווערען גענומען דורך די פערוואלטונגס-מיטגלידער פאר ארבייט, אפילו אזעלכע, וועלכע האבען קיין שום שייכות נישט מיט די אמטען אלס פערוואלטונגס-מיטגלידער, ווע־רען צוגערעכענט צו דער הכנסה, אין דער פראקטיק קען אויך למשל א פאל, ווען די פענסיעס, וועלכע ווערען גענומען דורך די שאפערען-פערוואלטונגס־מיטגלידער פאר דער שאפערען-ארבייט ווערען צו־גערעכענט צו דער הכנסה און די ארבייטער האבען געצאהלט שטייער פון דער פענסיע און דאס שותפות געשעפט הכנסה-שטייער, אזוי, אז פון שטאנדפונקט פון דער שטייער-בעלאסטונג, איז אזא פארם פון א שותפות נישט זעהר גינסטיג.

וואס שייך דער עקזעקוציע פראקטיק פון דער שטייער-מאכט, איז אין דער בעציהונג צו אזא שותפות אנגעווענדעט א זעהר ריגאָרעזישע עקזע־קוציע, ווייל די שטייער-מאכט האט מורא פאר דעם נישט גרייפבארען פערמעגען פון דעם שותפות און וועגדעט אן פערהיטונגס-מיטלען אין דער גאנצער ברייט, די „אופאמגיעניעס" ווערען צוגעשטעלט גלייכ־צייטיג מיט א „זאיענטשע", ראטעס ווערען געגעבען זעהר קורצע א. אז. וו.

אזוי שטעלען זיך פאר אין אלגעמיינע שטריכען די כאראקטעריסטישע צייכענס פון שותפותן מיט בעגרעניצטער האפטונג, ליידער ערלויבען נישט די ראהמען פון א צייטונגס-ארטיקעל צו בעריהרען א גאנצע רייהע זעהר אינטערעסאנטע פראגען, וועל־כע זענען פערבונדען מיט דער עקזיסטענץ פון אזא שותפות.

צו אלע!!!

די נישט לאנג פארגעקומענע ציהונג פון דער 4-טער קלאס מלוכה-לאטעריע האט זיך פערענדיגט מיט א גרויסען ערפאלג פון אונזערע ג' שפילערס!
נאך א גאנצע רייהע געווינסען ווי:
צו זל. 5,000, 10,000, 25,000, 30,000 א. א. וו.
האבען אונזערע שפילערס אויך געוואונען דאס גרויסע געווינס

100,000 זל. אויף נומער 138310

מיר ראטען דעם קויף פון לאסען 1-טער קלאס נישט אפצולעגען!

ג. יאטקא

פיעטריקאווער 22
פיעטריקאווער 66
נאוואמיעסקא 1

די ציהונג שוין איז די נאהענטסטע טעג!

קליינע און מיטעלע טעקסטיל אינדוסטריע — אהן רויה-שטאפן

די לאגע אויפ'ן מארק פון רויה-שטאפען זיך נאך מעהר פערערגערט

(אג) די לאגע אויפן לאדזער רויה-שטאף מארק האט זיך נישט נאר נישט פערבעסערט, נאר להיפוך זיך נאך מעהר פערערגערט ארויסרופענדיג שוין עפעקטיווע היזקות פון די הענדלער און פראָדוציר־טען. בעזונדערס אין א שווערער לאגע געפינט זיך איצט די קליינע און מיטעלע טעקסטיל אינדוסטרי. די שטעלונג פון דער דעוויזען קאמיסיע, וועלכע האט ווי בעוואוסט, אין דער לעצטער וואך אפגע־וואָרפען, אָדער אָפּגעלעגט אויף דריי חדשים די פארשלאגען וועגען צוטיילען דעוויזען, איז לויט דער מיינונג פון די באוואוסטע הענדלער פשוט א טויט-קלאפ פאר דער מיטעלער און קליינער אינ־דוסטריע. די דאזיגע שטעלונג איז צוגעפאסט צו די בעדינגונגען אין וועלכע עס ארבייט די גרויסע אינ־דוסטריע און רעכענט זיך אבער לחלוטין נישט מיט דער ספּעציפּישער סיטואציע פון דער קליינער און מיטעלער אינדוסטריע.

די שפאנונג אויפן רויה-שטאף מארק פון דער קליינער און מיטעלער אינדוסטריע ווערט נאך פער שארפט דורך דער שטעלונג פון די אויסלענדישע באַוואָל-אגענטען. עס האנדעלט זיך אין דעם וואס די לאדזער איימפּארט פירמען וואס וועלען בּרענ־גען רויה-שטאפען ווילען געבען אלס משכּון די אגענטען ביז צום מאמענט, ווען זיי וועלען בעקומען דעוויזען, פוילישע זלאטעס, דערביי איז די סומע וואס זיי לייגען פאר מיט 50 פראצענט העכער ווי דער פאקטישער בעטראג. דאך ווילען די אגענטען העררויף נישט איינגעהען. די לאגע ווערט דעריבער שארפער פון טאג צו טאג צוליב דעם וואס די אויס־לענדישע פירמען, מורא האבענדיג פאר קאמפליקא־ציעס אויף אונזער מארק, ווענדען אן נייע פער־שארפונגען.

די לעצטע טעג שמועסט מען אין לאדז, אז די א מפארטערען בעקומען נישט קיין ווויזען צו דעקען זייערע התחייבותן פאר די טראנזאקציעס, וואס זענען געשלאסען געווארען ביזן 27טען אפריל. פערשטעהט זיך, אז אזעלכע קלאנגען רופען ארוים א פאניק ביי די אויסלענדישע אגענטען, אין רעזול־טאט האלטען די אויסלענדישע פירמען אב דאס א־רויסשיקען ווייטערדיגע פארטיעס רויה-שטאפען.

די אלע שוועריגקייטען אויפן מארק האבען גורם געווען צו זעהר א שטארקע טענדענץ פון די פרייזען. אין דער לעצטער וואך זענען די פרייזען אויף באַוואָל רויה-שטאף און אפפאל געשטיגען אויף 20 פראצענט.

ס'איז איינער פון יענע...

פון אט די לייט, וואס בושעווען איצט ארום

(א) נעכטען איז אינם שטאטישען געריכט פאר־געקומען א פראצעס פון 2 בעקאנטע סקאנדאליס־טען דעם 26-יאהריגען זעגאן טושענשיאק און דעם 20-יעהריגען טשעסלאוו יענדזעיטשאק.

די דאזיגע צוויי חברהלייט האבען זיך דעם 24טען מאי ה. י. לשם קוראזש אנגעטרינקען מיט בראנפען און זענען אוועק אין די האנדעלס-האלעס אויף פיעטריקאווער 315 „מאכען ארדנונג".

זיי האבען חארט אזוי לאנג געסקאנדאלשוועט (ס'הייסט אזוי אידעל „טעסקאנדאלעוועט") ביז דער פערוואלטונג פון די האלעס אלפרעד טעפּאל האט זיי אויפגעפאדערט זיי זאלען גיין געזונדערהייט און ברעכען הענד און פיס...

האן האבען זיך די פויגעל-בחורים א ווארף גע־טון אויף איהם מיט מעסערס און ער האט זיך גע־מוזט ראטעווען מיט אנטלויפען.

ער האט תיכף טעלעפאנירט נאך פאליציי, און מ'האט זיי סוף כל סוף פערהאלטען און אריינגע־זעצט.

ווי געזאגט איז נעכטען פארגעקומען זייער פראצעס און זיי האבען בעקומען א פסק דין — צו 6 חדשים טורמע.

אז טושענשיאק האט דערהערט דעם אורטייל, איז ער צוגעלאפען צו דעם ריכטער-טיש און אויף א מיאוסען אופן אויסגעזידעלט דעם ריכטער טי־לינסקי. עס איז ענטשטאנען א גרויסע מהומה, און פאליציי האט ממש אויף די הענד ארויסגעטראגען דעם כוליגאן. און צוריק איהם אריינגעזעצט אין ארעסט...

בלאט וועט איהם די זאך נישט אפגיין.

בילליגע רייזעס
קיין ארץ-ישראל
גוטע בעדינגונגען. פינקטל. בעהאנדלונג

קיין וויען 8/6 פון 75 זל. אן
דורך 7 ימים אויף „האשטשושקא"
12/6 פון 400 זל. אן.

אויסלענדישע הנחה-קוראציע-פעסער
קיין עסטרייך, טשעכאסלאוואקיי און
יוגאסלאוויען, ווי אויך אין אלע אנד. לענדער

פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"
אויספלוגען קיין רוסלאנד.

אינפארמאציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע-ביורא
Union Lloyd
PIOTRKOWSKA 42,
telefon 107-87

דער וואיעוואדע אויף א לוסטראציע

(א) נעכטען האט געווייצט אין זגערזש דער וואיעוואדע, ה' האוקע-נאוואק, וואו ער האט לוס־טרירט די ביורא פון דער שטאט פערוואלט. ונג., די פאליציי-קאמיסאריאט און דעם פאליציי-פאס אין פראבאשטשעוויטש.

וויצע-מיניסטער יאשטשאלט

אלס היפאטעק-שרייבער אין לאדז

(א) פון מאסגעבענדע קרייזען דערוויסען מיר זיך, אז מיט'ן 1 יוני ה. י. איז נאמינירט געווארען אלס היפאטעק-שרייבער ביים לאדזער קרייז-געריכט דער לאנגיעהריגער לאדזער און ווילנער וואיע־וואדע, און קאצעטענס — דער מיניסטער פאר גע־זעלשאפטליכער שוץ — ה' וולאדיסלאוו יאשטשאלט.

דער געוועז. מיניסטער יאשטשאלט קומט קיין לאדז די קומענדיגע וואך, בכדי איבערצונעהמען זיין נייעם אמט.

וועגען דעם דאזיגען אמט האבען זיך בעמיהט א רייה וויכטיגע פערזענליכקייטען, און לסוף איז דער וואקירענדער אמט אנפערטרויט געווארען דעם געוועז. מיניסטער יאשטשאלט.

פינאנץ-עקספערטען

אויף פעסטצושטעלען שטייערען

(א) אין שייכות דערמיט, וואס עס פאסירען פאלען, אז די שטייער-צאהלערס ווערען אפט בעדרגעשאצט פון די אזויגערופענע „שאצערס", בעשטייט איצט אן אינסטיטוציע פון פינאנץ־עקספערטען („ביעגלי סקארבאווי"), וועלכע וועלען עקרוטירט ווערען פון בעהאוונטע קוואליפיצירטע פאכלייט, וואס וועלען אפשאצען די מאטעריעלע לאגע אויך די אומזאצען און רווחים פון די שטייער־צאהלער'ס אויפ'ן יסוד פון ריכטיג געפיהרטער בוכהאלטעריע.

כאיני האט זיך בעשטייערט

פאר'ן פאנד פון נאציאנאלער שוץ

(א) די כאינער גמינע האט זיך, אין שייכות מיט'ן מלוכה-פרעזידענטס 10-יאהריגען יובל, בע־שטייערט מיט 800 זלאטעס לטובת דעם פאנד פון נאציאנאלער שוץ.

איבערגעפאהרען

(—) אויף דער פאלנאצנא-גאס איז נעכטען איבערגעפאהרען געווארען דורך אן אויטא דער 62-יאהריגער יצחק נירענבערג (פון נאוואמיעסקא 20). פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אפגעפיהרט א היים.

א מבולאטאריום
ביים פעראיין „לינת משמורים"
פילסודסקעגא 21, טעל. 242-55
אין טעטיג פון 10 פריה ביז 4 נאכמיטאג.
עס נעמען אן
דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען,
ווי אויך וויזיטען אין דער שטאט. ס'ווערן
געמאכט אלע זעמפּליכע אנאליזען.
רענטגענישער גאבינעט איז טעטיג א גאנ־
די פערוואלטונג.

זאל פילהארמאניע טעל. 213-84
מארגן, שבת, דעם 6 ד. ח. און זונטאג, דעם 7 ד. ח. 8.45 אוונט
נור 2 גרויסע מייסטער-קאנצערטן
פון די איטאליענישע ארטיסטען פון דער אפערע "La Scala" אין מעדיאלאן, מיט דער גענייאלער יאפאנישער זינגערין
Toshiko Hasegawa
(סאפראן)
אויסערדעם נעמען אנטייל:
MAESTRO ANGELO FERRARI
TINA PAGGI — LORENZO CONATI
(קאלאר. סאפראן) (באריטאן)
(לירישער טענאר) ILDEBRANDO GRIGNANI
אין פראגראם: אפערן-אריעס, אפערעטן-אריעס און פאלקס-לידער, אריגינעלע יאפאנישע פאלקס-קליידונג. יעדן אוונט א נייער פראגראם. בילעטן פון 1—6 זל. אין פילהארמ.-קאסע

פאבאר 1915

היינט פרייטאג ד. 5 יוני דארפן זיך שטעלן צו דער פאבאר־קאמיסיע נומער 1 די פאבאראווצעס, וואס זענען געבוירען אין 1915, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 8 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט

P R S Sz T U

פאר דער פאבאר־קאמיסיע נומער 2 — די וואס וואוינען אויפן שטח פון 14 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך מיט די אותיות.

H I J K

מארגען, שבת דעם 6 יוני דארפען זיך שטעלן צו דער פאבאר־קאמיסיע נומער 1 די פאבאראווצעס וואס זענען געבוירען אין יאהר 1915 וועלכע וואוינען אויפן שטח פון 8 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

W Z

פאר דער פאבאר קאמיסיע נומער 2, די וואס וואוינען אויפן שטח פון 14 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

L Ł M N O P

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט בייטאכט דיזשורירען:

קאהאנע (לימאנאווסקיעגא 80); טראווקאווסקי (בזשעזשינער 56); קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15); ראזענבלום (שרודמיעסקא 21); בארמאשעווסקי (פיעטריקאווער 95); טשינסקי (ראקאטשינסקי 53); סקווארטשינסקי (קאנטנא 54); שיניעצקא זשגאורסקא 59).

א לאדזער „ארגאניזאטאר"

(—) אין ווארשא איז פערהאלטען און ארעסטירט געווארען אויף 2 טעג דער לאדזער „בירגער", זיגמונט יאנישעווסקי, וועלכער האט זיך צוגענומען אלס שותפים נאך 2 שקצים גנבים, און זאלבדריט זענען זיי ארומגעגאנגען איבער די הויפען און געזונגען יודען-פרעסערישע זמר'לעך.

נאכן אפזיצען, וועט מען דעם „אנטיקעל" אפשיקען קיין לאדז. זאל ער דא זינגען...

אויספלוג
קיין ווילנע
דעם 10-טען יוני
אויף 7 און 14 טעג
159 זל.
איינשרייבונגען נעהמט-אן דאס פוילישע רייזע-ביורא
„ארביס"
פיעטריקאווער 18 אין 65.
טעל. 249-40.

די ווייטערדיגע פערהאנדלונגען

וועגען דעם סכסוך אין דער קאטאן-אינדוסטריע

(א) די הייטיגע זיצונג פון דער פאר־קאמיסיע צו פערהאנדלען די שטרייט פונקטען אין דער קאטאן בראנזשע האט אויך נישט געבראכט צו קיין ענדגילטיגן רעזולטאט. אין משך פון די פארגעקומענע 3 קאנפערענצען זענען ערלעדיגט געווארען קלענערע ענינים. די עיקר־פראגען וועגען אפצאהלען פאר אויבערהופעטעס „פאסטאי" און וועגען די לויגען פאר די נייע ארטיקלען זענען נישט ערלעדיגט געווארן.

אויב זיי וועלען נישט ערלעדיגט ווערען אויך אויף דער קומענדיגער קאנפערענץ פון דער קאמיסיע דעם 9 ד. ח. וועט דער גאנצער ענין איבערגעגעבן ווערען צו אן ארביטראזש.

דער שטרייק ביי העבלערן דויערט

אנ'אינטערווענץ ביי דער מאכט

(א) דער דויערנדער שטרייק אין דער פאבריק פון דער פירמע העפלער, וואו זינט 2 וואכען אקופירען 850 ארבייטער די פאבריק — האט פעראינטערעסירט די דעפוטאטען וועלכע האבען אונטערגענומען אנ'אינטערווענץ אינם מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער שוץ. אויך די ארבייטער־רעלענאר מען האבען נעכטען אינטערווענירט אין דער וואיעוואדזשאפט, בעטענדיג אויסצופועלן ביי דער פירמע געוויסע הנחות לגבי די פאדערונגען פון די ארבייטער און צוצואיילען דאס ליקווידירען דעם הויערנדען שטרייק.

טעאטער
„ראזמאיטאשטשי"
ציגעל - גאם 27. טעל. 112-25.
דיר.: דוד צעלמייסטער.
אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג
פראלאנגירט די גאסטשפילען
פון
„אראראט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן
פייערליכע פרעמיערע!
היינט פרייטאג 9.15 אוונט
מארגען שבת 4 נאכמ. און 9 15 אוונט
צווייטער פייערליכער פראגראם
וועלכער איז געשפילט געווארען אין ווארשא איבער 3 חדשים א. נ.
„משה קאפויער"
רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער.
אינזער אנסאמבל:
חנה נראסבערג, שיינע מרים, מאלווינא ראפעל, יואל בערגמאן, שמעון דזשיגאן, וולאדיסלאוו גאדיק, סאם הייזער, משה פולאווער, ישראל שומאכער.
דיריגענט: דוד ביינעלמאן. בינע-לייטער: בערל שווארצשטיין.
אדמיניסטראטאר: אברהם האלפערן.

די פארבערייטונגען אין לאדז

צום ארבייטער-קאנגרעס געגען אנטיסעמיטיזם

מיט דער ארגאניזירונג פון די וואהלען פון דעלעגאטען פון לאדז צום ארבייטער - קאנגרעס קאמף געגען אנטיסעמיטיזם, וואס האט זיך אנגעפאנגען פון די פראפ. קלאסען-פעראיינען רופט צונויף דער היגער פראפעסיאנעלער ראט (קאסטשושקא) אגראדאווא 9.

אויסער אלע קלאסען - פעראיינען פון יודישע ארבייטער האבען אויך גענאמען אנטייל שלום דער כאלופניקעס - פעראיין; דער צווייטער און דער לאקאטארען - פעראיין, פעטריקאווער די לעצטע צייט האבען אויך זיך געוואנדען א גרופע טוירים, וועלכע האבען אויסגעוועהלט א קאמיסיע, וועלכע האט בעשלאסען רופען א פארזאמלונג פון ארבייטענדיגע אינטעליגענץ אויף אווענד.

א חוץ אלע דערמאנטע פעראיינען און אינסטיטוציעס האבען ביז איצטער זיך אנגעשלאסען בעשלאסען שיקען דעלעגאטען צום קאנגרעס נעגדיגע פוילישע ארבייטער - פעראיינען: די טייל-אפטיילונגען פון די זיידען-וועבער, טיילונג, מעטאל - פעראיין, בורפעראיין א אפטיילונג פון לערער - ארבייטער פעראיין.

אויך די נעכטיגע פערזאמלונג פון די ארבייטער פון די טעקסטיל פאבריקען האט זיך בעשאפטיגט מיט דער פראגע קאמף געגען אנטיסעמיטיזם דעקועם. די פערזאמלונג האט אנגענומען רעזאלוציע, אין וועלכע זי דריקט אויס סאלידאריטעט קאמף געגען אנטיסעמיטיזם און פאשיזם און רופט אויף צו אויפצופאדערן די אפטיילונג „סאציאליסטישער" אז אויך די אפטיילונג פון די פוילישע ארבייטער זאל דעלעגירען פערטרעטער צו דעם קאנגרעס געגען אנטיסעמיטיזם, וואס עס רופט דער ראט נאך ווארשא, אויף שבת, דער 13טער.

געטוישט זיך אויף די ...

(א) נעכטען איז אנגעקומען קיין לאדז דער ביז־איצטיגער ים־סטאראסטע אין וויעלונער ווענדארף, וועלכער איז בערופען געווארען אלס לאדזער וויצע־וואיעוואדע. ער האט איבערגענומען דעם אמט, פונ'ם ביז־איצטיגען וויצע־וואיעוואדע ה' פאטאצקי, וועלכער ווערט ים־סטאראסטע אין וויעהעראוואַ.

געפונענע זאכען

(א) דער אויספארשונגס־אמט האט אינפארמירט 17 דאלארובקעס פון דער 3 פראצ. פון דער פרעמירטער דאלער־הלוואה אין ווערט פון צו 5 דאלאר יעדערע. די פעראינטערעסירטע קענען זיך מעלדען אין אויספארשונגס - אמט קילינסקיעגא 152, צימער 1.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוואכקייט, וועגערישע און הויט-קראנקהייטן
טראוגוטא 9, טעל. ...-96
נעמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אוונט
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 נישט
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע ...

ר. איזראעל

אויסגעלייטערטע נשמות

סענסאציאנעל שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

36

מאריאן איז געווען פולשטענדיג שיכור, ער האט אפילו נישט געוואוסט צי קאוואלסקי איז נאך דא אין לאקאל אדער נישט, ער האט זיך נישט אפגעגעבען קיין חשבון דערפון צי פעליקס, פאר וועלכען ער האט שטארק מורא געהאט געפינט זיך נאך דא.

די בעדינונג אין דעם נאכט־קאבארעט האט מאר אנגעפאנגען גוט נעקעבט, מ'האט געוואוסט, אז דעמאלס ווען ער שיכורט זיך, גוט אן איז נישט פאר'האן צו איהם קיין שום עצה, אויסער איהם ארייננצופיהרען אין א בעזונדער צימער, איהם לאזען דארט סקאנדאלעווען, און נישט איינמאל די שויבען אויסהאקען, ביז ער האט זיך בערוהיגט. מאריאן האט אין צאל פון שיכרות איינגאנצען פערלוירען דאס בעוואוסטזיין.

— וואס האבען זיי זיך אנגעזעצט אויף מיר, צו אלדי כאלערעס, האט מאריאן פלוצלונג אויסגעשריגען אויפ'ן גאנצען קול און א זעץ געטון צו טישעל אין דרערד, אזוי אז די צופיצעלטע שטיקלעך גלאז זענען זיך צושפריגגען איבער'ן גאנצען זאל, וואס האבען זיי צו מיר, איך וועל הרגענען, שיסען זיי, אויב זיי וועלען מיר קומען אונטער דער האנד.

אין זאל איז געווארען א טומעל, פון אלע זייטען האט מען זיך אויפגעשטעלט פון די ערטער און צוגעגאנגען צום ארט, וואו דער סקאנדאליסט איז געזעסען אנגעלעהנט אויף דעם שטוהל און די פיס אויסגעצויגען פאראויס.

די דינערשאפט האט איהם גלייך, אויפ'ן וואונק פון לאקאל - דירעקטאר, גענומען אונטער די ארימס און ארויסגעפיהרט אין א זייטען־צימער, הגם ער האט זיך שטארק געוועהרט און נישט געוואלט געהען, אנ'אנדער גאסט וואס וואלט זיך ערלויבט צו מאכען אזא אוואנטורע, וואלט מען שוין לאנג געהאט ארויסגעווארפען פון לאקאל און מעהר וואלט זיי געבליבן נישט געטארט אהין קומען, מיט דעם פריץ אזשעלאווסקי האט מען זיך אבער שטארק גערעכענט, קודם כל צוליב זיין אבשטאמונג און דאן צוליב דעם וואס ער האט דא אין דעם לאקאל שוין איבערגעלאזט א פערמעגענס אויף בראנפען, ווייבער און אויף... טענצערינס, אזא גאסט ווארפט מען נישט אזוי לייכט ארויס, הגם מאנכעסמאל האט מען פון איהם גרויסע אונאנגענעהמליכקייטען, מען פערטושט און דערשטיקט דעם סקאנדאל באלד אין זיין אנהויב און די פערוויילונג קומט ווייטער פאר, אזוי ווי ס'וואלט גארנישט פאסירט.

פעליקס האט געזעהען די אוואנטורע, וועלכע מאריאן האט דאס אינסצעניזירט, און ערשטען מאמענט האט ער אפילו נישט געוואלט צוגעהען צו דעם ארט, כדי מאריאן זאל איהם נישט זעהן און כדי נישט צו ווייזען, אז אזשעלאווסקי איז זיינס א בעקאנטער. ער איז רוהיג געשטאנען אויף זיין ארט, געריכערט א פאפיראס, און צוגעקוקט וואס ס'וועט זיין דער סוף פון דער אוואנטורע, ווען מ'האט שוין מאריאן געהאט ארייגעפיהרט אין דעם זייטיגען צימער, איז פעליקס צוגעגאנגען צום לאקאל־דירעקטאר, זיך פאר איהם פארגעשטעלט אונטערבראמענדיג עפעס א נאמען אונטער דער באז און געזאגט:

— ה' דירעקטאר ערלויבט מיר ארייננצוגעהען צום דזשעדזשיץ אזשעלאווסקי, דאס איז מיין פריינד, איך וועל איהם בערוהיגען.

— אבער ביטע זעהר, דאס איז א מאדנער מענש, אזא פיינער אדעליגער מאן, אבער מיט'ן מאמענט ווען ער האט עפעס אין קאפ, פערלירט ער דעם גאנצען שכל און פשוט דאס בעוואוסטזיין.

פעליקס איז אריין אין דעם צימער, וואו מאריאן האט זיך געפינען, ער איז געלעגען אויסגעצויגען אויף א קאנאפע, אהן א קראגען, מיט אנ'אויפגעשפילטע העמד, צושויבערטע האהר און רויטע אנגעגאסענע אויגען, נעבען איהם איז געשטאנען איינער פון די קעלנערס, וועלכער האט איהם פשוט געשטופט אין מויל אריין וואסער מיט ציטרין, כדי ער זאל זיך אביסעל אויסניכטערען, מאריאן האט אפילו נישט בעמערקט, אז פעליקס איז אריינגעקומען, אלע וועלכע זענען געווען דא אין צימער, האט ער אנגענומען פאר קעלנערס אדער קאבארעט־מוזיקאנטען.

— איך מעג מאכען סקאנדאלען, האט ער געפאפעט אונטערן נאז, איך צאהל דערפאר פאר מיין געלד מעג איך טון וואס איך וויל, אט האט איהר געלד קעלנערס, מוזיקאנטן פיקאלאס ... ענצעי"ס. ארטיסטקעס און אנדערע ... , דעריבער האט ער ארויסגענומען פון טאש א קופע קליינגעלד און צווארפען איבער'ן גאנצען צימער.

ווען ער האט פון קיינעם נישט בעקומען קיין ענטפער, האט ער ווידער אויסגעשריגען:

— דער רוח זאל איהם בעהמען, גלייך איהם געבען, צעהן טויזענדערס, האט ער פון מיר, איך האב נישט קיין געלד, ווען געהאט וואלט איך אויך נישט געגעבען, זאמערפעלד וועט מעהר נישט בארגען, איהם שוין גענוג...

פעליקס האט פערשטאנען, אז מאריאן אין זיין שיכרות באלד רעדען פון איהם, איבערגעריסען זיין דיאלאג און געזאגט קעלנער.

— זייט אייך מעהר נישט מטריח און צוריק צו אייער ארבייט, איך וועל איהם רוהיגען, דאס איז מיין פריינד.

דער קעלנער איז געווען צופרידען אויסגאנג, ס'האט נישט געהערט צו די געניגענס צו זיצען דא ביי דעם פערהאלטען און איהם מונטערען, ער האט זיך דעם גאסט און איז ארויס, דערביי האט ער כענדיג די טיר, געברומט.

— מ'שכיינס געזאגט די הויכע אריסטאקראטן ווען אונזערס איינער שיכורט זיך אן, איהם און מען בעשפייט איהם, זיי מעגען מעגען מאכען סקאנדאלען און רעדען דערביי דארף מען איהם נאך טיטולירען דזשעדזשיצו".

דער קעלנער איז ארויס און ... נאך אלץ נישט בעמערקט, אז נעבען פעליקס, ער האט איהם אנגעקוקט גרויסע וואסערדיגע און אויסדרוקסלאזע פעליקסן איז אזש קאלט געווארען מאריאן האט ווייטער געברומט.

(המשך קומט)

בעריכטיגונג וועגען דער נאָטיץ
פון הרב ווינטרויב אַגראַדאָווע 8

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געדרוקטער נאָטיץ [...] „נייעם פאָלקסבלאַט“ וועגן פראָצעס פון הרב [...]ינטרויב, ווילט מען אונז מיט, אַז די נאָטיץ פאַר[...] אויף אַ מיספאַרשטענדניש, דורך וועלכע בייז[...]ליגע מענטשן האָבן געוואָלט שעדיגן דעם גו[...]טען נאָמען פון הרב ווינטרויב, וועלכער האָט פיל פריינד און פערעהרער. ס'איז צו באַוויזן, וואָס הרב ווינטרויב האָט דערפון געהאַט אונאַנגענעמ־ליכקייטן.

צוגרייטונגס־אַרבייט צום יודישען וועלט־קאָנגרעס אין לאָדז

נאָך לענגערע בעראַטונגען און אונטערהאַנדלונ[...] זענען פאָרגעקומען צוויי זיצונגען פון לאָדזער [...]מיטעט פאַר'ן יודישען וועלט־קאָנגרעס. אין די [...]צונגען, וועלכע זענען פאָרגעקומען אונטערן פאָר־[...]ין פון מיטגליד פון צענטראַל־קאָמיטעט, ה' ד"ר [...]ראָטאַקאָווער, האָבן זיך בעטייליגט די פאָרשטע־[...]ער פון פאָלגענדע פאָליטישע פאַרטייען, אָרגאַני־[...]ציעס און אינסטיטוציעס: אַלגעמיין־ציוניסטישע [...]רגאַניזאַציע, פועלי־ציון (צ. ס.), מזרחי, התאחד־[...]ת, יודענשטאַטס־פאַרטיי, פאָלקס־פאַרטיי, „תורה־[...]בודה“, „דת ועבודה“, סוחרים־פאַראיין (פיעט־[...]קאָווער 10), קליינהענדלער־פאַראיין (אַגראַדאָוואַ [...]), קליינהענדלער־פאַראיין (פאָמאָרסקאַ 15), [...]אָרט“, „יעאָס“, „פרייַלאַנד“, ראַט פון פראָפעסיאָ[...]עלע קלאַסען־פאַראיינען, האַנדווערקער־צענטראַלע [...]פילסודסקיעגאָ 69), האַנדווערקער־עקספּאָזיטור [...]פילסודסקיעגאָ 20), „וויזאָ“, לאָדזער פליטים־קאָ[...]מיטעט.

אויף דער צווייטער זיצונג איז געוועהלט געוואָרען אַן עקזעקוטיווע, וועלכע בעשטייט פון די פּערזאָנען: ד"ר א. טאַרטאַקאָווער, ארצי, י. מ. ביאַלער, דר"ר ש. ווישעוויאַנסקי, לייזער לעזין, ג. ליכטענשטיין, י. מאָשקאָוויטש, א. פרומקין, ד"ר ג. קרויש, פרוי מלכה רעזניק. אויסערדעם זענען געוועהלט געוואָרען פאָלגענדע קאָמיסיעס: פאַר פראָפּאַגאַנדע די הה': י. וו. ביאַלער, מגר. באַלבעריזשסקי, מ. קאַכאַנסקי און טייטעלבוים. פינאַנצען: י. הירשבערג, ל. ראָזענבערג, י. שאַליט, י. מאָשקאָוויטש, ג. יונגמייסטער, משה ראָסין. אָרגאַניזיר־קאָמיסיע: יצחק גאָלדין, פּיאָטר כאַרי, משה קארפל, ד"ר ג. קרויש, שפּאָרן.

אַלע קאָמיסיעס זענען שוין צוגעטרעטען צו דער אַרבייט. אינגיכען וועלען גרופּען ווערען מיטינגען וועגען דער בעדייטונג פון וועלט־קאָנגרעס. ס'איז אויך שוין איינגעאָרדנעט געוואָרען אַ ביוראָ אין לאָקאַל פון „וויזאָ“, פּיעטרקאָווער 86.

לאָדז אויף דעם אַלפּוילישען צוזאַמענפאָהר
פון לאַרינגאָלאָגען אין טשעכאָטשינעק

דעם 28 און 29 יוני קומט פאָר אין טשע[...]טשינעק אַן אַלפּוילישער צוזאַמענפאָהר פון דאָק[...]טוירים־לאַרינגאָלאָגען.

דער דאָזיגער צוזאַמענפאָהר האָט אַרויסגע־[...]ופן אַ גרויסע פאַראינטערעסירונג אין דער דאָק־[...]טוירים וועלט פון אונזער קרייז און ס'וועלען אַנטייל [...]בעהמען אין איהם אַ רייה דאָקטוירים.

דער הייַ־יעהריגער צוזאַמענפאָהר פון לאַרינג־[...]אָלאָגען האָט די בעדייטונג וואָס אין טשעכאָ־[...]טשינעק עקזיסטירט שוין זייט 30 יאָהר דאָס גרעס־[...]טע אינהאַלאַטאָריום אין פוילען, וועלכעס איז גע־[...]גרינדעט געוואָרען דורך דעם בעדייטענדען פוי־[...]לישען לאַרינגאָלאָג ד"ר ט. הערינג.

דאָס אינהאַלאַטאָריום ווערט איצט אויסגע־[...]ט און זיין היילבאַרע קראַפט איז שוין פון לאַנג [...]קאַנט.

דאָס אינהאַלאַטאָריום געפינט זיך אונטער דער [...]טונג פון אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָר ד"ר י.

שמורלאַ אין ווילנע

די הויפּט־טעמע פון צוזאַמענפאָהר וועט זיין די הייל־ווירקונג פון די סאָלאַנקעס, דעם רעפעראַט וועגען דעם וועט האַלטען ד"ר שמורלאַ.

צום צוזאַמענפאָהר קומען די דאָצענטען פון די אוניווערזיטעטען און זעהר פיל דאָקטוירים פון אַלע עקען פוילען.

די געסט וועלען זיך גענוי בעקענען מיט די הייל־אייגענשאַפטען פון די טשעכאָטשינקער סאָלאַנקעס און מיט זיינע איינאָרדנונגען.

ניי־פּראָווער זיצונג פון „תומכי אורחים“

[...] אויף דער דינסטאָגדיגער קאָנסטיטואירונגס־[...]זיצונג פון דער פערוואַלטונג פון „תומכי אורחים“ [...]זענען די אמטען פערטיילט געוואָרען אויף פאָלגענ־[...]דען אופן: חאַזאַר ה' משה בענדעל — פרעזעס, [...]שריש פּראָפּעסאָרסקי — וויצע־פרעזעס, משה אָפּמאַן — וויצע־פרעזעס, בעריש ליפשיץ — עהרען סעקרע[...]טאַר, יצחק זילבערשאַץ — קאַסירער. די פערוואַל־[...]טונג האָט אויך בעשלאָסען צוצוטרעטען צו אַן אינ־[...]טענסיווער אַרבייט בכדי צו פערגרעסערען אויף די [...]מער־חדשים די טעטיגקייט פון פעראיין.

[...]אָרלעזונג פון דר. ח. קנאָפּינג אין „החלוץ המזרחי“

מאָרגען, שבת, 3 נמ. קומט פאָר אַ פאָרלעזונג [...]ון ד"ר ח. קנאָפּינג אין „החלוץ המזרחי“ (אַגראַ־[...]דאָ 12|14) א. ט. דער קאַמף פון די פּירושים מיט [...]די גנאָסטיקער אין דער אָבשפּיגלונג אין „אבות“.

KINO TEATR
MIRAŻ
[...]PIOTRKOWSKA 16
די לעצטע 2 טעג!
FRANCISZKA
GAAL
אין פילם
Katarzynka
די שענסטע ווינער קאָמעדיע
פול מיט הומאָר און רייץ
אַנאָנס! נעכסטער פּראָגראַם:
„כ'בעשולדיג דיך, מוטער“

היימיש ביר פון ריינעם מאַלץ

קען יעדער איינציגער האָבען ביליג און אויף אַ לייכטען אופן נור פון דעם אויסגעצייכנעטען ביר־מאַלץ־עקסטראַקט

„AROMAT“
z murzynką

וואָס איז דערלויבט געוואָרען אויסצואַרבייטען און צו פערקויפען דורכ'ן Ministerstwo O. S. w Warszawie za Nr. Z. H. 21/XXI 3|6 z dnia 13|XI 1933 r. געדענקט, אַז קוים $2\frac{1}{2}$ גר. קאָסט אַ גלאָז אויסגעצייכנעט ביר פון אייגענער אויסאַרבייטונג.
צו בעקומען אין אַלע קאָלאָניאַל־שפּייזעהאַנדלונגען.

Wytwórnia Przetworów Słodowych „AROMAT“
ŁÓDŹ, DREWNOWSKA 14

פון די יודישע גימנאַזיעס

ווי מען מעלט אונז מיט האָט זיך שוין אָנגעהויבען דאָס איינשרייבען פון שילער און שילערינס אין די גימנאַזיעס פון פעראיין פאַר יודישע שולען אין לאָדז און אין אַלע פאָלקס־שול קלאַסען ביי די דאָזיגע גימנאַזיעס.

שילער דאַרפען זיך פערשרייבען אין דער קאַנצעלאַריע פון דער ערשטער מענער־גימנאַזיע, מאָניוש־קאָ 21 אָדער אין דער צווייטער מענער־גימנאַזיע, מאָניושקאָ 22, שילערינס — אין דער פרויען־גימנאַזיע, פּיראַמאָוויטשאַ 6.

מאַטורע אין דער צווייטער יודישער מענער־גימנאַזיע

אין דער צווייטער יודישער מענער־גימנאַזיע פון פעראיין פאַר יודישע שולען אין לאָדז, מאָניושקאָ 22, זענען דעם 22, 24 און 25 מאַי פאָרגעקומען די מאַטורע־עקזאַמענס אונטער פאָרזיץ פון דירעקטאָר ז. עלענבערג.

מאַטורע־צייגנישען האָבן בעקומען: חיים אָפּענהיים, חיים בערמאַן, שמואל בראָון, גרשון ברזשאָזאַ, ירחמיאל גאַרפינקעל, מנחם וואָידיסלאַווסקי, פייוועל יפה, יהושע ליביצקי, שמואל ענגעלשער, משה פּיק, יוסף פּראַשקעוויטש, מיכאל קלאַץ, אוריאל קאַצענעלענבאָגען, אברהם שפּנער.

ווער האָט געוואונען 100000 זל.

ווי ס'איז בעוואוסט איז אויף דער לעצטער ציהונג פון דער 4־טער קלאַס פון דער מלוכה־לאָטעריע אין אין לאָדז געפאַלען דאָס גרויסע געווינס פון 100 טויזענד זל. אויף נומער 138310, פערקויפט דורך דער בעקאַנטער קאָלעקטור פון נ. יאַטקאַ, פּעטריקאָווער 22.

די בעזיצער פון דעם גליקליכען לאָס זענען: אַ האַנדווערקער, אַ רעדוצירטע בעאַמטין, אַן אַרבייטער פון דער פירמע קינדערמאַן און דאָס פירמע פערטעל לאָס אַ גרופּע אַרבייטער פון פּושיגורסקי'ס פאַבריק.

כאַראַקטעריסטיש איז, אַלע געווינער האָבן ווייטער געמיינזאַם געקויפט אַ גאַנץ לאָס צו דער 1־טער קלאַס 36־טער מלוכה־לאָטעריע אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון נ. יאַטקאַ.

פאַרפאַלען

געביסען פון א הונט.

(א) אויף יוליאַנאָווסקאַ גאַס איז שווער צובי־סען געוואָרען פון א הונד די 17־יעהריגע סטאַניס־לאַווא מראָזעק (פון ראַדזשימינסקאַ 5).

פאָגאָטאָווע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

געניזוקט ביי דער אַרבייט

(א) פערריכטענדיג א וואַסער־רעהר, איז אויף ביאַלע גאַס 24 פון דער הויך פון עטליכע מעטער אַרונטערגעפאַלען דער 52־יעהריגער בלעכער רודאָלף קליין. (פון זאַגלאָבאַ 33).

א שווער צוקאַליעטשעטער מיט צובראָכענע אברים האָט איהם פאָגאָטאָווע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פער'חלשט.

(א) אויף ניטשיאַרניאַנאַ גאַס איז אָוועקגעפאַלען פאַר אויסשעפּונג אַ געוויסע העלענאַ וואָזשניאַק פון פּויזען.

פאָגאָטאָווע האָט זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פער'סמט מיט שפּייז.

(א) אויף לוטאָווסקאַ 31 האָבען זיך פער'סמט מיט נישט פרישע שפּייז: דאָס פּאָרפּאָלק יוכבד און אברהם בלוי און זייער קרובה די 52 יעהריגע רחל שולמאַן.

פאָגאָטאָווע האָט זיי ערטיילט ערשטע הילף.

זעלבסטמאָרד.

(א) אין טויער אויף 6 שערפּיען גאַס 98 האָט זיך גע'סמט מיט יאָדינע די 33־יעהריגע קלאַרא פּי־ליפּאָוויטש (פון פּאָרגורנע 25).

פאָגאָטאָווע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אהיים.

גענעראַל־פערזאַמלונג
פון שומרי שבת אַלעקסאַנדרינסקאַ 19

זונטאָג איז פאָרגעקומען אין „בערלינער זאַל“ א גענעראַל־פערזאַמלונג פון „שומרי שבת“ אַלעק־סאַנדרינסקאַ 19. עס האָט זיך פערזאַמעלט א גרויסער עולם מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון לאָדזער ראַבינאַט הרב ר' נחמי' אַלטער, הרב האַרצשטאַרק, הרב ליפשיץ, הרב יאַקובאָוויטש. געעפענט האָט די פערזאַמלונג דער פרעזעס פון שומרי שבת ה' דוד ליב העבער, דערנאָך איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס פאָרזיצער הרב ר' הערצל האַרצשטאַרק. דערביי האָט הרב האַרצשטאַרק געהאַלטען אַ לענגערע רעדע. נאָך אַ דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ צענטראַלע פון אַלע שומרי שבת אין לאָדז. צו דעם צוועק איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ ועד צו רעאַליזירען דעם פּלאַן.

הייַנט: העלענאָוו
געז. קולטור־ליגע
זאַכאַרניאַ 68

שבת, דעם 13־טען יובל ה. י.

א גרויסער קאָנצערט־טאָג

אונטער דער לייטונג פון די פּראָפעסאָרען ט. רידער און י. זאַקס
ביי דער בעטייליגונג פון דער בעגאַבטער פּיאַניסטין פר. לילי האַראַטשינסקאַ

אין פּראָגראַם:
קאָנצערט פון בלאַז־אָרקעסטער ביי דער געז. קולטור־ליגע דיר. י. זאַקס
קלאַוויר־רעציטאַל אויסגעפיהרט דורך פר. ל. האַראַטשינסקאַ
פייערליכער קאָנצערט פון פאָלקס־כאָר ביי דער געז. קולטור־ליגע. דיר. ט. רידער

בילעטען צו 54 גר. צו בעקומען נאָר אין פאָרפערקויף.
בילעטער בופעט אויפן אָרט.

אונזערע „פּאַטריאָטקעס“ משטיינסגעזאָגט...

(—) נעכטען איז אין שטאָטישען געריכט פאָר געקומען דער פּראָצעס פון איינע מאַריאַ וואַשילעוו־סקאַ (בזשעזשינער 66) וועלכע איז אָנגעקלאָגט געוואָרען דורך דער הענדלערין הינדע גוטמאַן, אַז דעם 24 אַפּריל ה. י. האָט זי נישט צוגעלאָזט קיין קריסטליכע קונים צו איהר סטראַגאַן, און אַרויסגערופען אַ ווילדע אַיאַנטורע.

אויפ'ן פּראָצעס האָט די וואַשילעווסקאַ דער־קלערט, אַז זי האָט טאַקי נישט צוגעלאָזט קיין קונים, אָבער די אַוואַנטורע האָט אַרויסגערופען די יודישע סוחר'טע.

אין רעזולטאַט איז די בעשולדיגטע פריי געשפּראָכען געוואָרען.

אַרויסגעהענדיג אַ בשמחה'טע פון געריכט, האָט זי מיט נאָך 2 חבר'טאָרינס איהרע פון דער ע'דעקישער פּאַרטיי, מאַריאַ באַנאייצקאַ (דרעוונאָווסקאַ 54) און בראָניסלאַוואַ פּאַוולאָווסקאַ (פּאַדזשיאַ ניצער שאָסיי 8) בעשפּיגען אַ יודישען אַדוואָקאַט און געשריגען: „זאָל לעבען דער באָיקאָט!“ „מצורעים“ (טרענדזשאַווטשי) א. אַז. וו. א פּאָליציאַנט האָט זיי אָפּגעפיהרט אין קאָמיסאַריאַט, אויסלעגיטימירט, און צונויפגעשטעלט א פּראָטאָקאָל. זיי האָבען דערקלערט, אַז דאָס האָבען זיי געשריגען לכבוד דעם פּוילישען געריכטס־וועזען...

געריכטס־פּראָצעסן

לייטער פון דער סטאַציע גלאָוונע — בעגאַנגען מיסברויכען

(א) נעכטען האָט זיך אין קרייז געריכט אָנגע־הויבען דער פּראָצעס פון 43־יעהריגען גלאָוונע. לייטער פון דער באַהן־סטאַציע „גלאָוונאָ“ וועלכער איז אויף זיין אַמט בעגאַנגען מיסברויכען אויף אַן ערך פון 9000 זלאָטעס. דער אורטייל וועט אַרויסגעטראָגען ווערען הייַנט.

פערמשפּט א מערדער.

(א) דעם 16טען מערץ ה. י. האָט דער קריסטליכער קצב מיכאל סעראַפּינאָוויטש פּעת א קריגעריי דערשאָסען דעם צווייטען קצב אַנטאָני לענאַרט.

נעכטען האָט דער מעהרער בעקומען א פּסק־דין — 10 יאָהר טורמע.

א סטרוזש — א האָמאָסעקסואַליסט

(א) דאָס קרייז־געריכט האָט נעכטען פערמשפּט דעם 60־יעהריגען סטרוזש פון מיליאָנאָווע 19, טאַמאַש דימטשאַק, אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר טורמע, פאַר'ן פּראַווען האָמאָסעקסואַליזם מיט דעם 11־יעהריגען זוהן פון א לאָקאַטאָר, קלעמענס שיצקאַ.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 02־238
ספּעצ. פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקה.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 ביינאַכט און 4—9 אָווענט

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12־234
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—9 אָווענד.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 07־149
ספּעציעל־אַרצט פאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָווענד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע־פּרייזען

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 93־120
ספּעציאַליסט
פאַר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ־אַנאַליזען
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָווענד.
זונטאָג און חנאות פון 9—1

עלטערן-קאמיטעט ביי דער בראכאוו-שול אין לאדז. ●●● מארגען שבת, דעם 6-טען יוני קומט פאר

גרויסע גארטען-פערוויילונג אין העלענא

מיט זעהר א רייכען פראגראם. 2 ארקעסטערס 2. סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון פראפ. גאמולקא. אויפטריט פון בעקאנטע רע
ארטיסטען. איבונגען פון די מוסטער-גרופען פ. ס. ב. „טייפון". ספעציעלע פערוויילונג פאר קינדער. א רייכע פאנטאזי-לאטעריע מיט א סך ווערטפ
געווינסען און א רייהע אנדערע סורפריזען. ביליגער בופעט אויפן ארט. בילעטן אין פארפערקויף צו 75 גר. פאר מיטגלידער פון פראפ. פעראיינען צו 54 גר. קינדער-בילעטן צו 25

אכטונג! די אויסגעקויפטע בילעטען אויף דעם 30/5 זענען גילטיג.

נומערן פאר אויטאס און אויטאבוסן

די וואיעוואדזטווע מעלדעט אלע אייגענטימער פון מעכאנישען ראד־פערקעהר, אז זיי קאנען ער־האלטען רעיעסטראציע־קארטען גילטיגע אין דער בודזשעט־צייט 1936|37 פון די סטאראסטוועס, דורך א פאסט־זענדונג, אויב זיי וועלען דערויף אויפ־מערקזאם מאכען ביים אפגעבען די אלטע רעיעס־טראציע־קארטען אין די סטאראסטוועס.

די פאסט־זענדונגען וועלען געשיקט ווערען צו די פעראינטערעסירטע פעטענטען נאכ'ן אונטערשריי־בען און אומקעהרען די פאסט־קאסטען.

פ. ק. א. פאר דער נאציאנאלען פערטיידיגונג

כדי צו בעעהרען דעם יובל פון מלוכה־פרעזי־דענט פראפ. איגנאצי מאשטשיצקי, האט דאס פרע־זידיום פון פ.ק.א. איבערגעשיקט אויפ'ן נאציא־נאלען פערטיידיגונגס־פאנד 10 טויזענד זל.

ליציטאציע פון קאנפיסקירטע געוועהר

צוליב די פייערליכקייטען פון יובל פון מלוכה פרעזידענט מאשטשיצקי, איז דער פערפעסטעלטער טערמין פון דער ליציטאציע פון קאנפיסקירטען גע־וועהר, איבערגערוקט געווארען אויפ'ן 3־טען יולי 1936, 10 פריה, אין לאקאל פון דער וואיעוואדזטווע צימער 31.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער דאפעלטער פראגראם
I.
„דאס ליד פון דער נאכט"
אין דער הויפט-ראלע
JAN KIEPURA
II.
אונזערע מאטראזען יונגלעך
אין דער הויפט-ראלע
JAMES CAGNEY
אנהויב 4 נאכם. שבת און זונטאג 12 ביינאג.

וואהלען צום לאדזער שטאט-ראט

וועלען אויסגעשריבען ווערען דעם 27 יוני

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, ענדיגט זיך סוף יוני די קאדענץ פון לאדזער צייטווייליגען שטאט־פרעזידענט איננזש. גלאזעק, און פון דער צייטווייליגער שטאט־פערוואלטונג, וועלכע איז נאמינירט געווארען נאכדעם ווי דער ענדעקישער שטאט־ראט איז פונאנדערגעלאזט געווארען.

די צייטווייליגע שטאט־פערוואלטונג איז לכת חילה נאמינירט געווארען אויף א האלב יאהר, דאן איז די קאדענץ פערלענגערט געווארען ביז א יאהר.

ווי מיר דערוויסען זיך איצט פון א גאנץ זיכערער קוועלע וועט די לאדזער וואיעוואדזטווע אויסשרייבען די וואהלען צום לאדזער שטאט־ראט דעם 27 יוני ה. י.

NA RATY APARATY FOTOGRAFICZNE NA RATY
KODAK, WELTA i inn. od 10 zł. miesięcznie
GRIMM i KAMIEŃSKI, Piotrkowska 64, telef. 206-26
UWAGA: Futerały, błony i wywoływanie gratis.

„משה קאפויער" אין „אראראט"

היינט קומט פאר די פייערליכע פרעמיערע

פונקט ווי אלע מאל, האט דאס שפילען פונם „אראראט" אין לאדז דעם פערדינטען גרויסען דער־פאלג. און אלס בעוויז קאן דינען דער פאקט וואס דער לעצטער פראגראם „א וועלט מיט נסים" איז גע־גאנגען אהן איבעררייס 5 וואכען נאכאנאנד אין דעם גרויסען טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

אלע טאג האט דער גרויסער עולם געשטורעמט פאר טעלעקטער, און מאכען איצט לאכען יודען, מאכען זיי אויף א פאר שעה פערגעסען אין זייערע גרויסע זארג און צרות — דאס איז נישט פון די קליי־נע זאכען: דערצו דארף מען האבען חוץ געמיט און עספרי, חוץ גוטען ווילען און השגות אויך גרויס טאלענט!

אטא דער מין — און דאס איז שוין אנערקענט געווארען אין דער גרויסער וועלט — פעהלט נישט אין די הומערפולע, זאגענדיגע, זינגענדיגע און טאנ־צענדיגע פראדוקציעס פון „אראראט"!

אין דעם איצטיגען מאמענט איז דער „אראראט" די איינציגע אין איהר מין יודישע פלאצובקע אין פוילען, וואס זיהט יונגע פריער און לוסטיגקייט מיט פולע הויפענס, געפינענדיג דעם נעהעריגען באדען, גוט צילענדיג און אריינטרעפענדיג אין די הערצער און געמיטער פונם דאנקבארען יודישען טעאטער־עולם.

נאך דעם גרויסען איצטיגען דערפאלג אין לאדז — וואו מ'האט לכתחילה גערעכענט שפילען בלויז 2 וואכען — איז דער דירעקציע פון „ראזמאיטא־שטשי" געלונגען צו דערהאלטען דעם „אראראט" אויף נאך א קורצע צייט, און היינט טאקע קומט פאר דער פרעמיערע פונם פראגראם א. נ. משה קאפויער", וועלכער איז געווען דער שלאגער פונם לעצטען סעזאן אין ווארשע. דאס דאזיגע פראַגראם, וואס איז אנגעפיקעוועט מיט כל טוב, און וואס איז אויסערגעוועהנליך מעלאדיש און דעקא־ראטיוו, פערמאגט אויך א שלל הומאר און סאטירע.

אין דעם פראגראם זענען בעטייליגט: חנה גראס־בערג, שיינע מרים, מאלוויגע ראפעל, דזשיגאן, שו־מאכער, גאדיק, בערגמאן, פולאווער און דער גלענ־צענדער מאניך־קינסטלער סאם היאר.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

דעוויזען:

האלאנד	—	—	—	—	[illegible]
לאנדאן	—	—	—	—	[illegible]
ניו-יארק (קאבעל)	—	—	—	—	[illegible]
ש. פראנק	—	—	—	—	[illegible]
פאריז	—	—	—	—	[illegible]
פראג	—	—	—	—	[illegible]

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	—	—	—	[illegible]
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע				[illegible]
3 „ „ II.	—	—	—	[illegible]
4 „ דאלארובקע	—	—	—	[illegible]
7 „ סטאביליזאציע	—	—	—	[illegible]
5 „ ווארשאווער	—	—	—	[illegible]
5 „ לאדזער	—	—	—	[illegible]

פון ביכער-מארק

עס איז ארויס פון דרוק א ניי־בוך א.ן. „שפילט ווייטער" א פיעסע אין 3 אקטען ... בילדער פון ח. י. בזשוסטאווסקי.

די פיעסע בעהאנדעלט דאס הייגטצייטיגע ... בען אין די קרייזען פון פאבריקאנטען און ...

* * *

אויך חיים לייב פוקס האט איצט ארויס... בען א בוך לידער „זינגט מיר די וועלט".

אינ'ם דאזיגען נייעם בוך זענען צונויפ... מעלט די בעסטע לידער, וואס פוקס האט ... אנגעשריבען.

פון יוד. קאמבאטאנטען-פ...

מארגען שבת 7 א זייגער אין אווענד ... אין לאקאל פון יודישען קאמבאטאנטען ... גדאנסקא 91 א פארלעזונג פון ה' רייכהאר... „די לעצטע געשעהענישען אין ארץ ישרא...

פארשטעלונג לטובת די ארימסטע קינ... דער ד-קלאסיגער פאוושע. שולע ...

שבת דעם 6-טען ד. ח. 2 נאכמיטאג קומט ... טעאטער „קאלאסעאום" זגערזשער 17 א... לטובת די ארימסטע קינדער פון דער אויבנ... פאווושעכנער שולע. עס וועט אנטיילנעמען ... קעסטער און ס'וועלען פארקומען ארטיסטיש... מען. ס'איז צו האפען, אז די אימפרעזע וו... זוכט ווערען.

מעלדונגען

ברית-החיל מפקדה הקרתי בלודז

דער ברית החיל אין לאדז מעלדעט פאלג...: דעם 6 יוני 5 נאכמיטאג קומט פאר א אסי... חבר בירענבערג „די איצטיגע ערשיינונג אין ... מ'בעט אלע מיטגלידער צו קומען פינקטליך. ...

פון „החלוץ-הכלל-ציוני"

שבת דעם ד. 6. יוני אין דער 20-טער ... פאר אין אייגענעם לאקאל א רעפעראט פון ... פעלהאף און צעפעלינסקי, פערבינדען מיט ... נאכ'ן רעפעראט דעקלאמאציעס, און לאקאל ... פאר מיטגלידער און געסט איינטרים פריי.

ר. מלאד

דאן-דאמינגא

ראמאן

נאכדרוק אין א טאג - צייטונג, אפילו טיילווייז — פערבאטען.

92

דאס מיידעל האט זיך דערפיהלט אין דער גרעס־טער פערלעגענהייט. דאס ערשטע מאל זינט עטליכע וואכען, ווי זי איז געשטעלט געווארען צום פאקט. זי האט זיך דאך אייגענטליך געריסען, די גאנצע צייט געוואלט ארויס, האט פראטעסטירט און אפע־לירט צו די געסט. און איצט, אז איינער „פון זיי" פרעגט זי אזוי ווייך אחוץ גוטהארציג און פשוט, ווייסט זי נישט וואס צו ענטפערען, ווארים אין דער אמת'ן האט זי דאך מורא צוריק אהיימצופאהרען און צו ווע־מען פאהרען, און נאך וואס פאהרען?

דאניע האט געזעהען, ווי איהרע ליפען מאכען זיך צו האט ער פערשטאנען, אז דאס רעדט זי אליין מיט זיך. האט ער געווארט, געווארט און נאך אמאל געפרעגט:

— אז דו ווילסט אהיימפאהרען, זאל מיר מיין קאפ אזוי לעבען, ווי איך וועל דיר העלפען.

— איך שעהם זיך — האט זי געענטפערט און האט טאקע פערשעהמט אראפגעלאזט די אויגען.

דאניע האט זיך ארומגעדרייט ארויף און אראפ איבערן צימער. אין דעם צווייטען צימער איז די באלעבאסטע נישט אפגעטראטען פון דער טיר און מיט אנ'אפגעשפיצט אויער זיך צו אלץ צוגעהערט. צום ערשט א ליכטער קלאפ אין דער טיר, דערנאך שוין העכער מאדאמס קול דורך א געעפענטער שפא־רע:

— די „ראנדעוואו" ווארט שוין אפשר צוויי שעה.

דאניע האט מיט זיינע פלייצעס צוגעשפארט די טיר, ווי ער וואלט דאס קול דערשטיקט, און האט ווייטער געפרעגט:

— מען האט דיך געפייניגט?

— געשלאגען און געריסען ביי די האר, מיר נישט געגעבען קיין עסען, מיך געבונדען מיט שטריק צום בעט, ווען דער ערשטער מאנסביל איז געקומען... און ביז היינט לאזט מען מיך נישט ארויס, ווי אין א תפיסה.

דאניע האט געפיהלט, אז דא, וואו די ווארצ־לען פון זיינע האר וואקסען, שפראצען איצט ארויס שטעכלענע דראהטען. ער איז איינגאנצען אנגעגאסען געווארען מיט צעגאסענעם גליה־אייזען, דאס הייס־קייט האט איהם געבריהט אין די אדערן. ער האט גענומען לויפען, נישט געוואוסט וואוהין, צו ווע־מען און נאך וואס, ווי נאר ער האט געגעבען אנ־עפען די טיר, ווי ארויסצווארפען אויף די לייט פון יענער זייט זיין צארן, איז געשטאנען ווי איינ־געפרוירען דער איינציגער „שייגעץ", וואס האט דאס מיידעל ארויסגעפיהרט פון שוהל, און לעבען איהם האט די מאדאם געזיפצט און אריינגעשא־קעלט איהר קאפ אין זיין פנים אריין.

מיט איין האנד האט דער שייגעץ איהם אנגע־נומען פארן קאלנער און מיט דער אנדערער גענו־מען עפעס זוכען אין די קעשענעס. דאניע האט גלייך פערשטאנען, וואס איהם דערווארט דא, און הערענדיג צו ווי די מאדאם קרעכצט אריין, האט ער צונויפגעדריקט זיין פויסט און מיט די שארפע קנאכען־פינגערלעך דעם שייגעץ געגעבען א שאס צווישען די ברעמען, אז איין אויג איז אויפגעלא־פען און דאס בלוט האט גענומען רינען אי פון אנ'אויער, אי פון די נאז־לעכער.

געמיינט האט ער, אז עס וועט זיך אנהויבען קיין א געשריי, און ער האט דאס אויסגעקוקט, אבער דער שייגעץ האט זיך שווייגענדיג גענומען כאפען צו איהם, כאטש ער האט שוין שטארק פאר די אויגען נישט געזעהען און די באלעבאסטע האט דאס גאנצע בינטעל פינגער אריינגעשטופט צו זיך אין מויל אריין, נישט געטרויענדיג זיך אליין, אז זי וועט נישט שרייען.

דאניע האט געמאכט א פרואוו צו לאזען זיך צו דער טיר, וואו פעליע האט זיך געפונען, אבער ער האט דערזעהען, אז פון פריהער ביז יעצט איז שוין אנ'אייזערנער פרענט פערלייגט געווארען און א גרויס שלאס אין דערויף געהאנגען. ער האט זיך דעריבער א לאז געטאן צו דער ארויסגאנגס־טיר, וואס איז גראד געשטאנען אפען אין דעם געסעל אריין, ווייל בשעת עס האט זיך אנגעהויבען דער געשלעג האט איינער א הער, וואס האט געהאט א „ראנדעוואו" געמאכט פליטה, דאניע האט זיך געלאזט מיט האסטיגע טריט און צוגעלאפען צים ערשטען פאליציסט, וואס ער האט אנגעטראפען.

דער פאליציסט האט איהם אויסגעהערט און לאנגזאם איהם אנגענומען ביים ארעם און מיט זיין פינגער געטרייטעלט אין פערשידענע ריכטונגען. האט ער איהם געהייסען גיין אין דער קאמיסאריע.

אין דער קאמיסאריע איז דאניען אויסגעקומען צו ווארטען כמעט ביז עס איז פינסטער געווארען, ווארים דער, צו וועמען ער האט געדארפט דאס אי בערגעבען, איז גראד נישט געווען. די איבעריגע בעאמטע האבען איהם געזיכערט, אז ער מוז זיך ערווארטען געפינען אין די צימערן, ווארים זיין שטרויהוט ליגט אויף זיין „עקסרופיטאריע". דא־ניע האט אבער געוואוסט, אז דאס איז נאר אנ'־אויסרייד, אז עס קען זיין, אז דער בעאמטער שפא־צירט איצט ארום אויף „פאנטא שיק", אנגעטאן אין א צווייטען שטרויהוט, וואס ער האלט אין דער „פאליקעריע" ביים ראזירער אין רעזערוו.

ענדליך איז דער בעאמטער געקומען. צוערשט זיך אפגעפארטיגט מיט אנדערע, וואס ווארטען שוין פון פריהער, האט ער אויסגעפרעגט דאניען. קיין גרויס אינטערעס האט ער אבער נישט ארויס־געוויזען צום ענין, גלייך עס וואלט איה... אנגעגאנגען.

דער בעאמטער האט זיך געפרעגט ... גאן, אויב ער ווייסט ווי די פרוי פון ענגע... טאמענט הייסט, און צי געדענקט ער, ... דעפארטאמענט געפינט זיך און צי איז ... אז עס איז אין דעם דיסטריקט פון דע... סאריע.

דאניע האט נישט געוואוסט ... רען, פונדעסטוועגען האט ער גע'פועל... זאל מיט איהם מיטשיקען א פאליציאנט ... געפינען. דער בעאמטער האט פויל ... פאליציסט מיטצוגיין מיט דעם „רוסא" ... געפונען; וואס ער וויל.

פון דעם „בעפעהל" האט שוין דער ... געוואוסט, אז ער דארף גארנישט א... נאר אזוי ווי א „פראגען" ווענדט זיך ... מוז מען יוצא זיין.

האט טאקע דער פאליציסט זיך ... למאי ער פיהרט איהם ארום־און ארום ... דאניע האט טאקע נישט געוואוסט, וואו ... סעל ליגט, און דעם נאמען פון געסעל ... אקטיאר נישט געפרעגט. איז געבליבען ... אז ער זאל צוגיין צום אקטיאר און זיך ... ווי דאס געסעל הייסט. אבער דער פאליצ... שוין נישט געוואלט מיטגיין. ער האט ... לאזט דאניען מיטן וואזאג, אז ער וועט ... דעם פלאץ, זאל ער נאך אמאל קומען ... קאמיסאריע.

דאניע האט זיך געלאזט גיין צו נא... אין געשעפט פון אלטע קליידער, ... דארט וועט ער טרעפען דעם אקטיאר.

גאדעלע האט שוין געהאלטען ביים ... ער האט איהם געענטפערט אויף דעם ... די" ווי געוועהנליך, אפילו זיך עפעס ... און אנהענגענדיג דעם שלאס אויף ... האט ער געזאגט צו דאניען:

— קום, וועל איך דיר ווייזען, וואו ...

(פארטזעצונג קומט)